

Minne menet museo?
Tutkielma paikallismuseoiden mahdollisuuksista
muuttuvalla toimintakentällä

Marja-Leena Santanen
Pro gradu -tutkielma
Kulttuuriperinnön tutkimus
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Turun yliopisto
Maaliskuu 2020

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/
Humanistinen tiedekunta

SANTANEN, MARJA-LEENA: Minne menet museo? Tutkielma paikallismuseoiden mahdollisuuksista muuttuvalla toimintakentällä

Tutkielma, 71 s., 2 liitettä, 12 liites.
Kulttuuriperinnön tutkimus
Helmikuu 2020

Museoiden toimintakenttä on jatkuvassa murroksessa. Tässä tutkielmassa tutkimuksen keskiöön asetetaan valtionosuuden piirissä olevat paikallismuseot. Paikallismuseoiden toimintaa ja sen kehittämistä tarkastellaan kolmitahoisesti rinnastamalla paikallismuseoille yhteiskunnallisilta tahoilta asetetut odotukset ja velvoitteet, asiakkaiden toivomukset paikallismuseon toiminnasta ja toiminnan kehittämisestä sekä museohenkilökunnan omat museotoimintaan kohdistuvat kehittämisajatukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2018 julkaisema museopoliittinen ohjelma sekä vuoden 2020 alusta voimaan tullut uusi museolaki ovat vaikuttaneet ja vaikuttavat valtionosuuden piirissä olevien museoiden toiminnan kehittämiseen. Samanaikaisesti museoiden tulisi tuottaa asiakkailleen heidän odotuksensa mukaisia palveluja sekä sisältöjä. Avainasemassa on myös museohenkilökunnan ajatukset toiminnan kehittämisestä ja museon roolista paikallisena toimijana.

Yhteiskunnallisia velvoitteita, asiakkaiden odotuksia sekä museohenkilökunnan toiminnan kehitysajatuksia peilataan toisiinsa Sastamalan seudun museon toiminnassa vuosina 2017-2019 toteutettujen toimintojen kautta. Sastamalan seudun museon toimintaa arvioidaan museopedagogisena toimintana. Museopedagogiikka määritellään tutkimuksessa väljästi museon ja asiakkaiden väliseksi toiminnaksi. Tutkielma osoittaa museohenkilökunnan tarpeen toiminnan jatkuvan reflektointiin kaikkien kolmen osa-alueen osalta.

Avainsanat: paikallismuseot, kehittäminen, kulttuuriperintö, asiakaslähtöisyys, opetus- ja kulttuuriministeriö, museolaki

Sisällys

1. Johdanto	1
1.1 Sastamalan seudun museo tutkimuksen kohteena	2
1.2 Tutkimuksen rajausta ja tutkimuskysymykset	5
1.3 Tutkimusmenetelmät	7
1.4 Tutkimusaineistot ja kirjallisuus	9
2. Yhteiskunta museotoiminnan ohjaajana	15
2.1 Museolain ja -asetusten luomat velvoitteet	16
2.2 Opetus- ja kulttuuriministeriö museotoiminnan vaikuttajana	20
2.3 Museovirasto ja muut ulkopuolelta tulevat vaikutteet	25
3. Asiakkaat museotoiminnan vaikuttajina	28
3.1 Kuka käy museossa ja miksi?	31
3.2 Miten kehitettäisiin – ja kenen kanssa?	38
3.3 Johtopäätöksiä asiakaskyselystä	46
4. Museohenkilökunta vaikuttajina	48
4.1 Museo nykyisellään	50
4.2 Museo kehittyy	51
4.3 Museotoiminnan kehittämisessä huomioitavaa	52
5. Suuntaa on valittu: Case Tyrvään Manta ja muita esimerkkejä	54
5.1 Toiminnan kehittäminen: Case Tyrvään Manta	54
5.2 Lukutaitoa ja museokamaa 1, 2 ja 3: harrastekerhot koululaisille	57
5.3 Jalkautuva museo -hanke: yhteistyötä kyläkumppaneiden kanssa	58
6. Loppupäätelmiä – Murros ei lopu	60
LÄHDELUETTELO	67

1. Johdanto

Museoviraston ajankohtaisen tilaston mukaisesti Suomessa on noin 1000 paikallismuseokohdetta, joiden ylläpitovastuu lepää pääasiallisesti yhdistysten, säätiöiden kuntien, yritysten ja yksityishenkilöiden harteilla. Paikallismuseoiden kokoelmat koostuvat useimmiten kotiseutuun ja seudulla toimineiden henkilöiden historiaan. Museoviraston mukaan valtaosaa paikallismuseoista ylläpidetään sivutoimisesti ja vapaaehtoisvoimin. ¹

Julkisen keskustelun piiriin paikallismuseot pääsevät vain harvoin. Paikallismuseoiden kenttää tarkasteltaessa huomataan kentän sisältävän niin ammatillisesti kuin myös amatöörimäisesti hoidettavia museokohteita. Paikallismuseoiden moninaisuutta on nähty museokentällä jopa lievästi ongelmallisena niiden toisistaan erottuvien toimintatapojen vuoksi. Kaikkien museotoimintaa harjoittavien kohteiden päämäärä on kuitenkin yhtenevä – ne tavoittelevat toiminnallaan kulttuuriperinnön säilyttämistä, vaalimista ja välittämistä. ²

Museoiden toimintakenttä on jatkuvassa murroksessa. Maailman muuttuessa myös museoiden on muututtava, jotta ne kykenevät ylläpitämään asemaansa yhtenä ihmisten vapaa-ajasta kilpailevana toimijana. Museoilta odotetaan perinteisen kokoelma- ja näyttelytoiminnan lisäksi useita muita toimia – myös toiminnan ja toimintatapojen uudistamista. Museot nähdään vanhojen tehtäväkuvauksiensa lisäksi potentiaalisena elämyksentuottajana. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että museokäynneiltä odotetaan elämyksellisyyttä sekä mahdollisuutta oivaltavaan oppimiseen.

Tänä päivänä museoiden odotetaan olevan aktiivisia toimijoita yleisesti kulttuuripalveluiden kentällä. Tämä luo museoille toimijoina uudenlaisia haasteita. Nämä haasteet kohdistuvat ensisijaisesti museoiden museopedagogisiin toimintoihin. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen keskiöön asetetaan paikallismuseot. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Sastamalan seudun museon museotoimintaa ja tarkastella ensisijaisesti museotoiminnan museopedagogista kehittämistä.

¹ Museoviraston verkkosivut: Tietoa Suomen museoista, Paikallismuseot

² OKM 2012, 11.

1.1 Sastamalan seudun museo tutkimuksen kohteena

Tutkimuskohteeni Sastamalan seudun museo (ent. Tyrvään seudun museo) sijaitsee Pirkanmaalla ja on toiminnassaan tällä hetkellä murrosvaiheessa. Museo on perustettu jo 1932 silloisen Tyrvään kotiseutu- ja museoyhdistyksen toimesta entisessä Tyrvään kunnassa sijaitsevaan Tammisen makasiiniin. Vuonna 1958 museon toiminta siirtyi Pappilan vanhan kivilavetan museokäyttöön saneerattuihin tiloihin. Aina vuoteen 2013 sakka museon perusnäyttelyn pohjana toimi pitkäaikaisen museojohtaja Esko Pietilän vuonna 1958 koostama näyttely, jossa esiteltiin museon toiminta-alueen historiaa ja esineistöä monipuolisesti.³

Vuosien varrella perusnäyttelyä muokattiin vain vähän. Museotoiminnan siirryttyä Tyrvään seudun kotiseutuyhdistykseltä Vammalan kaupungille 1974, alettiin perusnäyttelyn rinnalla tuottaa myös erilaisia vaihtuvia näyttelyitä. Museotoimintaan liitettiin kaupungin omistukseen siirtymisen yhteydessä myös Vanha-Pappilan taidenäyttelytoiminta. Vuoden 2012 alusta alkaen Sastamalan seudun museo ja Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi yhdistettiin yhdeksi hallinnolliseksi kokonaisuudeksi, jota hallinnoi Suomen kirjainstituutin säätiö ja vastuu Sastamalan seudun museon museotoiminnan tuottamisesta siirtyi täten Säätiölle. Sastamalan seudun museon kokoelmat ovat kuitenkin Sastamalan kaupungin omistuksessa.⁴

Kuva 1: Museon toiminta alkoi Tammisen makasiinissa jo vuonna 1932., Tammisen makasiinista museo-toiminta siirrettiin Tyrvään pappilan kivilavettaan v.1956. Nykyisiin kirjakorttelissa sijaitseviin Tornihuvilan tiloihin museo-toiminta siirrettiin vuonna 2018. Samassa korttelissa toimii myös Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi. Kuntaliitoksen seurauksena v.2009 museon nimi muuttui Tyrvään seudun museosta Sastamalan seudun museoksi.

Sastamalan seudun museon toiminta-alue on jo ennen vuonna 2009 tapahtunutta Sastamalan kaupungin perustamista käsittänyt lähes kokonaisuudessaan

³ [Sastamalan seudun museon www-sivu](#)

⁴ [Sastamalan seudun museon www-sivu](#)

nykyisen Sastamalan kaupungin alueet. Kivinetassa toimimisen kultavuosi-
naan museo tavoitti vuosittain useita tuhansia kävijöitä. 1990-luvulle osunut
lama ja kulttuuripuolen supistetut määrärahat yhdessä Sastamalan seudun mu-
seolla tapahtuneen johtajuuden muutoksen kanssa muuttivat museon toimintaa.
Museokävijöiden määrä laski tasaisesti ollen vuosittain alhaisimmillaan vuosi-
solla reilut 300. Museotoiminnan tuottamisen siirryttyä Suomen kirjainstituutin
säätiolle haluttiin museotoimintaa lähteä kehittämään toimivammaksi ja houkut-
televammaksi. Museossa 1958 rakennettu perusnäyttely purettiin ja tilalle oli
tarkoituksena rakentaa ”koko kansan olohuone”, jossa olisi tarjolla kaikille jota-
kin. Muutostyöt tähän aloitettiin vuonna 2013.⁵

Oman haasteensa museotoiminnan aiemmalle kehittämiselle on luonut vanha,
museokäyttöön vuonna 1958 otettu rakennus, johon ei kuitenkaan suurempia
remontteja ole tehty koko toiminta-aikana. Tilat, joihin 2012 aloitettua toiminta-
konseptin uudistamista suunniteltiin, olivat auttamatta vananaikaiset ja museo-
työn näkökulmasta toimimattomat. Suomen kirjainstituutin säätio esitti useita toi-
veja Sastamalan kaupungille tilojen nykyaikaistamisesta sekä korjauksesta.
Näiden prosessien kuljettaminen kaupungin eri instansseissa kesti lähes näihin
päiviin.

Tilojen remontointi vastaamaan nykyisiä museoilta vaadittavia olosuhteita, olisi
tehtyjen selvitysten perusteella tullut liian kalliiksi. Tästä syystä Sastamalan
kaupunki päätti syksyllä 2017, että museon toiminta siirtyy vuonna 2015 remon-
toituun Tornihuvilaan, samaan pihapiiriin Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin
kanssa. Tämän muuttopäätöksen seurauksena on tehty myös suunnitelmat mu-
seokokoelmien haltuunotosta, jatkuvan näyttelytoiminnan tuottamisesta sekä
uuden perusnäyttelyn tuottamisen suunnittelusta. Sastamalan seudun museon
toiminta on usean muun paikallismuseon tavoin murroksessa, jossa etsitään
suuntaa toimivan ja mahdollisimman hyvin asiakasta palvelevan museokonsep-
tin tuottamiseen.

Oma kiinnostukseni paikallismuseokenttään ja siinä esiintyvään toimijuuteen on
lähtöisin kiinnostuksestani yleisesti kulttuuriperintöön ja sen siirtämiseen seu-

⁵ Leena Aaltosen haastattelu 6.2.2018.

raaville sukupolville. Olen toiminut Sastamalan seudun museon alaisuudessa useissa erilaisissa projekteissa niin opintojeni puitteissa kuin palkattuna työntekijänäkin. Tätä kautta olen päässyt tutustumaan paikallismuseon kentän toimijuuteen ja sen muutokseen aivan viime vuosien aikana. Paikallismuseoiden toiminnan ymmärrän asettuvan voimakkaasti kulttuuriperinnön välittämisen toimintakenttään. Muutoin kulttuuriperintöön liittyvät kiinnostuksenkohteeni liittyvät kulttuuriperinnön vaikutukseen ihmisen identiteetin rakentumisessa sekä itse kulttuuriperinnön tasa-arvoiseen saavutettavuuteen.

Kulttuuriperinnön tasa-arvoisella saavutettavuudella tarkoitan sitä, että julkisesti arvotettu kulttuuriperintö olisi tasa-arvoisesti kaikkien yksilöiden saavutettavissa. Identiteetin rakentumisprosessissa mielenkiintoni kohdistuu niihin rakenteisiin ja toimintoihin, joilla voidaan auttaa yksilöä itseään luomaan käsitys itsestään kulttuurisena henkilönä sekä osana jotain yhteisöä. Tällaisesta identiteetin rakennusprosessista haluan nostaa esiin esimerkiksi maahanmuuttajat, jotka joutuvat uudenlaisessa elinympäristössä muokkaamaan omia kulttuurisia toimiaan uuden asuinympäristön mukaisiksi. Tällaisessa identiteetinrakennusprosessissa on mahdollista hyödyntää esimerkiksi paikallismuseoiden tarjontaa tietolähteenä paikallisen kulttuurin kehittymisestä.

Vaikka oman kiinnostukseni kohde painottuu kulttuuriperinnön hyödyntämiseen ja sen saavutettavuuteen, vaatii kulttuuriperintökasvatuksen saavutettavuuden kehittäminen myös ymmärrystä vallalla olevista käytänteistä ja toimintamahdollisuuksista. Museot, ja näistä etenkin kulttuurihistorialliset paikallismuseot, toimivat yhtenä yhteisön kulttuuriperintökasvattajista. Tämä tutkielma paikallismuseoiden toimijuuden muutoksesta, avaa ei ainoastaan tutkimuksen kohteena olevan museon, vaan olennaisesti myös koko kulttuuriperintökasvatuksen toimintakentän muutosta tässä ajassa.

Tämä tutkielma nivoutuu Sastamalan seudun museon ympärille ja sen keskiöön asettuu muutos paikallismuseoiden toimintakentässä. Tavoitteena on tuottaa tietoa, joka avaa paikallismuseoiden toimintakenttää ja niihin liitettäviä odotuksia, etenkin Sastamalan seudun museon näkökulmasta. Tutkimuksen avulla pyrin avaamaan yhtäältä museotoiminnalle laein ja asetuksin asetettuja velvoitteita ja toisaalta sitä, millaisia odotuksia asiakkaat museoille asettavat. Näiden

velvoitteiden ja odotusten lisäksi tarkastelen museotoiminnan kehittämisen toimijuutta museon itsensä esittämien kehittämisajatusten kautta. Museo ja sen toimijuus asettuvat avainasemaan yhteiskunnan ja ympäristön asettamien velvoitteiden sekä yksilöiden ja yhteisöjen odotusten täyttämässä. Tutkimuksen avulla tavoitellaan yhtäältä museotoiminnan museopedagogiikkaan vaikuttavien rakenteiden näkyväksi tekemistä sekä toisaalta museopedagogiikan roolin tärkeyttä toiminnassa, jonka tavoitteena on museotoiminnan ja koko museokonseptin uudistaminen ja elävänä pitäminen.

1.2 Tutkimuksen rajaus ja tutkimuskysymykset

Tutkielma kohdistuu museoalaan rajautuen paikallismuseoiden toimijuuteen ja toiminnan kehittämiseen. Sen tarkoituksena on tehdä ymmärrettäväksi se, millaisia velvoitteita paikallismuseoiden toimintaan liittyy ja toisaalta millaista toimintaa paikallismuseoilta odotetaan. Tutkimuksessa aiheen lähestymistapa painottuu museopedagogiikkaan ja sen käyttöön. Seija Väärä määrittelee museopedagogiikan artikkelissaan: *Opastaako teilläkin museolehtori? Museopedagogiikka osana museotyötä seuraavasti:*

”Museopedagogiikan pääideana on, että museo pyrkii kaikissa toiminnissaan ottamaan tietoisesti huomioon opetukselliset ja kasvatukselliset tavoitteet, kuitenkin niin, että museokäynnistä tulee muistettava ja miellyttävä kokemus.”⁶

Tällä ajatuksellaan Väre avaa esiin museopedagogiikan ytimen: kaikki museotoiminta on pohjimmiltaan museopedagogiikkaa. Hieman täsmällisemmän määritelmän museoiden museopedagogiseen toimintaan antavat Leena Tornberg ja Päivi Venäläinen Suomen museoliiton julkaisussa *Kulttuuriperintö ja oppiminen*. Siinä museopedagogiikka liitetään Väärän tapaan museossa tapahtuvalle kasvatustyöhön, mutta lisäksi sille on luotu kolme lähtökohtaa. Pedagogisen toiminnan tulee ensinnäkin helpottaa, rohkaista ja tukea kävijän subjektiivista kokemusta ja elämystä sekä toimia aktiivivana elementtinä omiin tulkintoihin ja luovuuteen. Lisäksi tavoitteena on informaation välittäminen, ymmärryksen syven-

⁶ Väre 2013,63.

täminen sekä tiedon lisääminen. Kolmantena tavoitteena on käsitellä museota kolmitahoisesti: instituutiona, tilana ja paikkana. Tornberg ja Venäläinen muistuttavat myös, että museopedagogisen toiminnan sisältö on museokohtainen, jolloin erilaisten museopedagogisten tavoitteiden laatiminen kuuluu museoinstituutille itselleen.⁷

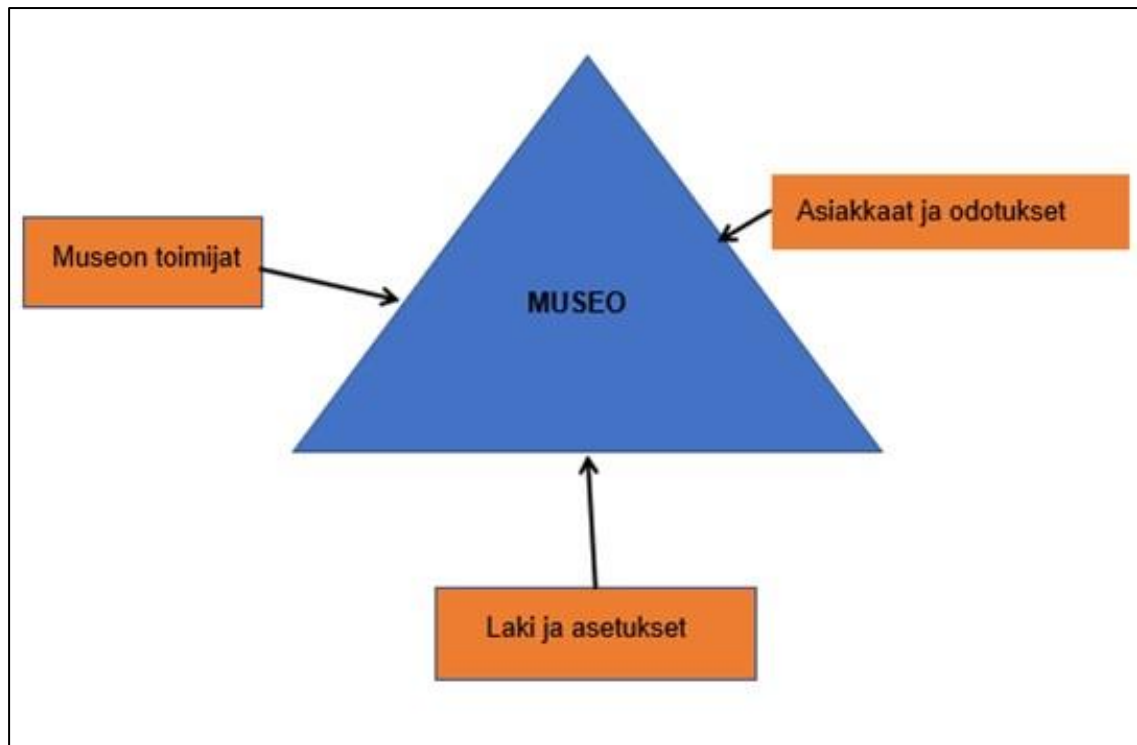
Aiemmissä tutkimuksissa esitetyt museopedagogiikan määritelmät esittävät tutkimuksessa käytettyä museopedagogiikka-käsitettä tämän tutkimuksen määritelmää laajemmaksi. Tässä tutkimuksessa aihetta, paikallismuseoiden toiminnan kehittämistä, lähestytään museopedagogisesti. Aiheeseen lähestyminen tapahtuu kuitenkin siten, että *museopedagogiikka* määritellään väljästi museon ja yleisön väliseksi toiminnaksi, jonka pääasiallinen tehtävä on toimia yhtenä elinikäisen oppimisen vastavuoroisena välineenä. Tällöin oppimisprosessin osallistujina voivat toimia museon lisäksi mitkä tahansa museon kanssa toimivat tahot. Tällaisia tahoja voivat olla yksittäiset asiakkaat tai jopa paikallinen yhteisö.

Tässä tutkimuksessa museopedagogiikka-käsite määritellään siis lähtökohtaisesti museon ja yleisön välisenä toimintana. Tämä toiminta käsittää museon ja yleisön välisen tiedon välittämisen ja vastaanottamisen sekä yksilöllisten oppimiskokemusten tuottamisen. Museopedagogiikan roolia tarkastellaan tässä tutkimuksessa muun muassa yhtenä elinikäisen oppimisen vastavuoroisena välineenä kuitenkin sulkematta pois muita museotoiminnan muotoja museopedagogiikan piiristä. Tutkimuksessa pyritään tekemään näkyviksi myös niitä toimintatapoja, joilla paikallismuseoilla on mahdollisuus täyttää yhtäältä niille erilaisissa laeissa ja asetuksissa määritellyt tehtävät, mutta toisaalta myös lunastaa niille asiakkailta ja muulta kohderyhmältään asetetut odotukset. Tällöin museopedagogiikkaa käsitellään kokonaisvaltaisesti museon toimintaan vaikuttavana toimintana, työvälineenä, jonka tarkoituksena on auttaa museota itseään kehittämään toimintaansa sille asetettujen vaatimusten ja odotusten mukaisiksi.

Tutkimuskenttää lähestytään tutkimuskysymysten kautta. Päättökysymyksenä esiintyy laaja kysymys: *Minne menet museo?* Tätä kysymystä lähestytään kolmitahoisesti ja alakysymysten avustuksella pyritään luomaan kolmitahoinen

⁷ Tornberg & Venäläinen 2008, 105-106.

kehittämismalli, jota olisi mahdollista käyttää myös yleisemmin paikallismuseoiden kehittämisessä.

Kuva 2: Museotoimintaan vaikuttavat tekijät ja kolmitahoinen lähestymistapa.
Kaavio: Marja-Leena Santanen

Pääkysymyksen kolmitaho sisältää seuraavat alakysymykset:

1. *Mitä museolaki ja erilaiset museotyötä ohjaavat asetukset sekä esitykset odottavat paikallismuseotoiminnalta nyt ja tulevaisuudessa?*
2. *Mihin suuntaan Sastamalan seudun museossa työskentelevän henkilökunnan mielestä museotyötä tulisi viedä ja kehittää?*
3. *Mitä ja millaisia odotuksia museon asiakkaat museotyölle asettavat?*

1.3 Tutkimusmenetelmät

Kolmen erillisen alakysymyksen takia tutkimuksessa käytetään monia erilaisia tutkimusmenetelmiä. Lakien ja asetusten luomia museotyön velvoitteita käsitellään tässä tutkimuksessa museolakien ja -asetusten sekä erilaisten museopoliittisesti tuotettujen kehittämishelmien avulla. Lait ja asetukset ovat velvoittavia ja ne on otettava museotyötä suunniteltaessa huomioon ehdottomina. Paikallismuseoille asetettavat velvoitteet ja niiden täyttäminen ovat ehto valtiosuuden piiriin pääsemiseksi. Lisäksi tässä tutkimuksessa pyritään tekemään näkyviksi

erilaisten valtakunnallisten museotoimijoiden vaikutus museotyöhön. Tällaisia ovat esimerkiksi Museoviraston ja Opetus- ja kulttuuriministeriön asettamat tavoiteohjeistukset museotoiminnan sisällöille. Tavoitteena on näiden aineistojen avulla toteutetun vertailevan dokumenttianalyysin pohjalta tehdä näkyväksi vaatimukset, joita paikallismuseoiden toimintaan joko velvoitetaan tai lievemmin asetetaan sekä peilataan Sastamalan seudun museon toimintaa näihin vaatimuksiin. Vertaileva dokumenttianalyysi sisältää täten tiedon yhteiskunnan tai muun julkisen tahon asettamista tavoitteista sekä vastaavasti tiedon toimenpiteistä, joita Sastamalan seudun museolla on toteutettu tai on suunnitteilla toteuttaa. Arvioinnin seurauksena voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä, kohtaavatko paikallismuseokenttään liittyvät odotukset niissä tehtyjen toiminnan suunnitelmien ja päätösten kanssa.

Vertailevan dokumenttianalyysin pohjana toimivat täten yhteiskunnan taholta museotoimintaan vaikuttavat ja ohjaavat lait sekä muut yhteiskunnallisten toimijoiden aineistot. Näihin aineistoihin peilataan Sastamalan seudun museon toimintaa. Toiminnan tarkastelussa dokumentteina toimivat Sastamalan seudun museon vuosikertomukset vuosilta 2016 – 2018, lehti uutisointi, sekä museon oma tiedotus aina vuoteen 2019 saakka.

Asiakkaiden ja yleisön ajatuksia nykyisestä museotoiminnasta sekä odotuksia tulevasta kartoitettiin tähän tarkoitukseen luodun kyselyn avulla Kysely toteutettiin survey-lomakekyselynä Webropol-lomakkeen avulla (LIITE 1). Tavoitteena oli selvittää millaisia palveluita ja muita toimintoja yleisö museolta odottaa. Museoiden asiakaskuntaan kuuluu paljon myös yksilöitä, joille nettikyselyiden täyttäminen ei ole helppoa tai mahdollista. Tästä syystä aineistonkeruuta suoritettiin myös Sastamalan seudun museon toimitilassa Tornihuvilassa paperiversiona samanaikaisesti verkkokyselyn kanssa.

Museokentän toimijuutta ja heidän tavoitteitaan käsitellään tässä tutkimuksessa museon työntekijöille kohdistetun sähköpostilla toteutetun haastattelun analysoinnilla. Ajatuksensa Sastamalan seudun museon toiminnasta ja sen kehittämisestä ovat koostaneet kirjalliseksi haastatteluvastaukseksi museojohtaja Marja Hänninen-Tolvi yhdessä Sastamalan seudun museon amanuenssi Emma Kurjen kanssa. Analysointimetodina tähän aineistoon käytän lähilukua.

Alkujaan tämä osio piti toteuttaa ryhmähaastatteluna Sastamalan seudun museon johtajan, kokoelmavastaavan sekä museolehtorin kanssa, mutta muutokset Sastamalan seudun museon henkilöstöorganisaatiossa muunsivat tutkimussuunnitelmaa loppumetreillä. Muutos aineistonkeruussa kohdistuu voimakkaasti aineistoon itseensä, koska sähköpostihaastattelussa aineistosta jää puuttumaan keskustelussa tapahtunut eleiden ja ilmeiden havainnointi. Sähköpostihaastattelu antaa kuitenkin riittävät vastaukset asioihin, jotka ovat tutkimukseni kannalta merkittäviä.

Muun aineistonkeruun ohella olen käynyt helmikuussa 2018 keskusteluja Sastamalan seudun museota aiemmin johtaneen Leena Aaltosen kanssa selvittääkseni sitä, millaisia kehitysajatuksia museoon oli kohdistettuna hänen johtajuusaikanaan 2012-2016. Tiedonkeruun lähtökohtana Sastamalan seudun museon työntekijöiden ajatusten tavoittamisessa on toiminut halu selvittää, millaisena museossa toimivat ja museotyötä tekevät näkevät paikallismuseon toiminnan ja myös se, mihin suuntaan heidän mielestään museon toimintaa tulee kehittää.

Näiden kolmen erillisen tutkimusalueen avustuksella tutkielmani koostaa kokonaiskuvan, joka kertoo näiden kolmen erillisen kentän samanaikaisen hallinnan tärkeydestä. Peilaan myös aineistojen avulla tuotettuja tutkimustuloksia Sastamalan seudun museon viimeaikaiseen toimintaan, nähdäkseni vastaavatko museon tähänastiset kehittämistoimet kaikkien kolmen mukana olevan tutkimustahon kehitystoiveita.

1.4 Tutkimusaineistot ja kirjallisuus

Yhteiskunnallisten velvoitteiden osalta tutkimusaineistona toimii museotoimintaa velvoittavasti ohjaavat Museolaki 314/2019, Museoasetus 1312/1992 sekä Museoasetus 1192/2005. Lakien ja asetusten lisäksi yhteiskunnallisten odotusten kentän osalta nykyisen Sastamalan seudun museon toimintaa peilataan maaliskuussa 2018 julkaistuun museopoliittiseen ohjelmaan *Mahdollisuuksien museo – Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030*. Tavoitteena on selvittää millä tavoin Sastamalan seudun museon toiminta täyttää jo nyt

museopoliittisessa ohjelmassa vaadittuja toimia, ja miltä osin museopoliittisen ohjelman mukaisesti vielä on kehitettävää.

Museotoiminnan kehittämistä museopedagogiikan näkökulmasta on käsitelty kirjallisuudessa varsin vähän. Parhaiten aineistooni soveltuu käytettäväksi Marjatta Levannon ja Susanna Petterssonin vuonna 2004 julkaistu artikkelikoelma *Valistus / Museopedagogiikka / Oppiminen – taidemuseo kohtaa yleisönsä*. Levanto on käsitellyt museossa oppimista taidemuseokontekstissa artikkelissaan *Temppeleissä ja toreilla*. Vaikka museokonteksti on erityyppinen, voidaan artikkelista tehdä kuitenkin myös omaan tutkimukseeni liittyviä havaintoja etenkin museopedagogiikasta. Yleisötyön ja etenkin museopedagogiikan haasteiden hän kiteyttää olevankin jo vanhassa museojulistuksessa: julistuksen keskeinen sisältö on, että museo kuuluu kaikille sekä se, että jokaisella on oikeus museokokemukseen. Yleisön moninaisuus luo paineita museotyön käsitteiden luomiselle. Museot joutuvat jatkuvasti määrittelemään museopedagogiikan sekä oppimisen tarkoitusta, mutta myös sitä, mitä sana museo pitää käsitteenä sisälleen.⁸

Samassa teoksessa Sari Salovaara käsittelee artikkelissaan: *Hyvä museo on saavutettava museo* hyvän museon käsitettä sen saavutettavuuden kautta. Museon saavutettavuus ja yleisösuhteet ovat keskeisiä elementtejä museopedagogiikkaa arvioitaessa. Salovaara toteaaakin, että keskeistä on, miten museot itse mieltävät saavutettavuuden osa-alueen osaksi omaa tehtäväkenttäänsä. Merkittäväksi hänen mukaansa nouseekin se, miten museoiden ulkopuolella hahmotetaan ja koetaan museon yhteiskunnallinen rooli.⁹ Hän toteaa myös, että museoiden saavutettavuuden kehittämisessä museopedagoginen toiminta on avainasemassa. Museon tarjoamien sisältöjen ja toimintojen saavutettavuuden parantaminen luo myös oppimisen olosuhteet suotuisiksi.¹⁰

Saavutettavuuden parantaminen lisää museon kykenevyyttä tarjota paremmin yksilöllisten lähestymistapojen vaatimia palveluita ja elämyksiä. Saavutettavuuden kartoituksessa ja suunnittelussa tuleekin hänen mukaansa kiinnittää

⁸ Levanto 2004, 51.

⁹ Salovaara 2004, 66.

¹⁰ Salovaara 2004, 67.

huomiota siihen, että myös erilaiset kulttuuriset ja sosiaaliset taustat, toimintaesteisyydet tai muut mahdollisesti pois sulkevat rajoitteet mahtuvat suunniteltujen palveluntuottamistapojen sisälle. Saavutettavuuden käsite pitää täten sisällään konkreettisen saavutettavuuden lisäksi yleisön tarpeiden huomioimiseen ja kohteen tarjonnan helppoon lähestyttävyyteen.¹¹ Salovaara kiteyttää hyvin saavutettavan museon sellaiseksi, joka on kaikkien käytettävissä ja palvelee yleisöään vuorovaikutteisesti.¹²

Myös Riikka Haapalainen on omassa artikkelissaan *Kävijästä käyttäjäksi* käsitellyt museon saavutettavuuden lisäämistä digitaalisen ulottuvuuden lisäämisellä. Hän toteaa, että vaade museotoiminnan digitaalisuuden lisäämiseen ei synny uudenlaisen teknologian kehittämisestä vaan yleisemmästä kulttuurisesta muutoksesta ympäristön ja toimintojen digitalisoituessa.¹³ Haapalainen kiteyttääkin seuraavasti:

”...uusilla teknologioilla voi mainiosti harjoittaa perinteistä museopedagogiikkaa eikä oppimistakaan tarvitse verkkosovelluksia varten keksiä uudelleen: verkossa opitaan samalla tavoin kuin muuallakin. [...] Kaikkea oppimista ei kuitenkaan kannata viedä verkkoon.”¹⁴

Suurin osa museoyleisöstä on erilaisissa tutkimuksissa kertonut erääksi museoikäynnin tarkoitukseksi oppimisen. Omaehtoista halua oppia uutta ja täten käyttää vapaa-aikansa hyödyllisesti, tulisi tukea ja kannustaa. Haapalainen nostaa esiin positiivisena asiana sen, että museoilla on jo valmiiksi motivoitunut museoyleisö puolellaan. Haapalaisen mukaan museoissa haasteena on lähtökohtaisesti se, miten museokävijän oppimismotivaatiota ylläpidetään siten, että oppiminen muotoutuu pitkäkestoiseksi ja jatkuvaksi toiminnoksi.¹⁵

Muina digitalisaation tuomina etuina Haapalainen näkee, että varsinaisten kokoelmien digitointi helpottaa kokoelmien hallintaa ja edistää niiden tasa-arvoista saavutettavuutta. Digitaalisuus kokoelmaluetteloinnissa ei kuitenkaan hänen

¹¹ Salovaara 2004, 67.

¹² Salovaara 2004, 74.

¹³ Haapalainen 2004, 116.

¹⁴ Haapalainen 2004, 117.

¹⁵ Haapalainen 2004, 117.

mukaansa tee tietokannasta suoraa museopedagogista materiaalia, vaan materiaaleja tulee työstää erilaisille ihmisryhmille soveltuviksi pedagogisiksi materiaaleiksi.¹⁶ Haapalainen toteaa myös, että museoyleisön kokemuksia voidaan kartoittaa erilaisin kävijätutkimuksin. Niiden avulla saadaan kerättyä tietoa museovieraiden tarpeista ja tyytyväisyydestä. Tätä kautta kävijätutkimukset luovat ennustettavuutta museon toimintaan.¹⁷

Eija Liukkonen käsittelee artikkelissaan *Museoyleisö tutkimuksen kohteena yleisö- ja kävijätutkimusten osa-aluetta museon toiminnan kehittämisessä*. Hän toteaa, että museologian näkökulmasta yleisötutkimukset voidaan nähdä välineinä, joiden avulla saadaan lisätietoa kävijöistä. Liukkonen toteaa, että etenkin julkisia varoja nauttivat kulttuurivaatimukset ovat tulosvastuullisuuden ja erilaisen tulostulosten vaatimusten äärellä.¹⁸

Museolle itselleen erilaiset kävijätutkimukset antavat tietoa siitä, mitkä tekijät motivoivat kävijää käyttämään museopalveluita ja mitkä eivät. Yleisötutkimukset avaavat väylän, jonka kautta on mahdollisuus aidosti kartoittaa yleisön tarpeita, toiveita ja mielipiteitä. Tutkimuksen avulla voidaan täten lisätä museoiden demokraattisuutta ja vuorovaikutteisuutta. Liukkonen sanoin: ”*Yleisötutkimuksen palautteen avulla kasvotonta museoyleisöä saa äänensä kuuluviin.*”¹⁹ Parhaassa tapauksessa kävijätutkimukset voivat toimia museolle materiaalina kehitystyöhön, joka on seurausta siitä, että museo ymmärtää itsensä olevan oppiva organisaatio, jossa avainasemaan nousee yhteisöllinen ja jaettu asiantuntijuus.²⁰

Vuonna 2012 yleisötyöhön keskittynyt valtakunnallinen *Avara museo* -hanke toimi uudenaikaisena avauksena museopedagogiikan kentällä, jossa aiemmin on pääasiassa huomioitu ainoastaan lapsiyleisöjä. Hankkeessa kehitettiin aikuispedagogista osaamista seitsemän osatoteuttajan yhteisprojektissa. Hankkeen tavoitteena oli löytää uudenaikaisia tapoja asioiden jakamiseen ja sitä kautta tapahtuvaan uuden oppimiseen.²¹ Avara museo -hankkeen tuloksista on

¹⁶ Haapalainen 2004, 124,

¹⁷ Haapalainen 2004, 127.

¹⁸ Liukkonen 2004, 146-147.

¹⁹ Liukkonen 2004, 147.

²⁰ Liukkonen 2004, 153.

²¹ Kinanen, Nystedt, Tornberg 2012, 6.

koostettu Suomen museoliiton julkaisu *Avarampi museo aikuisille*, jossa hankkeen eri osatoimijat nostavat esiin omissa hankkeissaan museoympäristössä toteutettuja osahankkeita, jotka päätavoitteena on ollut museotoiminnan kehittäminen entistä paremmin vastaamaan aikuisväestön elinikäiseen oppimiseen. Lisäksi hankkeen puitteissa on toteutettu museoiden perinteisiä rajoja rikkovaa moniammatillista toimintaa, jossa mukaan on osallistettu museoiden omien työntekijöiden lisäksi pedagogian asiantuntijoita sekä yksityisen ja kolmannen sektorin edustajia.²²

Uudempaa yleisötutkimukseen keskittyvää tutkimusta edustaa Jyväskylän yliopiston museologian oppiaineessa 2019 julkaistu Leena Hannulan väitös *Kävijät, kokijat, kokemukset - Museologinen tutkimus Siffin senioriklubista taidemuseon keskiössä*. Hannula on asettanut tutkimuksensa tavoitteeksi selvittää Sinebrychoffin museon seniorikävijöiden, Siffin senioriklubin, toiminnan kautta sitä, mikä sitouttaa ihmiset museon toimintaan siten, että heistä muotoutuu museoihin vakituisia kävijöitä.²³ Hannula toteaa oman tutkimuksensa täyttävän tutkimuskentällä olevan aukon yleisönäkökulmasta toteutettuun tutkimukseen. Tutkimuksensa esittelyssä Hannula nostaa näkyviin yleisönäkökulman sisältävän tutkimuksen puutteen: hän toteaa, että nykyinen tutkimuksen painopisteinä toimivat kokoelmat, näyttelypolitiikka, asiakaspalvelu sekä museopedagoginen toiminta. Hannula toteaa myös, että viimeisimmät museologian oppiaineen alaisuudessa toteutetut väitöstutkimukset ovat käsitelleet konservointia, kulttuuriperinnön muotoutumisprosessia sekä kulttuuriperinnön digitaalista saavutettavuutta kotiseutumuseokontekstissa.²⁴

Hannulan tutkimus pyrkii täyttämään aukon museon yleisöön suoraa kohdistuvassa tutkimuksessa. Hannula toteaaakin seuraavaa:

”Museo ei kuitenkaan ole pelkkiä esineitä, vaan rakennukseen liittyvät paikan ja ihmisten tarinat, jotka ajan mittaan värittyvät ja muuttuvat, jollei hankinnoista tai muistiinpanoista löydy luotettavaa dokumentointia.

²² Kinanen, Nystedt, Tornberg 2012, 10.

²³ Hannula 2019, 6.

²⁴ Hannula 2019, 29.

Museo on myös ne ihmiset, jotka kokevat paikan ja haluavat jakaa kokemuksensa ystävänsä kanssa.”²⁵

Tällä toteamuksella Hannula asettuu museotyön ytimeen ja korostaa yleisötyön osalta, että museo ei olisi museo ilman siellä käyviä ihmisiä - toisaalta yllä olevasta voidaan myös päätellä museotyön kokoelmatyöskentelyn ja sitä kautta dokumentoinnin tärkeys. Tutkimuksen tekemisestä Hannula huomauttaa, että humanistisessa tutkimuksessa metodien ja teorian välinen raja ei aina ole selvää.²⁶

Kansainvälisiä keskustelua tarkasteltaessa, huomio kiinnittyi nopeasti siihen, että kansainväliset kävijätutkimukset myötäilivät pitkälti samoja teemoja verrattuna Suomessa toteutettuihin. Huomionarvoista oli myös se, että kansainvälisesti paikallismuseot (local museum) painivat suomalaismuseoiden tavoin rahoitukseen, yleisöön ja digitalisointiin liittyvien ongelmien kanssa. Useimmissa kansainvälisissä artikkeleissa digitalisaatio nähdään mahdollisuutena, eikä niinkään uhkana museokävijöiden menettämislle. Digitaalisen saavutettavuuden lisäksi myös kansainvälisellä kentällä museoiden tavoitteena on vahvistaa ihmisten osallistamista osaksi museossa ja sen seinien ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa. Moni konsepti, joka on vasta rantautumassa Suomen museokentälle, on ollut totta jo pidemmän aikaa monissa Euroopan maissa. Sastamalan Suomalaisen kirjan museo Pukstaaviin loppukeväältä 2019 avattu pakohuone on ollut todellisuutta mm. Italialaisessa Fermon Sistema Museossa jo vuonna 2017.²⁷

Sastamalan seudun museossa kokeiltu koko kansan olohuone on ollut kansainvälisesti käytössä Englannin Margatessa jo vuodesta 2011.²⁸ Sastamalassa museolle jalkautettua koko kansan olohuonetta ei saatu toimivaksi konseptiksi. Kukaan ei kuitenkaan voi varmuudella sanoa, kuinka paljon asiaan vaikutti myös silloinen museon ympärillä käyty keskustelu ja yleinen ilmapiiri.

²⁵ Hannula 2019, 26-27.

²⁶ Hannula 2019, 17.

²⁷ Lucarelli 2019: The 2000-Year-Old Escape Room in Fermo's Roman Cisterns. [online]

²⁸ Lumsden 2019: A living room for the city: How to reach a museum's social potential. [online]

Koko kansan olohuoneen toteutuksen aikana Sastamalan seudun museon toiminnan voidaan katsoneen olleen niin kutsutussa välitilassa. Tuon välitilan aikana museon kehittäminen yleisesti on ollut vähäistä, jos sitä on kyetty teemmään laisinkaan museotoiminnan jatkamiseen liittyvien byrokraattisten päätösten puutteen sekä päätöksenteon hitauden vuoksi. Yleisesti katsoen itse museotoimintaa, suomalaisten paikallismuseoiden kehittäminen kulkee jonkin verran jälkijunassa kansainväliseen kehittämiseen verrattuna. Toisaalta jäljessä tulemisen tunne tai tunne jo keksityn mallintamisesta saattaa johtua myös siitä, että paikallismuseon rahalliset resurssit uuden keksimiseen ja suunnitelmien toteuttamiseen ovat rajalliset.

2. Yhteiskunta museotoiminnan ohjaajana

Tässä luvussa käsittelen tutkimusaineistoani yhteiskunnan odotusten ja velvoitteiden näkökulmasta. Nämä vuoden 2020 alusta voimaan tulleessa museo-laissa (314/2019) säädetyt velvoitteet museon on täytettävä valtionosuuden saamiseksi. Toinen museoasetus – Valtioneuvoston asetus museoista – täydentää museolakia etenkin valtionosuuden myöntämisperusteista. Lisäksi siinä määritellään maakunta- ja aluetaidemuseoiden sekä valtakunnallisten erikoismuseoiden tehtävät. Toinen näistä museoasetuksista²⁹ koskee ainoastaan edellä mainittujen maakunta- ja aluetaidemuseoiden sekä valtakunnallisten erikoismuseoiden tehtäväsisältöjä, joten sen käsittely tämän tutkielman osana ei ole relevanttia.

Lakien ja asetusten oheen Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut maaliskuun 2018 alussa museopoliittisen ohjelman³⁰, jonka tarkoituksena on ohjata museotoimintaa vastaamaan ympäristön vaatimiin haasteisiin. Näiden valtiollisten ohjeistusten lisäksi mm. esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa³¹ viitataan museoiden rooliin opetuksessa toteutettavan kulttuuriperintökasvatuksen osalta. Uuden museopoliittisen ohjelman seurauksena museolaki itsessään on uusittu siten, että uusi laki astui voimaan vuoden 2020 alusta.

²⁹ Museoasetus 1312/1992.

³⁰ OKM 2018:11.

³¹ Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

2.1 Museolain ja -asetusten luomat velvoitteet

Museolaki uudistettiin maaliskuussa 2019. Se tuli voimaan vuoden 2020 alusta lukien. Se määrittelee tavoitteekseen 1. ylläpitää ja vahvistaa yksilöiden ja yhteisöjen ymmärrystä ja osallisuutta kulttuurista, historiasta ja ympäristöstä; 2. edistää kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen säilymistä tuleville sukupolville; 3. edistää yhteisöllisyyttä, jatkuvuutta ja kulttuurista moninaisuutta; sekä 4. edistää sivistystä, hyvinvointia yhdenvertaisuutta ja demokratiaa.³² Museolaissa määritellään museotoiminnan tarkoitukseksi 1. kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen tallentaminen ja säilyttäminen; 2. aineistojen ja muita sisältöjä koskevan tutkimuksen edistäminen ja hyödyntäminen; 3. aineistojen ja tiedon saatavuuden, saavutettavuuden ja käytön edistäminen; 4. kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen esittäminen ja elämysten tarjoaminen; sekä 5. yleisötyö, vuorovaihtus sekä opetuksen ja kasvatuksen edistäminen.³³

Ammatillisen museon tulee olla kunnan, kuntayhtymän tai yksityisen yhteisön tai säätiön omistuksessa ja sen sääntömääräisiin tehtäviin tulee kuulua museotoiminnan harjoittaminen tai museon ylläpitäminen. Museolla tulee olla museotoiminnan ylläpitämisen lisäksi kokoelmat, vakituista ammatillista henkilöstöä ja sen tulee olla avoinna yleisölle.³⁴

Uuden museolain 5 § kohdistuu museon kriteereihin valtiosuuden saamiseksi. Vanhaan museolakiin verrattuna kriteereitä on lisätty. Lisäksi uusi museolaki määrittää valtiosuuden siten, että museon kriteereitä toimia valtiosuutta saavana museona valvotaan neljän vuoden välein. Täten pyritään varmistamaan, että museotoiminta täyttää jatkuvasti sille asetetut vaatimukset.³⁵

Ensimmäinen valtiosuuteen liittyvä kriteeri liittyy museon ylläpitäjään. Vaatimuksena on, että museon ylläpitäjänä toimii kunta tai kuntayhtymä tai sellainen yksityinen yhteisö tai säätiö, joka sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu museotoiminnan harjoittaminen tai museon ylläpitäminen. Toinen kriteeri kohdistuu museotoiminnan taloudellisiin edellytyksiin ja kolmas siihen, että museotoiminta ei

³² Museolaki 314/2019: 1 §.

³³ Museolaki 314/2019: 2 §.

³⁴ Museolaki 314/2019: 3 §.

³⁵ Museolaki 314/2019: 5 §.

saa olla voittoa tavoittelevaa. Neljäs kriteeri määrittelee, että museolla tulee olla toimintaa ohjaavat säännöt, joissa sen vastuualue on määritelty. Lisäksi viidennen kriteerin mukaisesti museolla tulee olla kokoelma ja kokoelmapoliittinen ohjelma.³⁶

Kuudennen kriteerin mukaisesti kokoelmien säilyminen museokokoelmana tulee olla turvattu myös museon lopettaessa toimintansa. Seitsemäs kriteeri kohdistuu museon avoinna oloon: museon on oltava avoinna yleisölle säännöllisesti, sen toiminta on oltava ympärivuotista ja sen kokoelmien tulee olla museon käyttäjien tavoitettavissa. Kahdeksannen kriteerin mukaisesti museon tilat tulee olla tarkoituksenmukaiset. Yhdeksäs ja kymmenes kriteeri keskittyy museon henkilöstöön. Yhdeksäs kriteeri määrittää, että museolla tulee olla toiminnasta vastaava päätoiminen johtaja, jolla on alan koulutus, johtamistaito ja riittävä perehtyneisyys museon toimialaan ja tehtäviin. Kymmenes kriteeri määrittää, että museolla on vähintään kaksi päätoimisessa palvelussuhteessa työskentelevää museoalan asiantuntijaa, joista toinen voi olla samalla museon johtaja ja jolla on soveltuva korkeakoulututkinto sekä suoritettut museologian perusopinnot. Yhdestoista kriteeri määrittää, että museolla tulee näiden lisäksi olla riittävä määrä muuta henkilöstöä ja kahdestoista kriteeri, että museolla on monivuotinen tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma.³⁷

Sastamalan seudun museon osalta museotoiminnan harjoittaminen on siirretty 1.1.2012 Suomen kirjainstituutin alaisuuteen Sastamalan kaupungilta. Museon ja kaupungin välistä yhteistyötä ohjaavat *Pääsopimus Sastamalan kaupungin ja Suomen kirjainstituutin säätiön yhteistoiminnasta* sekä *Sopimus Sastamalan seudun museon palvelujen tuottamisesta*. Lisäksi Suomen kirjainstituutin säätiön toiminta itsessään perustuu säätiölakiin ja -asetukseen sekä säätiön omiin sääntöihin. Sastamalan seudun museo on profiloitunut kirjaan. Sastamalan seudun museon kokoelmapoliittinen ohjelma on päivitetty viimeksi 1.9.2018. Lisäksi Suomen kirjainstituutin ja Sastamalan kaupungin välisessä sopimuksessa on maininta, että museon kokoelmat ovat edelleen Sastamalan kaupungin omistuksessa.³⁸

³⁶ Museolaki 314/2019: 5 §.

³⁷ Museolaki 314/2019: 5 §.

³⁸ Sastamalan seudun museon arkisto: Sopimus Sastamalan seudun museon ja Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin hallintojen yhdistämisestä.

Kokoelmien parissa Sastamalan seudun museossa työskentelee vakituista henkilökuntaa johtajan, amanuenssin sekä museolehtorin toimissa. Näyttelytoiminnan siirryttyä Tornihuvilaan keväällä 2018, on museo ollut avoinna yleisölle kiinteästi samassa toimipisteessä ympärivuotisesti. Päärahoitus Sastamalan seudun museon perustoimintaan tulee sille myönnetystä valtionosuudesta ja kaupungin vuosittain myöntämästä toiminta-avustuksesta. Museo anoo vuosittain myös useista apurahalähteistä erilaisia toiminta-avustuksia ja apurahoja erilisten projektien ja hankkeiden toteuttamiseksi.³⁹

Sastamalan seudun museon toimintasäännöissä museo määritellään paikkakunnan historiaa tallettavaksi kulttuurihistorialliseksi museoksi.⁴⁰ Ennen Sastamalan kaupungin perustamista vuonna 2009 museon nimi oli Tyrvään seudun museo ja sen kotipaikkakuntana on ollut Vammalan kaupunki. Jo tällöin museon toimintaperiaatteena on ollut tallettaa kokoelmiaan museon virallista kotipaikkakuntaa laajemmalla alueella. Museon alkuvuosista asti museotoiminnassa ovat olleet Kiikoisten kuntaa lukuun ottamatta mukana kaikki nykyisen Sastamalan alueella olleet itsenäiset kunnat.⁴¹

Sastamalan seudun museon kokoelmat ovat Sastamalan kaupungin omistuksessa⁴², joten kokoelmien säilymisen kriteerin täyttämiseen on olemassa olevat edellytykset. Viime vuosina kokoelmien osalta tehtyjen ratkaisujen jälkeen museotoiminnan toiminnan loppuminen ei ole Sastamalan seudun museon osalta tulevaisuudessa todellinen uhka.

Suomen kirjainstituutin säätiössä on vuoden 2018 alusta tehty organisaatiota selkeyttäviä uudistuksia. Uudistuksen seurauksena aiemmin marraskuusta 2016 vt. Jaettua museonjohtajan toimea hoitanut Marja Hänninen-Tolvi valittiin päätoimiseksi museonjohtajaksi. Hänen vastuullaan on molempien kirjakorttelissa sijaitsevan museon johtaminen. Toinen jaettua vt. johtajuutta tiedottajan nimikkeellä tehnyt Heli Vuohelainen (ent. Tuominen) valittiin intendentiksi ja hänen vastuualueelleen kuuluu Sastamalan seudun museon osalta

³⁹ Suomen kirjainstituutin säätiö: Toimintakertomus 2018, 33-34.

⁴⁰ Suomen kirjainstituutin säätiö: Toimintakertomus 2018, 22.

⁴¹ Suomen kirjainstituutin säätiö: Sastamalan seudun museon kokoelmapoliittinen ohjelma, 3.

⁴² Suomen kirjainstituutin säätiö: Sastamalan seudun museon kokoelmapoliittinen ohjelma, 2.

yleisöpedagogiikka, tiedotus sekä kaikkien kolmen toimintayksikön alaisuudessa toteutettavat hankkeet. Lisäksi intendentin toimenkuvaan on sisällytetty Suomen kirjainstituutin hallinnollinen työ.⁴³

Kokonaisuudessaan Suomen kirjainstituutin säätiön ylläpitämien museoiden organisaatiota on selkeytetty asettamalla selkeät vastuualueet organisaatiossa työskenteleville. Organisaatiouudistuksen seurauksena Suomen kirjainstituutin säätiön hallinnoiman kolmen eri yksikön toiminnat on saatu joiltain osin avoimemmaksi, selkeämmäksi ja näkyvämmäksi, kun eri toimintayksiköiden vastuu on näkyvästi jaettu eri henkilöille.

Vuoden 2018 alussa Sastamalan kaupunki siirsi museotoiminnan Vanhan papin kiviinavetan 1958 museokäyttöön otetuista toimitiloista vuonna 2015 remontoituun Tornihuvilaan Sastamalan kirjakortteliin. Muuton yhteydessä suoritetaan myös museon kokoelmien haltuunotto, jonka tarkoituksena on selkeyttää ja helpottaa museon kokoelmanhallintaa. Sastamalan seudun museon kokoelmat on sijoitettu Stormin vanhalle koululle, jonne on luotu kokoelmakeskus. Sastamalan kaupunki on täten panostanut voimakkaasti museokokoelmien säilyvyyteen ja käytettävyyteen.⁴⁴

Sastamalan seudun museon näyttelytoiminta on ollut suuressa murroksessa aiempien tilojen ympärivuotisen käytön ollessa haastavaa. Vuonna 2016 museo järjesti ensimmäisen vaihtuvan näyttelyn varsinaisen museorakennuksen ulkopuolella – nykyisissä museolle osoitetuissa Tornihuvilan tiloissa. Tätä ennen museon näyttelytoiminta oli voimakkaasti painottunut kesäaikaan. Toimintaa on kuitenkin ollut ympäri vuoden erilaisten museopedagogisten yhteishankkeiden, museon alaisuudessa tuotettujen projektien sekä muiden hankkeiden kautta. Sastamalan seudun museon kokoelmat ovat olleet käyttäjien tavoitettavissa, vaikka tätä ei paikkakunnalla ollakaan täysin ymmärretty. Vuoden 2018 aikana valmistuneiden kokoelmien haltuunoton ja kokoelmakeskuksen kehittämisen myötä kokoelmien saavutettavuus on helpottunut.

⁴³ Alueviesti 26.3.2018: Marja Hänninen-Tolvi Suomen kirjainstituutin säätiön johtoon

⁴⁴ Suomen kirjainstituutin säätiö: Sastamalan seudun museon kokoelmapoliittinen ohjelma, 3.

Maaliskuussa 2018 museo järjesti ensimmäistä kertaa avoimet ovet kokoelma-keskuksen asiakirja-arkistossa. Avoimien ovien järjestämisen jälkeen museo on saanut positiivista palautetta kokoelmien saavutettavuuden parantamisesta. Kevästä 2019 alkaen Sastamalan seudun museo on järjestänyt Stormin kokoelma-keskuksella, jonne arkistokokoelmat ovat sijoitettuna, säännöllistä aukioloa. Lisäksi asiakirjakokoelmiin pääsee halutessaan tutustumaan muinakin aikoina ottamalla yhteyttä museohenkilökuntaan.⁴⁵

2.2 Opetus- ja kulttuuriministeriö museotoiminnan vaikuttajana

Maaliskuussa 2018 julkistettu *Mahdollisuuksien museo – Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030* asettaa suomalaiselle museokentälle useita kehittämiskohteita. Museopoliittinen visio tavoittelee näkymää, jossa Suomessa sijaitsee Euroopan ajankohtaisimmat museot ja innostuneimmat museoasiakkaat. Museopoliittinen ohjelma on jaettu kuuteen kehittämiskokonaisuuteen, joille kaikille on määritelty omat tavoitetasot vuodelle 2030. Museopoliittinen ohjelma nosti esiin myös museolain ja sen uudistamistarpeen.⁴⁶ Tässä luvussa tarkastelen eri kehittämiskokonaisuuksia peilaten niitä Sastamalan seudun museon toimintaan.

Mahdollisuuksien museo -ohjelma nostaa museot esiin mahdollistajina. Lisäksi esiin nostetaan kumppanuus sekä asiantuntijuus. Muuttuva toimintaympäristö vaatii myös muutosta museoiden toiminnassa. Lisäksi valtakunnallisesti esittää museotoiminnan vastuiden, rakenteiden ja rahoituksen uudistamista. Kehittämisen keskiöön nousevat myös kokoelmatyö ja museoiden digitalisoituminen.⁴⁷

Muuttuvan toimintaympäristön kehittämiskohteina Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjelma nostaa esiin yhteisöllisyyden lisäämisen sekä osallistamisen ja osallistumisen mahdollistamisen. Muuttuva toimintaympäristö liittyy myös kiinteästi perinteisen kokoelmatyön ja digitalisaation integraatioon. Digitalisaation nähdään tavoittavan suuria ihmismääriä ja myös niitä, jotka muutoin eivät museon

⁴⁵ Sastamalan seudun museon internet-sivusto: tietopalvelut. <http://www.pukstaavi.fi/fi/sastamalan-seudun-museo/museo-tutkii.html>

⁴⁶ Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:11, 8.

⁴⁷ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:1, 8.

palveluita käyttäisi. Saavutettavuuden lisääntymisen myötä entistä laajemmalle yleisölle avautuu mahdollisuus tarkastella muutoksia pidemmällä aikajänteellä ja lisätä täten omaa kulttuurista ymmärrystään. Museoille asetettu sosiaalinen tehtävä korostaa toimintamalleja, jotka avaavat uudenlaisia osallistumismahdollisuuksia ja sitä kautta jopa ehkäistä syrjäytymistä ja eriarvoisuutta.⁴⁸

Sastamalan seudun museo on ottanut vastaan haasteen muuttuvasta toimintaympäristöstä. Museo itsessään on ollut viimeiset vuodet jatkuvassa muutoksessa, koska päätöksiä museotoiminnan kehittämiseen ei olla voitu tehdä museon tilakysymysten ollessa avoimina. Kaikista haasteista huolimatta museo on pyrkinyt pysymään elinvoimaisena. Museon tilakysymyksen ollessa avoin ja aiempien toimintatilojen kelpaamattomuus ympärivuotiseen käyttöön on ohjannut toimintaa jo valmiiksi museon seinien ulkopuolelle ennen kuin museopoliittinen ohjelma on näin visioinut. Museon toiminnassa on pyritty huomioimaan myös ne yksilöt, jotka eivät pääse tulemaan museolle. Museo on siis tulevaisuudessaakin vietävä jollain tavoin näiden ihmisten saataville. Hyvinä esimerkkeinä tallisesta toiminnasta ovat mm. elokuussa 2018 alkanut *Jalkautuva museo* -hanke, jonka puitteissa museo tekee vuosittain yhteistyötä Sastamalan jossakin yksittäisessä laajan toiminta-alueen kylistä sekä erilaiset näyttelyaineiston hankintaan liittyneet muistitiedon tallennusprojektit ja niihin liittyneet tilaisuudet, joiden voidaan nähdä toimineen yhteisöä osallistavana tekijänä.

Uudessa museopoliittisessa ohjelmassa museot nähdään museopedagogisena kehityskohteena sekä inspiroivina oppimisympäristöinä. *Museopedagogiikka* pitää sisällään kaiken museo-oppimisen – kohteena voi olla lapsi tai aikuinen ja oppiminen voi tapahtua konkreettisesti museossa tai jollain tavoin museon toimintaan kytköksissä olevassa tilanteessa. Vuonna 2016 käyttöön otetut esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet sisältävät museon roolituksen kulttuuriperinnön tuottajana, tallentajana sekä välittäjänä.⁴⁹ Nyt julkaistu Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma tukee myös näitä pyrkimyksiä.

Museopedagogiikka on pyrkinyt vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteeseen myös Sastamalan seudun museolla. Yhteistyössä Turun yliopiston

⁴⁸ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:1, 11.

⁴⁹ Opetushallitus 2014.

kanssa on museolla tuotettu materiaalia kahteen monialaiseen perusopetuksen oppimiskokonaisuuteen. Materiaalit ovat vapaasti verkossa saatavilla. Verkko-materiaalin lisäksi materiaalit ovat saatavissa konkreettisina opetuspaketteina lainaan museolta. Myös kummipäiväkoti ja -koulutoiminta on kuulunut useiden vuosien ajan Sastamalan seudun museon vakiintuneeseen toimintaan. Uudena-laista toimintaa on luotu Lukutaitoa ja museokamaa -harrastetunneilla, jotka ovat liittyneet Sipilän hallituksen kärkihankkeeseen perusopetuksen harrastetuntien järjestämiseksi.⁵⁰

Näyttelytoiminnalle museopoliittisessa ohjelmassa asetetaan myös tavoite, joka tähtää yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Näyttelytoiminta määritellään myös yhtenä keskeisenä museokasvatuksen välineenä. Lisäksi näyttelytoimintaa tarkastellaan kulttuurimatkailun näkökulmasta. Vapaaehtoistyö on ollut aina osa museoiden – ainakin paikallismuseoiden toimintaa. Uudessa museopoliittisessa ohjelmassa vapaaehtoistyö on nostettu yhdeksi museopoliittiseksi kehittämis-kohteeksi.⁵¹

Sastamalan seudun museon näyttelytoiminta on ollut vallalla olleisiin olosuhteisiin nähden vilkasta. Vaikka varsinaista perusnäyttelyä museolla ei ole ollut vuoden 2013 jälkeen, on vaihtuvilla näyttelyillä ollut kohtalainen suosio. Näyttelysuunnittelussa on noudatettu osallistamista – näyttelyitä on suunniteltu yhdessä koululuokkien sekä Turun yliopiston kulttuuriperinnön tutkimuksen ja museologian oppiaineiden kanssa. Viimeisimpien näyttelyiden keskiössä on ollut myös osallistaminen ja toiminnallisuus. Lisäksi näyttelyaiheet ovat valikoituneet ajankohtaisista intresseistä yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa.

Museopoliittinen ohjelma asettaa kehittämisen keskiöön myös museoiden henkilökunnan sekä museoiden välisen yhteistyön niin Suomessa kuin kansainväliselläkin kentällä. Museotoimintaa halutaan kehittää jaetun osaamisen ja laajennetun tiedonjaon saavuttamiseksi. Kehittämisen keskiöön henkilökunnan osalta nostetaan museoissa työskentelevien ihmisten monitaitoisuus sekä erilaisten ammatillisten yhteistyöverkostojen rakentaminen. Museoilta odotetaan täten siis

⁵⁰ OKM 2019:42, 9-10.

⁵¹ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:1, 15.

oman museotyön kehittämisen ohessa osallisuutta yleiseen museotyön ja työskentelytapojen tehostamisen kehittämiseen.⁵²

Sastamalan seudun museo on toimintansa aktiivinen kehittäjä. Henkilöstön näkökulmasta tarkastellessa esiin nousee henkilöstön työhyvinvointi sekä henkilöstön osaamisen lisääminen. Henkilöstöä kannustetaan osallistumaan erilaisiin ammatillisiin koulutuksiin sekä ammattitaitoa lisääviin seminaareihin. Koulutusten ja seminaarien jälkeen saatua tietoa jaetaan muulle henkilöstölle. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii syksyllä 2017 Museoviraston ohjeistus pelastusdokumentointiin ja sen käyttöönotto Sastamalan seudun museon puuleliverstasperiinteeseen liittyvässä tallennustyössä syksyllä 2017. Henkilöstön jatkuvan ammattitaidon kehittämisen lisäksi on TAKO-yhteistyön kautta lähdetty laajentamaan jo olemassa olevaa ammatillista yhteistyöverkostoa laajemmaksi.

Kokoelmien osalta ohjelmassa nostetaan esiin niiden saavutettavuus ja käyttö sekä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Myös kulttuuriperinnön arvottaminen nähdään suurena osana museoiden kokoelmatyön kehittämistä. Yksittäisen museon kokoelmatyön kehittäminen lähtee sen kokoelmapoliittisesta ohjelmasta, joka on laadittava valtakunnallisesti yhteistyössä muiden saman alan museotoimintaa harjoittavien yksiköiden kanssa, jotta tallennusvastuu voisi jakautua taiseisesti.⁵³

Kokoelmien haltuunotto on ollut toiminnan keskiössä parin vuoden ajan. Museon saatua uudet, pysyvät ja ympärivuotiseen näyttelytoimintaan soveltuvat tilat sekä tilat kokoelmien säilytykseen, museon kokoelmien haltuunotto ja hallinta on muuttunut toimivammaksi. Kokoelmapoliittisen ohjelman päivittämistyö on tehty museokokoelmien haltuunoton yhteydessä. Kokoelmapoliittisen ohjelman päivittäminen helpottaa tulevaisuudessa kokoelmapoliittisen linjan noudattamista ja sitä kautta myös kokoelmien hallintaa.

Digitaalisuus nähdään museopoliittisessa ohjelmassa mahdollistajana uhan sijaan. Tulevaisuuden haasteina nähdään digitaalisessa ympäristössä tapahtuvan läsnäolon ja osallisuuden luominen. Digitalisointi nähdään myös

⁵² Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:11, 18-19.

⁵³ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:11, 22-23.

välttämättömänä museokokoelmien ja muiden tietovarantojen saavutettavuuden lisäämisessä. Tekijänoikeuden alaiset sekä henkilötietolain rajoittamat aineistot tulisi saada helpommin saavutettaviksi lainsäädännöllisten muutosten avulla. Digitaalisuus tulisi myös nähdä museon palvelukonseptia kehittävänä sekä museoiden taloudellisia resursseja parantavana toimintana.⁵⁴

Digitaalisten sisältöjen lisääminen ja kokoelmien digitointi on myös Sastamalan seudun museolla iso osa museon tulevaisuuteen suunniteltua toimintaa. Tällä hetkellä digitaalisen sisällön tuottaminen keskittyy pääosin uuden tiedon tallentamiseen. Vanhojen, jo olemassa olevien, kokoelmien digitointi on kunnolla mahdollista vasta kun jo olemassa olevat kokoelmat on saatu kunnolla haltuun.

Museopoliittisessa ohjelmassa visioitu museokentän rakenneuudistus tarkoittaa Sastamalan seudun museon osalta sitä, että nykyisen rahoitustasonsa säilyttämiseksi museolla itsellään tulee olla entistä tarkempi visio omasta toiminnastaan ja sen kehittämisestä. Alueellisesti Sastamalan seudun museon toiminta-alue on suuri. Etua museo saa siitä, että se on alun alkujaan toiminut jo maantieteellisesti laajan alueen kulttuurin ja historian tallentajana.

Rahoituspohjaan keskittyvä kehitystyö tähtää museopalveluiden kasvavaan myyntiin ja museoissa tuotettavien aineistopalveluiden kehittämiseen. Matkailu nähdään luonnollisena kumppanina. Entistä voimakkaammin edellytetään markkinoiden tarpeiden tunnistamista ja niiden luomaan kysyntään vastaamista. Museoilta toivotaan myös yhtenäisiä hinnoitteluperusteita nykyisen varsin kirjavien hinnoittelun sijaan.⁵⁵

Julkisen rahoituksen muuttuessa, museot tarvitsevat uudenlaisia rahoituslähteitä. Museopoliittinen ohjelma nostaa esiin mm. joukkorahoitusmallin, jonka suosio on viime aikoina noussut voimakkaasti etenkin kulttuurialaan liittyvissä projekteissa. Rahoitusta pyritään uudistamaan mahdollisesti myös muulla yksityisen lisärahoituksen lisäämisellä. Ohjelma esittää, että museoille tehtävien lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamista tulisi selvittää.⁵⁶

⁵⁴ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:11, 26-27.

⁵⁵ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:11, 45.

⁵⁶ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:11, 46-47.

Sastamalan seudun museon palvelukonseptia ollaan kehittämässä parhaillaan. Yhtenä tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää potentiaalisten asiakkaiden palvelutarve ja näkemys museopalveluiden sisällöistä. Tällä tavoin museo kykenee tulevaisuudessa vastaamaan sille maksavien asiakkaiden palvelutarpeeseen. Se ei kuitenkaan poista perustoimintaan tarvittavan rahoituksen olemassaoloa. Suomen kirjainstituutin säätiön saama valtionosuus museotoimintaan yhdessä kunnan rahoittaman toiminta-avustuksen riittävät museon peruskulujen kattamiseen. Kaikki muu perustyöstä poikkeava toiminta on tälläkin hetkellä rahoitettu erilaisten hankeavustusten ja apurahojen turvin.

Museopoliittisen ohjelman vaikutuksien arvioinnissa nähdään, että toteutessaan ohjelma parantaa museopalveluiden alueellista kattavuutta ja saatavuutta. Ohjelman painopisteinä asiantuntijuus, kumppanuus ja mahdollistajan rooli luovat museotoiminnalle yhteisen arvopohjan. Arvopohja koostuu yhteisöllisyydestä, vuorovaikutteisuudesta, luotettavuudesta, jatkuvuudesta, moniäänisyydestä, demokratiasta sekä rohkeudesta ja ennakkoluulottomuudesta. Hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteiskunnallisen vuoropuhelun nähdään vahvistuvan museoalan aktiivisen roolin myötä.⁵⁷

2.3 Museovirasto ja muut ulkopuolelta tulevat vaikutteet

Museovirasto toimii Suomessa yhtenä museoalan yleisenä kehittäjänä ja museotoiminnan viranomaisena. Museoviraston Museoalan kehittäminen -yksikön vastuulla on Suomen museoalan kehittäminen yleensä. Sen vastuulle kuuluu museolain ja -asetusten mukainen toiminnan seuranta ja arviointi. Lisäksi Museoviraston vastuukenttään kuuluu suomalaisten museoiden alueellisen tai erikoisalan toiminnan sopimusohjaus, valtionavustusten jakaminen sekä museotoiminnan tilastointi.⁵⁸

Paikallismuseoiden toiminnan kehittämisen näkökulmasta Museovirasto tarjoaa museoille mahdollisuuden oman toimintansa jatkuvaan arviointiin. Museoarvioinnin verkkotyökalu on otettu käyttöön vuonna 2016 ja se tähtää

⁵⁷ Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:11, 51-52.

⁵⁸ Museovirasto: [Museoalan kehittäminen](#).

toimintaympäristön, asiakkuuksien ja yhteisöjen sekä museon oman osaamisen ja sisältöjen merkitysten toimintakonseptien kehittämiseen.⁵⁹ Konkreettisten työkalujen lisäksi Museovirasto tarjoaa paikallismuseoille erilaisia neuvonta ja ohjauspalveluita. Näiden lisäksi on tarjolla mahdollisuus osallistua erilaisiin vertaiskehittämissiin ja teemapäiviin.⁶⁰

Museoviraston lisäksi mm. Opetushallitus on huomionnut museot yhtenä oppimisen paikkana. Esi- ja perusopetuksen uudet opetussuunnitelmien perusteet otettiin käyttöön viimeisissäkin kouluissa vuoden 2017 syyslukukauden alusta. Uudet opetussuunnitelmien perusteet pitävät sisällään myös museotoiminnan kehittämisen kannalta huomioon otettavia ohjeistuksia.⁶¹ Koulujen toimintatapojen kehittäminen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien käyttöönotto luovat esi- ja perusopetukseen kentän, jossa myös museo voi olla yhtenä aktiivisena toimijana. Oppimista siirretään pois luokkahuoneista, innostaviin oppimisympäristöihin. Myös virtuaaliympäristö on osa nykyistä ja enenevässä määrin tulevaa oppimisympäristöä. Tällaisten oppiainekohtaisten oppimisympäristöjen tuottamisessa myös museoilla on mahdollisuus ottaa itselleen aktiivinen rooli.

”Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.”⁶²

Lisäksi tärkeää on, että museot itsessään esittelevät palvelunsa ja yhteistyömahdollisuudet opettajille sekä myös oppilaille. Jokainen kunta tuottaa itse lopulliset opetussuunnitelman toteuttamiseksi tarvittavat sisällöt. Museoiden tulisi-kin huomioida omat mahdollisuutensa toimia laaja-alaisessa yhteistyössä kuntaan ja opetukseen liittyvissä projekteissa, hankkeissa sekä laaja-alaisen oppimateriaalien sisällöntuotossa.

⁵⁹ Museovirasto: [Museoiden arviointi](#).

⁶⁰ Museovirasto: [Työkalut ja verkostot](#).

⁶¹ OPH: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

⁶² OPH: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 29.

”Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.”⁶³

Myös yhdistystoiminta voi myös olla ohjaava toimija museotyölle. Yhteistyö museotoiminnan alaan tai paikkaan liittyvien yhdistysten kanssa vahvistaa molempia osapuolia ja karsii toimintakentältä pois päällekkäistä toimintaa sekä toimijoiden välistä kilpailua. Yhteistyömahdollisuudet erilaisten näyttelyiden, projektien ja muun kulttuurituotannon kanssa laajentavat museon asiantuntijuuden ja myös kokoelmien käyttöä sekä ihmisten tietoisuutta museokokoelmien sisällöistä. Yhteisöllinen toiminta tukee myös paikallista kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja saattaa sitouttaa aiheesta kiinnostuneita yksilöitä mukaan erilaisiin museon toimintoihin.

Sastamalan seudun museolla on ollut useita projekteja muun muassa yhteistyössä Tyrvään kotiseutuyhdistys ry:n kanssa. Näissä projekteissa ja tapahtumissa on tasavertaisesti käytetty voimavaroja molempia hyödyttäen. Viimeaikojen yhteistyötapahtumista voidaan nostaa esiin mm. erilaisten kotiseutuun liittyvien julkaisujen aineistonkeruu- ja julkaisutyö, jossa molemmat osapuolet ovat olleet aktiivisia. Monet kotiseutuyhdistyksen aktiivitoimijat ovat toimineet myös museon korvaamattomina informantteina erilaisissa tiedonkeruutapahtumissa. Yhtenä yhteistyötä vahvistavana toimintana on toiminut mm. Sastamalassa toteutettu yhteisnäyttely, jossa kotiseutuyhdistys yhdessä museon kanssa koosti näyttelyn Kulttuuritalo Jaatsille Sastamalan seudun museon edesmenneen pitkäaikaisen johtajan Esko Pietilän muistoksi. Näyttelyssä oli saatavilla myös Pietilän johtajuudesta Sastamalan seudun museon alaisuudessa tehty tutkimus, josta kotiseutuyhdistys oli tehnyt painoksen ja kirjoittanut siihen jälkisanat.

Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma painottaa myös tulevaisuudessa yhteistyön ja etenkin vapaaehtoistyön merkitystä museotoiminnan osana. Useat museot ovat aloittaneet organisoidun vapaaehtoistoiminnan järjestämisen. Osviittaa organisoidun vapaaehtoistoiminnan järjestämisestä saa useiden museoiden nettisivustoilta. Vapaaehtoistoiminnan järjestämisen

⁶³ OPH: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 33.

laajentaminen on myös Sastamalan seudun museon tavoitteena tulevaisuudessa. Tällä hetkellä museossa toimii kaksi vapaaehtoistoimijaa arkiston järjestämiseen liittyvissä toimissa.⁶⁴

3. Asiakkaat museotoiminnan vaikuttajina

Museotoiminnan lähtökohtana toimivat museoon tallennetut kokoelmat. Se, millä tavoin ja millaisin muodoin kokoelmia hyödynnetään, on osa museon omaa toimintastrategiaa. Kuitenkin yhtä tärkeää kuin museon kokoelmat, ovat museon asiakkaat. Ilman asiakkaita ei kokoelmien ympärille olisi mielekästä luoda toimintaa. Sastamalan seudun museossa kartoitettiin kesällä 2018 sitä, millaisia toimintoja asiakkaat museotoiminnalta odottavat. Kartoitus toteutettiin kyselyllä, joka toteutettiin Webropol-alustalla toteutetulla kyselylomakkeella. Tässä luvussa tarkastellaan sitä, millainen on Sastamalan seudun museon asiakkaiden odotushorisontti museotoimintaa kohtaan kesällä 2018 tehdyn kyselyaineiston perusteella.

Asiakaskysely toteutettiin osana tämän pro gradu -tutkielman aineistonkeruuta. Tutkimuksen tarkoituksena on laajemmin toimia työkaluna museotyön kehittämiseksi Sastamalan seudun museon toiminnassa. Kysely koostettiin pääasiallisesti opinnäytetyössä tarvittaviin tietoihin, mutta sen koostamisessa huomioitiin myös museon tässä hetkessä tarvittavan tiedon keruu. Asiakaskyselyn toteuttamisen lähtökohtana oli täten opinnäytetyön aineistonkeruun ohessa myös muunlaisen museon toimintaan liittyvän tiedon kerääminen. Kyselyn pääkohderyhmänä oli Sastamalan seudun museosta ja sen toiminnan kehittamisestä kiinnostuneet yli kymmenenvuotiaat ihmiset.

Kysely laadittiin yhteistyössä Sastamalan seudun museon toiminnasta vastaavien, johtaja Marja Hänninen-Tolvin ja intendentti Heli Vuohelaisen kanssa. Ennen kyselyn julkaisua kyselyä ja tätä kautta kysymysten ymmärrettävyyttä testattiin koko museohenkilökunnan ja kyselyn suorittajan lähipiirin toimesta. Suunnitteluvaiheessa joitain alkuperäisiä kyselyssä olleita kysymyksiä ja johdantotekstejä muokattiin ymmärrettävyyden lisäämiseksi. Lisäksi kyselyyn lisättiin

⁶⁴ Suomen kirjainstituutin säätiö: Vuosikertomus 2018.

vastaajaa ohjaavia ja opastavia tietoja. Yhtenä opinnäytetyöhön liittymättömänä osana kyselyyn liitettiin kysymyksiä, joiden avulla oli tarkoituksena selvittää, millaisia toiveita asiakkailta on museon lähitulevaisuudessa toteutettavaa perusnäyttelyä kohtaan.

Kyselyaineiston laadinnan pohjana käytettiin kahta Museoliiton teettämää valtakunnallista kyselyä. Pohja-aineistoina ovat toimineet Pasi Holmin, Markku Leskisen ja Juho Tyynilän elokuussa 2017 Museoliitolle ja Kulttuurirahastolle toteutama kysely *Miksi museoon? Suomalaisten näkemykset museoista* sekä YouGov Finlandin Museoliitolle marraskuussa toteuttama *Museoliitto – kuluttajakysely museomielikuvista*. Näistä jälkimmäinen on toteutettu neljä päivää auki olleena webkyselynä YouGovin Suomen kuluttajapaneelissa.

Näistä kahdesta kyselystä on poimittu Sastamalan seudun museon kehittämisen kannalta olennaisiksi kysymyksiksi nousseita kysymyksiä, koska haluttiin nähdä mukailevatko Sastamalan seudun museon asiakkaiden vastaukset, miten ja miltä osin, valtakunnallisten kyselyiden vastauksia. Kyselyn kysymyspohjaa laajennettiin kuitenkin vielä kysymyksillä, joiden avulla pyrittiin arvioimaan ja selvittämään spesifisti Sastamalan seudun museon toimintaa ja kehitystä. Kyselyvastausten peilaaminen Museoliitolle tehtyjen kyselyiden kyselyvastauksiin antaa mahdollisuuden peilata tässä tutkimuksessa saatuja kyselytuloksia valtakunnallisen kyselyn vastauksiin, vaikkakin kyselyiden erilaiset kyselyiden toteutustavat huomioon ottaen aineistot eivät ole suoraa toisiinsa verrannolliset.

Sastamalan seudun museon asiakaskysely toteutettiin verkossa avoimena olleena anonymina Webropol-kyselynä. Verkkokyselyn täyttömahdollisuuden lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus käydä täyttämässä kyselystä paperinen versio Sastamalan seudun museon toimipisteessä kirjakorttelin Tornihuvilassa. Paperinen kysely oli vastattavissa Tornihuvilan tiloissa saman ajan, kuin mitä verkkokysely oli internetissä avoimena. Paperikyselyn tuottamisella haluttiin huomioida ne yksilöt, jotka eivät syystä tai toisesta pysty tai halua kyselyyn vastata internetin välityksellä, mutta ovat kuitenkin halukkaita olemaan osa Sastamalan seudun museon kehitystyötä. Vastausajan päätyttyä niin verkossa kuin Tornihuvilalakin paperilomakkeille vastanneiden vastaukset syötettiin Webropol-kyselyn tietokantaan, jotta kaikki vastaukset saatiin osaksi kyselyn lopullista raportointia.

Lähtökohtana kyselyn toteuttamiselle oli tarve saada tietoa asiakkaiden ajatuksista Sastamalan seudun museon toiminnasta ja toiminnan kehittamisestä. Vaikka kyselyn lähtökohtana oli ensisijaisesti opinnäytteeseen kerättävän tiedon tavoittaminen, laadittiin kysely palvelemaan laajemminkin Sastamalan seudun museota. Opinnäytteeseen suoraan liittymätöntä tietoa ovat mm. kysymykset vastaajien yleisestä museokäyttäytymisestä sekä aiempien museokokemusten arvostelu. Opinnäytetyön kannalta tärkeimmät kyselyssä esitetyt kysymykset liittyivät Sastamalan seudun museon museotoiminnan kehittämiseen sekä toiveisiin tulevista museopalveluista. Kyselyn voidaankin todeta tuottaneen varsin spesifiä ja yksilöityä tietoa asiakkaiden toiveista Sastamalan seudun museoon ja sen toimintaan liittyen.

Kysely itsessään jakaantui viiteen erilliseen osioon: 1. Taustatiedot, 2. Yleinen kiinnostus museoihin, 3. Sastamalan seudun museon nykyinen toiminta, 4. Sastamalan seudun museon toiminnan kehittäminen sekä 5. Viimeisimmän Sastamalan seudun museon tuottaman museokokemuksen arviointi. Useissa osioissa vastaajalle annettiin mahdollisuus myös antaa avovastaus, jolloin vastaajille annettiin mahdollisuus nostaa esiin kyselyssä mahdollisesti esiin nostamatta jääneitä teemoja tai toiveita.

Kysely koostui lopulta 22 erillisestä kysymys- tai vastausosioista. Jälkikäteen ajateltuna kysymyspatteristoa olisi pitänyt ehkä hioa pienemmäksi, mutta koska tavoitteena oli saavuttaa niin yleistä tietoa Sastamalan seudun museoiden asiakkaista kuin yksilöityä, juuri Sastamalan seudun museoon ja sen kehittämiseen liittyvää tietoa, on jokaisen kysymyksen olemassaolo relevantti.

Taustatietoina (osio 1) kerättiin tietoja vastaajan iästä, sukupuolesta ja koulustausta, koska haluttiin saada kokonaiskuva kyselyn vastaajajoukosta. Mikäli vastaajajoukko olisi koostunut pelkästään korkeakoulutetuista nuorista naisista, kertoisi kyselyn tulokset ainoastaan korkeakoulutettujen nuorten naisten käsityksiä ja mielipiteitä museokäyttäytymisestä sekä museotoiminnan kehittamisestä.

Yleisen tiedon keruun (osio 2) lähtöajatuksena toimi mahdollinen saavutettava vertailumateriaali muihin koko museokenttää liittyvästä tiedoista.

Valtakunnallisesti käytettyjen yleiseen museokäyttäytymiseen liittyvät kysymykset antoivat mahdollisuuden verrata saatuja tietoja valtakunnallisesti saatuihin tuloksiin.

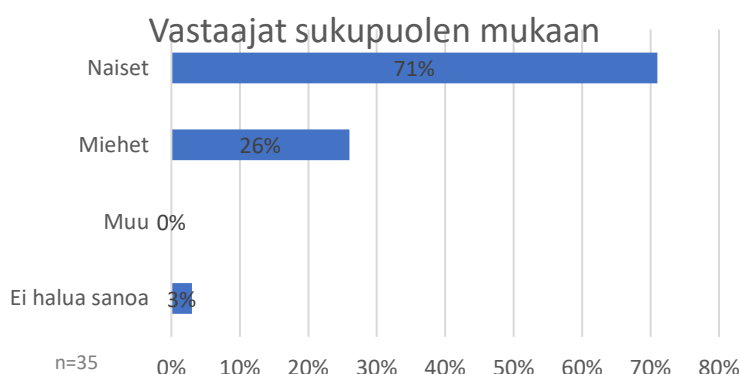
Sastamalan seudun museon toiminnasta esitetyt spesifit kysymykset (osiot 3 ja 4) kartoittivat sitä, mikä paikallisessa toiminnassa koetaan tärkeäksi. Lisäksi kysymysten avulla pyrittiin saavuttamaan tietoa mm. saavutettavuudesta ja sen eri muodoista sekä siitä, miten vastaajat näkevät museon kehitystarpeen eri osaluilla.

Viimeisimmän museokokemuksen arvioinnilla (osio 5) haluttiin mitata sitä, miten Sastamalan seudun museo on onnistunut vastaajien mielestä aiemmin toiminnassa. Tässä osiossa painopiste oli täten aiemman toiminnan ja kehitystyön arvioinnissa.

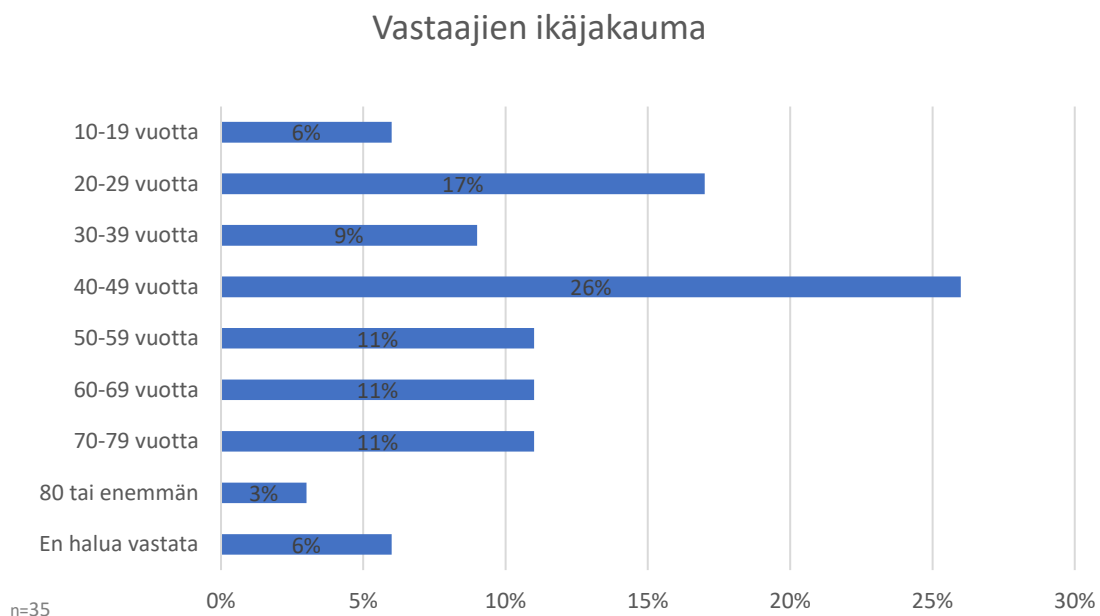
Kyselyvastauksista koostettiin raportti, joka on ollut Sastamalan seudun museon käytettävissä lokakuusta 2018 alkaen.

3.1 Kuka käy museossa ja miksi?

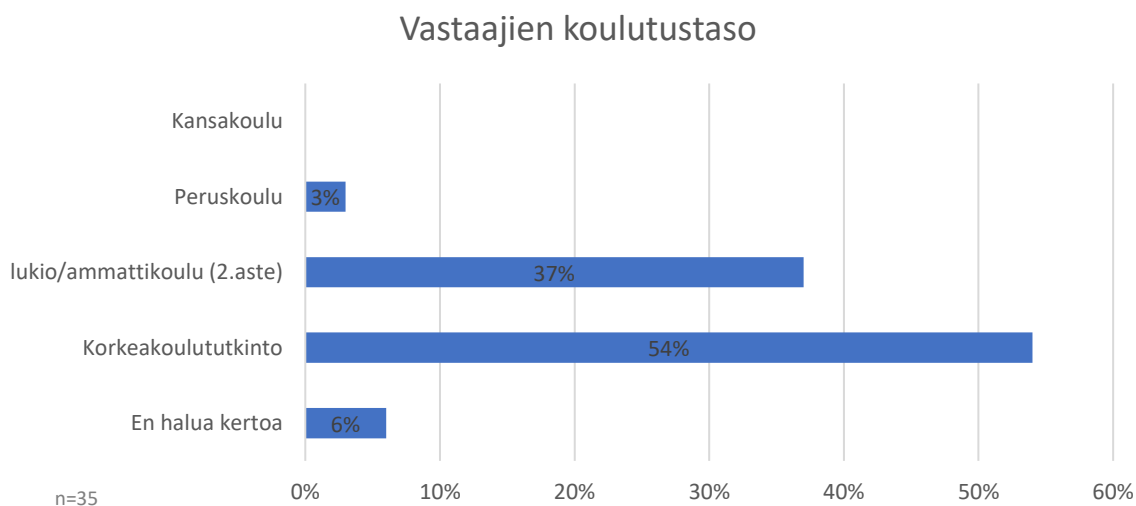
Kysely toteutettiin Webropol-kyselynä internetissä 6.7. – 6.8.2018. Lisäksi kyselyyn oli mahdollista vastata paperimuotoisena Sastamalan seudun museon Tornihuvilalla. Kokonaisvastaajamäärä oli 35. Vastauksista 80 % (27kpl) saatiin sähköisesti täytettyjen Webropol-kyselylomakkeiden kautta. Museon toimipisteessä kyselyn paperiversioon vastasi 7 henkilöä (20 % kokonaisvastauksista).

Kyselyvastaajista naisia oli 25 (71 %) ja miehiä 9 (26 %). Yksi vastaaja ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Ikäryhmittäin vastauksia saatiin eniten 40-49 vuotiailta 26 %. Aktiivisia olivat myös 20-29 vuotiaat, joiden vastaukset edustavat 17 % kaikista kyselyvastauksista.

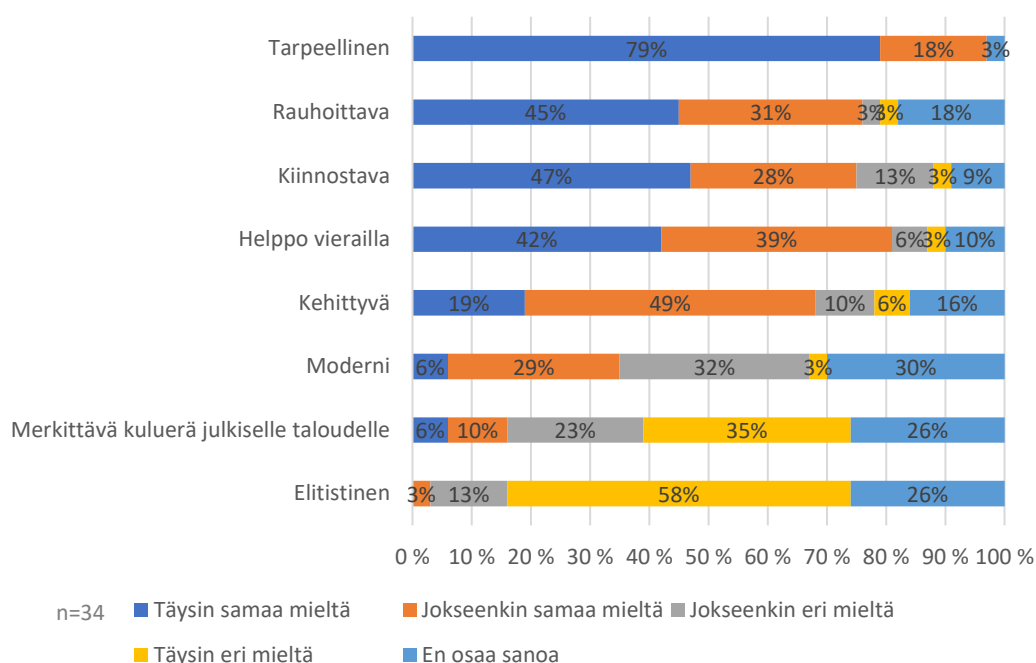

Osana kyselyä tiedusteltiin myös vastaajien koulutustaustaa. Koulutustaustatiedoissa haluttiin tietää **vastaajan korkein suorittama koulutus**. Kyselyvastaajista 54 % on suorittanut korkeakoulututkinnon ja 37 % vastaajista oli suorittanut 2.asteen koulutuksen (lukio/ammattikoulu). Vastaajista 31 (89 %) oli vierailut Sastamalan seudun museossa.

Yleisen museokäyttäytymisen osalta vastaajien vastaukset mukailivat pitkälti valtakunnallisten kyselyiden tuloksia, poiketen niistä ainoastaan sellaisissa kysymyksissä, joissa eroavaisuus selittyy kyselyiden erilaisilla kohderyhmillä. Valtakunnallisessa kyselyssä kyselyvastaajat koostuivat yleisesti yksilöistä, Sastamalan seudun museon kyselyyn vastasivat todennäköisesti van ne, joita todellisuudessa museokäynnit ja museo toiminnallisena tapahtumatarjoajana ovat osana elämää. Vastaajamäärissä Sastamalan seudun museossa toteutettu kysely jäi huomattavasti pienemmäksi (n=35) kuin valtakunnallisesti toteutetut YouGovin kuluttajaneeli (n=1005) sekä *Miksi museoon* -kysely (n=1027).

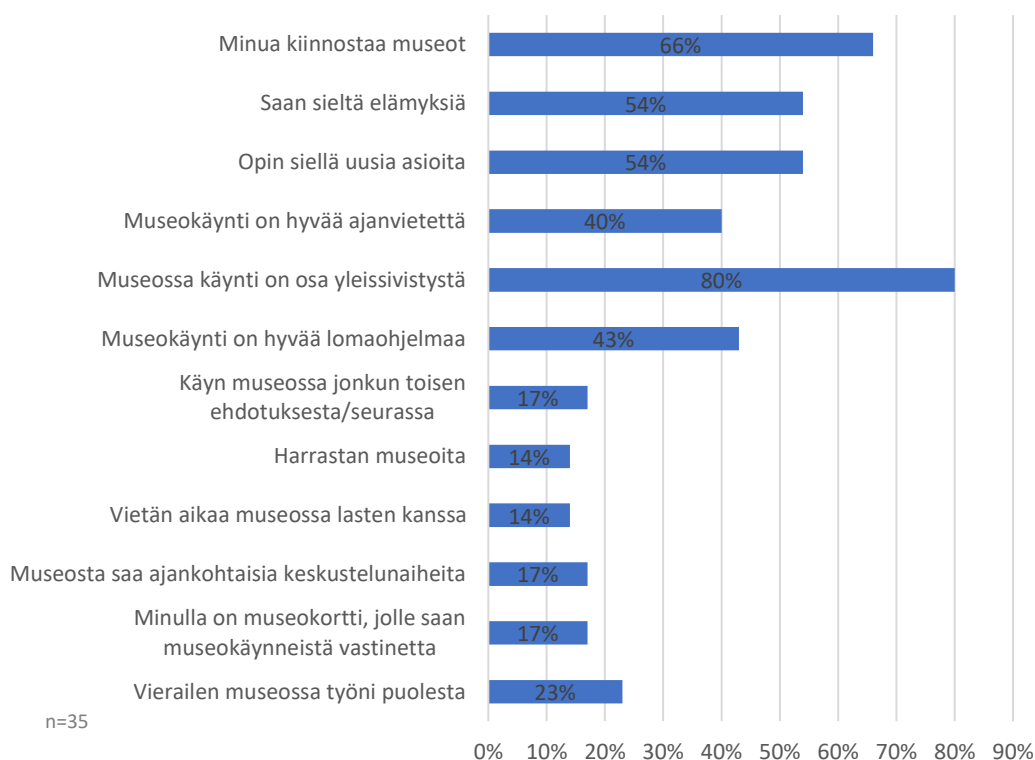
Museomielikuvat Sastamalan seudun museo

Mielikuvien luonnista käytettiin kysymystä, jossa esitettiin erilaisia termejä ja vastaajien tuli valita neliportaiselta asteikolta ovatko he täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä vai täysin eri mieltä sanan kuvaavuudesta Sastamalan seudun museoon. Täysin samaa mieltä vastanneilla esiin nousivat termeinä *tarpeellinen* (79 %), *rahoittava* (45 %), *kiinnostava* (47 %) ja *helppo vieraillla* (42 %). Tutkielman kannalta oleellinen termi *kehittyvä* sai kuitenkin osakseen vain 19 % kannatuksen, mutta kun mukaan liitetään vastaajat, jotka ovat olleet jokseenkin samaa mieltä, nousee vastaajien osuus 68 %:n kannatukseen.

Ainoastaan Sastamalan seudun museoon liittyvät yleiseen museokäyttäytymiseen liittyvät kysymykset oli johdettu *Miksi museoon?* -kyselyaineistosta. Nämä eivät ole vertailukelpoisia valtakunnallisen kyselyn tuloksiin, koska valtakunnallisessa kyselyssä kyselyn kohteena on museot yleensä, Sastamalan seudun museon kyselyssä taas yksi konkreettinen toimija. Näistä vastauksista voidaan kuitenkin todeta se, että vastaajat toivovat Sastamalan seudun museolle laajempaa näkyvyyttä mediassa sekä entistä parempaa tiedottamista museon toiminnasta ja aukioloajoista. Lisäksi vastauksista on tulkittavissa, että valtaosa kokee museokäynnin kokonaisuutena, johon liittyy muutakin toimintaa kuin museon tarjoama näyttely, työpaja tai opastus.

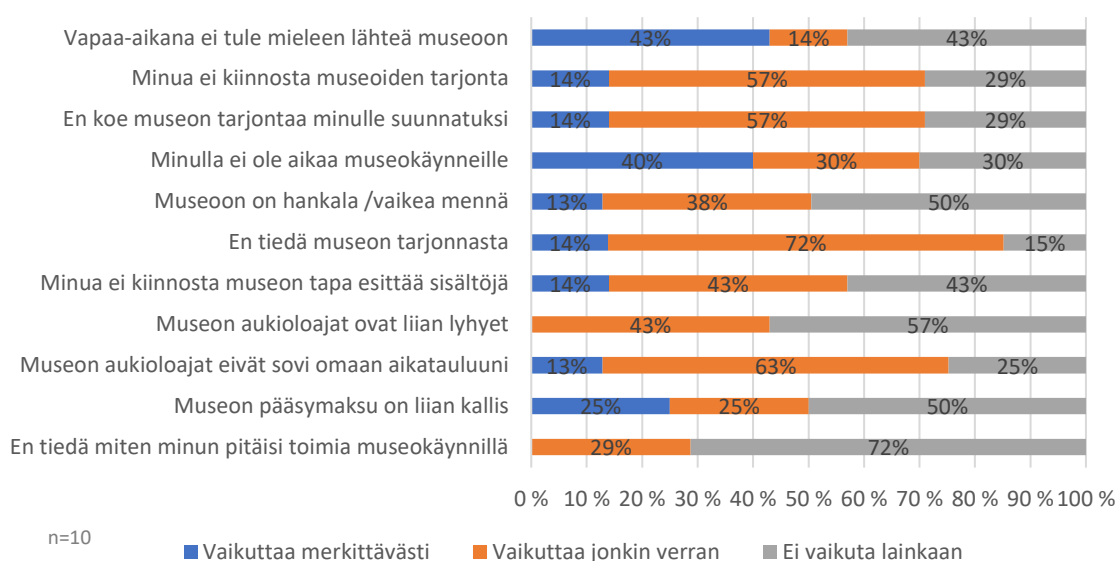
Yleiset syyt museokäynnille

Kun tarkastellaan sitä, miten Sastamalan seudun museon toimintaa tulisi kehittää, on otettava huomioon asiakkaiden kiinnostuksen kohteet museotoiminnassa. Vastaajilta haluttiin selvittää, miksi he tulevat museoon ja mikä heitä oikeasti kiinnostaa. Kiinnostuksen kohteita selvitettiin Museoliiton tuottaman *Miksi museoon?* -kyselystä muokatuilla kysymyksillä. Kysymysten tarkoituksena oli tuoda näkyväksi sitä, miksi ihmiset käyttävät Sastamalan seudun museon

palveluita, mutta toisaalta myös syitä museossa käymättömyydelle. Kaikki 35 vastaajaa antoivat vastauksia, kun heiltä tiedusteltiin syitä museokäynneille. Suurimmaksi syyksi museokäynneille nousi vastaajajoukossa vaihtoehto: *museossa käynti on osa yleissivistystä*. Tämä vastaus keräsi taakseen 80 % vastaajista. Toiseksi suurin syy museokäynnille oli *yleinen kiinnostus museoita kohtaan*. Tämän vaihtoehdon oli valinnut 66 % vastaajista. Kolmannelle sijalle museokäyntien syissä nousi *museokäynnin elämyksellisyys* yhdessä samansuuruisen kannatuksen saaneen *uuden oppimisen* kanssa. Näitä molempia vaihtoehtoja kannatti 54 % vastaajista.

Museossa käymättömyyden syyt

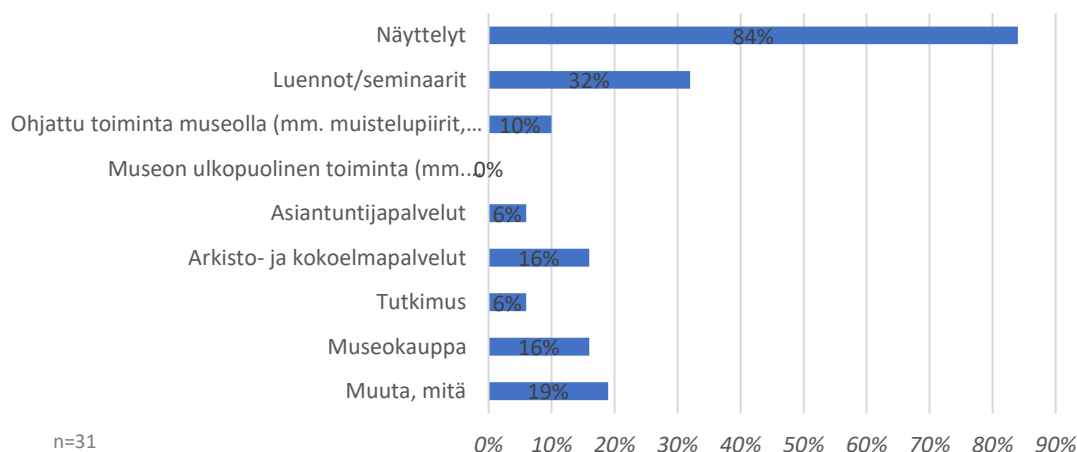
Kymmenen vastaajaa eli 28,5% vastaajista luokitteli itsensä ryhmään, joka vierailee museossa harvoin tai ei lainkaan. Näitä vastaajia pyydettiin erittelemään syitä museossa käymättömyydelle. Suurimmaksi syyksi kyselyssä nousi *vapaa-ajan vähyyden ja pääsymaksun kalleuden*. Näiden lisäksi esiin nousi se, että *museokäynti ei vain tule vapaa-ajalla mieleen*. Tutkielman kannalta yllättävin tulos oli pääsymaksun kalleus, sillä Sastamalan seudun museo on ollut muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta pääsymaksuton museo ennen muuttoa kirjakorttelin Tornihuvilaan.

Vaikka kyselytulokset eivät ole suoraa verrannollista valtakunnallisen aineiston kanssa, on huomattavaa, että kyselyvastaukset niin museokäynneissä kuin käymättömyydessäkin ovat pitkälti samansuuntaisia. Valtakunnallisessa kyselyssä suurimmaksi syyksi käydä museossa nousi *yksilön oma kiinnostus*. Myös

museo *elämysten tuottajana ja uusien asioiden oppimisen paikkana* nousee museokäyntien syiden kärkeen. Museossa käymättömyyden syissä valtakunnallisessa kyselyssä kärkisijoja pitää Sastamalan vastausaineiston tavoin se, että *museokäynti ei tule mieleen*. Tämän lisäksi valtakunnallisella tasolla käymättömyyden syiksi nousivat *vapaa-ajan vähyyys, pääsymaksun kalleus sekä tietämättömyys museon tarjonnasta*.⁶⁵

Tutkielman kannalta merkittävin tieto käyntisyistä liittyy konkreettiseen tietoon siitä, mikä saa ihmiset osallistumaan museon tarjoamaan toimintaan. Tähän osioon oli vastannut 89 % vastaajista. Suurimmiksi syiksi museokäynnille vastaajat kertoivat museon *näyttelyt* (84%) sekä *luennot / seminaarit* (32 %). Avovastausvaihtoehtoon saatiin myös vastauksia 19 %:lta vastaajista. Näissä nousivat esiin mm. *vierailu koululuokan kanssa tai muu opintoihin liittyvä vierailu*.

Syy käynnille Sastamalan seudun museossa

Viimeisimmän museokokemuksen arviointi toteutettiin avovastauskysymyksenä. Tässä arvioinnissa vastauksen antoi 54 % kokonaisvastaajista eli 19 vastaajaa. Vastauksissa huomio kiinnittyi siihen, että vastauksissa on mainittu myös näyttelyitä ja kohteita, jotka eivät ole Sastamalan seudun museon toimintaa. Tällaisia kohteita olivat mm. Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin näyttelytoimintaan liittyvät näyttelyt esim. Kiljusen herrasväki ja Pukstaavin perusnäyttely sekä Sastamalan kulttuuritoimen kulttuuritalo Jaatsilla tuottama tatuointinäyttely. Ilahduttavaa oli kuitenkin se, että vastaajista 37 % oli tutustunut kyselyyn

⁶⁵ Museovirasto 2017: MIKSI MUSEOON? Suomalaisien näkemykset museoista.

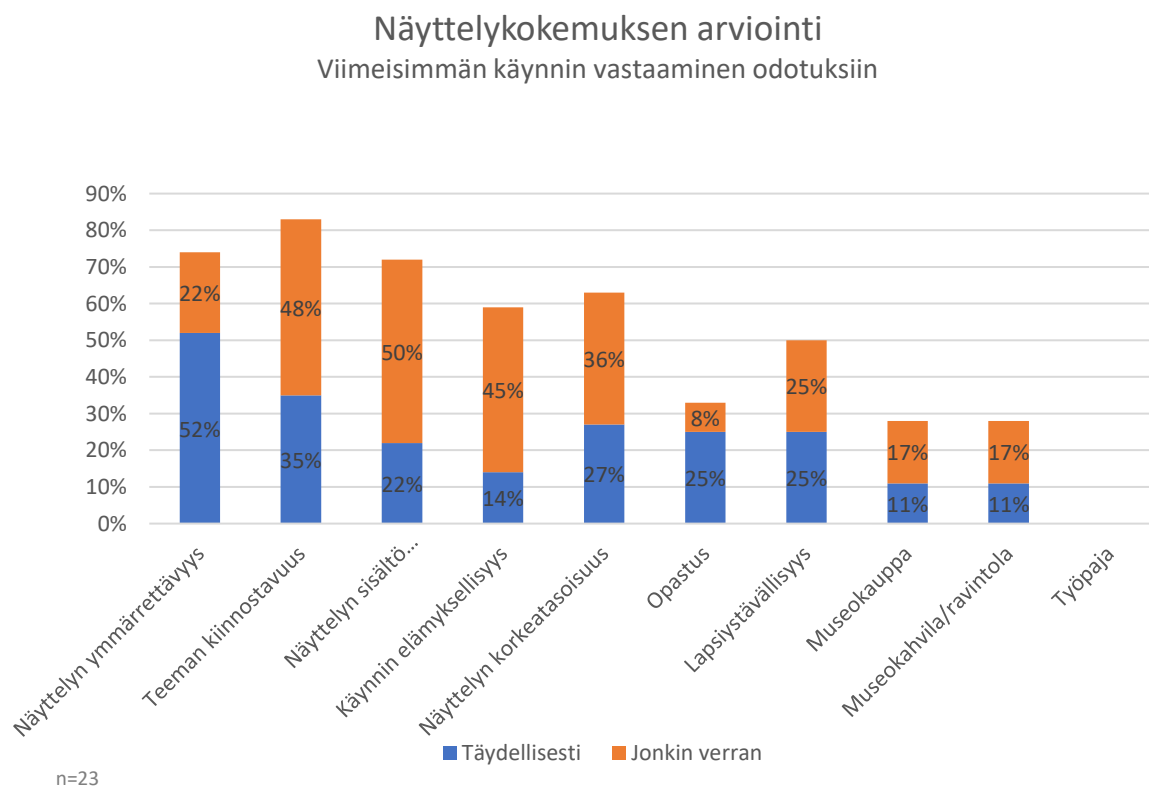
toteuttamishetkellä esillä olleeseen *Leikiten! – sastamalalaisten puuleluverstaaiden tarina* -näyttelyyn. Positiivisesti nostettiin esiin myös museolla vuonna 2017 vietetty Tyrvään Mantan juhluvuosi ja siihen liittyneet tapahtumat.

”Vierailin Tyrvään Mantasta koostetussa näyttelyssä. Se oli oikein mielenkiintoinen ja hyvin koostettu kokonaisuus.”

”Tyrvään Manta -seminaari Sylvään koululla. Näyttelyistä viimeisimpänä koulunäyttely kivinavetalla.”⁶⁶

Museotoimintaan kohdistuvaa kritiikkiäkin nousi esiin avovastausosiossa.

”Muutama vuosi sitten vein ulkopaikkakuntalaisen ystäväni tutustumaan Sastamalan museoon, olimme aivan tyrmistyneitä kun paikalla ei ollut kuin muutamia valokuvia vanhoista Marttilankadun taloista, no eipä paljon kiinnostanut ulkopaikkakuntalaista eikä itseänikään. Vuosikymmeniä sitten olen käynyt monesti Vammalan museossa jossa oli hienoja vanhoja esineitä ja hieno savupirttikin näytillä. Parempi lopettaa koko museo ja neuvoa vierailijat vaikkapa Huittisten museoon.”⁶⁷

⁶⁶ Sastamalan seudun museon asiakaskysely 2018, viimeisimmän museokokemuksen arviointi.

⁶⁷ Sastamalan seudun museon asiakaskysely 2018, viimeisimmän museokokemuksen arviointi.

Viimeisimmän näyttelykokemuksen arvioinnissa tiedusteltiin myös sitä, miten näyttelykokemus vastasi kävijän odotuksia. Vastausten arvioinnissa on kuitenkin huomioitava se, että jokaisen kävijän henkilökohtainen kokemus museokäynnistä on yksilöllinen – lisäksi museokäynnille asetetut odotukset ovat yksilöllisiä ja niiden toteutumiseen voi vaikuttaa jokin täysin museotoiminnasta ulkopuolinen seikka.

Vastauksista kuitenkin voidaan päätellä se, miten hyvin Sastamalan seudun museo on eri näyttelyyn osa-alueilla kyennyt vastaamaan asiakkaiden odotuksiin tähän asti. Kysymyksissä painotettiin näyttelykäyntiin liittyneitä odotuksia ja kysymys patteristoon lisättiin omat mittarinsa mahdolliseen opastukseen tai työpaajaan osallistumiselle sekä museon liitännäispalveluille. Sastamalan seudun museon liitännäispalveluina toimivat ravintola / kahvila ja museokauppa sijaitsevat naapuritalossa toimivan Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin yhteydessä.

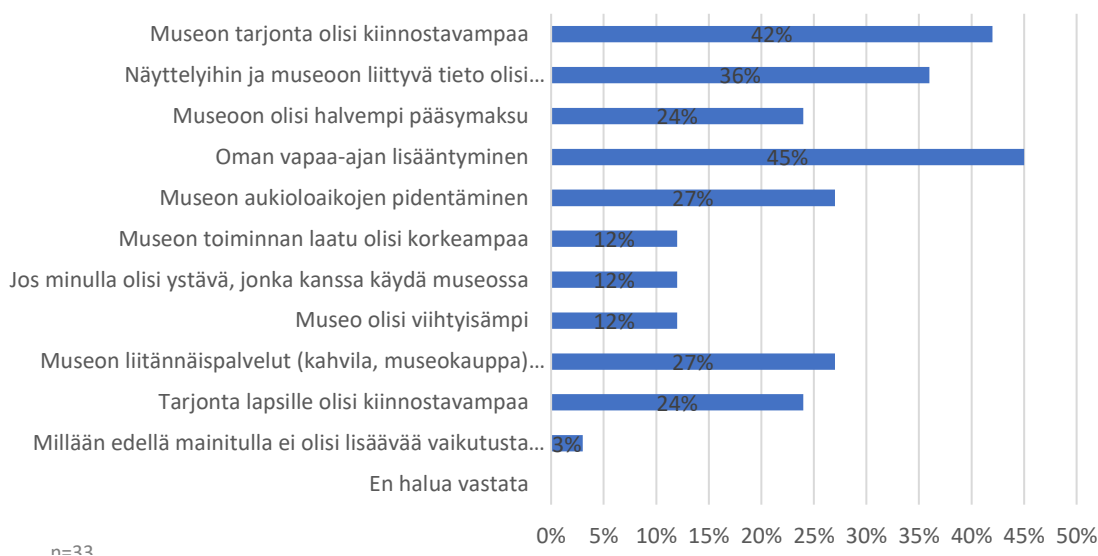
Museokäynnin odotusten arvioinnin lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus jättää avoimia terveisiä museolle. Näitä vastauksia käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa, jossa käsitellään lähemmin asiakkaiden toiveita museotoiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa.

3.2 Miten kehitettäisiin – ja kenen kanssa?

Tässä luvussa käsitellään asiakaskyselyssä saatuja tuloksia, jotka kohdistuvat Sastamalan seudun museon museotoiminnan kehittämiseen. Tässä osiossa tiedusteltiin vastaajilta, mitkä asiat saisivat vastaajia käyttämään museon tuottamia palveluja aiempaa useammin. Tähän osioon vastasi 33 vastaajaa eli 94 % kokonaisvastaajista. Vastausten perusteella käyntikertoja lisäisi eniten *oman vapaa-ajan lisääntyminen*. Tämän vaihtoehdon oli valinnut 45 % vastaajista. Tämä ei kuitenkaan konkreettisesti ole asia, johon museo itsessään voi suoraan vaikuttaa. Museon kiinnostavuuden ja museon kehittämisen kannalta oleellisempia vastauksia ovatkin se, että *museon tarjonta olisi kiinnostavampaa* (42 % vastaajista) sekä *museon näyttelytietojen helpompi saavutettavuus* (36 % vastaajista). 27 % vastaajista arvioi, että lisäkäyntejä voisi tuottaa myös *museon aukioloaikojen pidentäminen* sekä *viihtyisämmät museon liitännäispalvelut*. *Kiinnostavampaa tarjontaa lapsille* museokäyntejä lisäävänä tekijänä piti 24 %

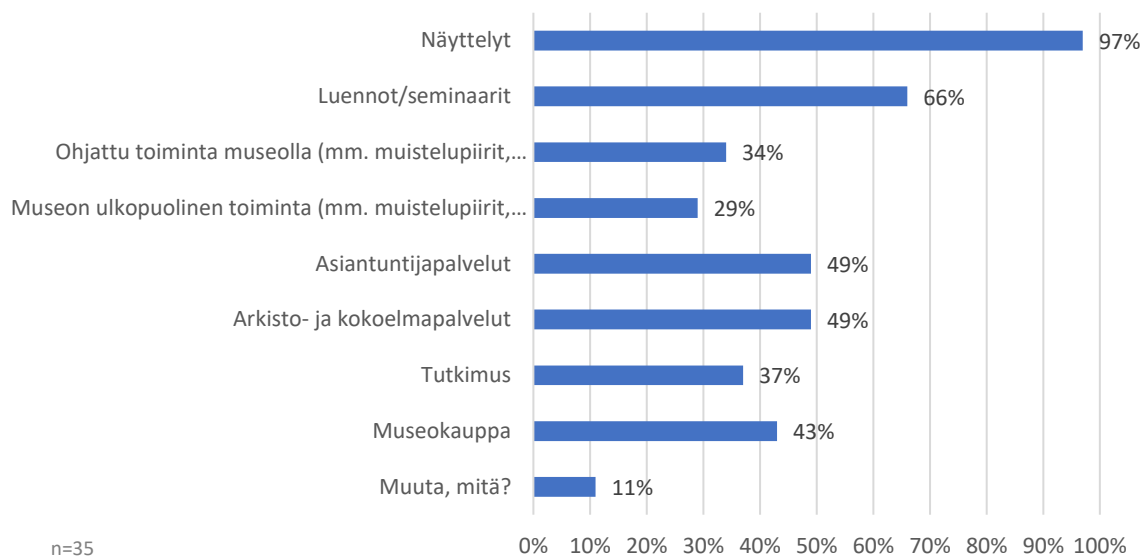
vastaajista. Kun tuloksia verrataan Museoliiton valtakunnalliseen kyselyyn, museokäyntejä lisäävät tekijät ovat samoja, jotka ovat nousseet esiin myös valtakunnallisesti.

Tekijät, jotka saivat käymään museossa useammin

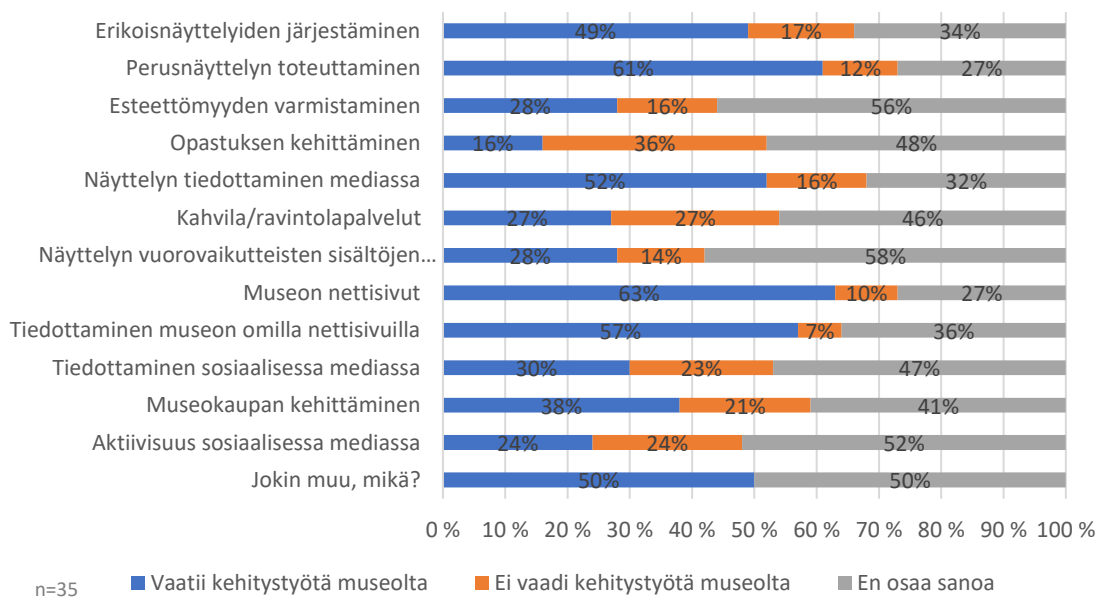
Kyselyssä kartoitettiin myös mitä yksittäisiä palveluita vastaajat haluavat tulevaisuudessa tarjottavan. Tässä osiossa vastauksia antoivat kaikki kyselyyn vastanneet. Ehdottomasti tärkeimpinä myös tulevaisuudessa tarjottavina palveluina nähtiin näyttelyt (97 % vastaajista) sekä luennot ja seminaarit (66 % vastaajista). Tärkeinä pidettiin myös asiantuntija- sekä arkisto- ja kokoelmapalveluita (49 % vastaajista). Kysymyksessä oli myös mahdollisuus antaa avovastauksena toive valmiin listan ulkopuolisesta palvelusta. Tätä mahdollisuutta käytti 11 % vastaajista. Näissä vastauksissa toivottiin museolta tulevaisuudessa yleisesti keskittymistä paikallisen historian esittelyyn ja täydennettiin jo valittavissa olleita vaihtoehtoja muun muassa määrittelemällä aiheita, joista näyttelyitä tulisi tulevaisuudessa järjestää sekä yleisiä lausuntoja monipuolisten palveluiden ja jo olemassa olevien palveluiden tuottamisesta.

Toiveet Sastamalan seudun museon palveluista tulevaisuudessa

Suoria kehitystoiveita kartoitettiin vastaajilta erillinen kysymys *Mitä osa-alueita mielestäsi Sastamalan seudun museon tulisi kehittää toiminnassaan?* Tähän osioon vastasivat kaikki kyselyvastaajat. Kysymyksen yhteydessä vastaajille esiteltiin 12 museotoimintaan liittyvää osa-aluetta, joiden kohdalta vastaajien tuli valita vaatiiko tämä kyseinen osa-alue kehitystyötä museolta. Lisäksi kyselysarjassa oli mahdollisuus nostaa esiin jokin mahdollinen listalta puuttuva osa-alue ilmaisemalla se avovastauksella.

Museotoiminnan osa-alueiden kehitystarve

Kyselyssä saatujen vastausten perusteella museon tulisi kohdistaa kehitystyön resursseja tulevaisuudessa *Museon nettisivuihin (63 %)*, *Perusnäyttelyn toteuttamiseen (61 %)*, *Tiedottamiseen museon omilla nettisivuilla (57 %)* sekä *Näyttelyn tiedottamiseen mediassa (52 %)*. Avovastauksissa vastaajat nostivat esiin muiden osa-alueiden kehittämiseen liittyviä tarkennuksia. Muun muassa kahvila / ravintolapalveluihin liittyen toivottiin *museokahvilaan vegaanisia vaihtoehtoja*, *Sastamalan seudun museon omiin tiloihin omaa museokauppaa, ettei tarvitsisi käydä ostoksilla naapurimuseon puolella*. Suoraa museotoimintaan liittyvinä toiveina esitettiin *erilaisia näyttelyaiheita sekä parannusta koululaispakettien ja tutustumiskäyntien suunnitteluun*. Yleisesti museotoimintaan toivottiin *painopisteiden valintaa ja erikoistumista*. Museon näyttelytoiminnan muutto oli kirvoittanut joitain vastaajia vaatimaan *Kivinavetan palauttamista museokäyttöön tai jopa koko Sastamalan seudun museon olemassaolon kiistämiseen*.

Perusnäyttelyn osalta saatiin yhteensä 21 vastausta eli kysymykseen uuden perusnäyttelyn sisällöstä vastasi 60 % kaikista kyselyvastaajista. Vastaajien mielestä uudessa perusnäyttelyssä *tulisi käsitellä kattavasti paikkakunnan historiaa*.

”Yleisesti ottaen tavallisten ihmisten tarinat ja valokuvat eri ajoilta kiinnostavat”

”Paikkakunnan urheiluhistorian.”

”Paikallisten kirjailijoiden tuotantoa.”

”Paikallista historiaa elävästi kerrottuna, tarinoita, tekemistä ja rauhaa.”

”Paikalliset arkeologiset löydöt nähtäville. Vanhaa esineistöä esille.”

”Kiinnostava tarinallinen (ei paljon tekstiä), jossa oppii paikallishistoriaa esineiden ja kuvien/lyhyehkön videon sekä tekemisen kautta. Elämänmaainen.”

”Sastamalan alueen historia tiiviisti ja ytimekkääksi.”

”Uuden perusnäyttelyn tulisi esittää kattavasti koko toiminta-alueen historia. Reuna-alueita ei saisi unohtaa.”

”Perusnäyttelyn tulisi ehdottomasti pysyä paikallisuudessa ja varsinkin Museon fyysisen sijainnin välittömässä läheisyydessä vaikuttaviin/vaikutaneisiin asioihin. Perusnäyttelyssä olisi myös hyvä olla ”saa koskea”-tavaraa, jotta lapset viihtyvät ja tätä kautta vanhemmilla olisi enemmän aikaa katsella itse näyttelyä.”

”Perusnäyttelyssä tulisi näkyä Sastamalan monipuolisuus ja pitkä historia mm. käsitöissä ja eri kulttuurialojen kehittymisessä. Kirjan museo on jo vieressä, mutta kaikki muu kirjallisuuden lisäksi.”

Uudenlaisina näkökulmina vastaajat toivoivat esimerkiksi sitä, että nostettaisiin esiin myös *Sastamalan seudun museon oma historia ja lisäksi se, miten ja mistä museon kokoelmat ovat kerrytetty.*

”Ehdotan näyttelyä eri sukujen ja henkilöiden lahjoituksista museolle. Numismaatikotkin voisivat olla kiinnostuneita. Olen kerännyt vanhoista Tyrvään sanomista tietoja lahjoituksista ja lahjoittajista museon perustamisvuodesta alkaen ja aion jatkaa tätä edelleen, koska tutkin lehteä omiinkin tarpeisiini.”

Vastauksissa nousi esiin voimakkaasti myös kritiikki museon toimintaan lähi-
menneisyydessä kohdistuneista toimista.

”Mielestäni museolla oli jo hyvä perusnäyttely.”

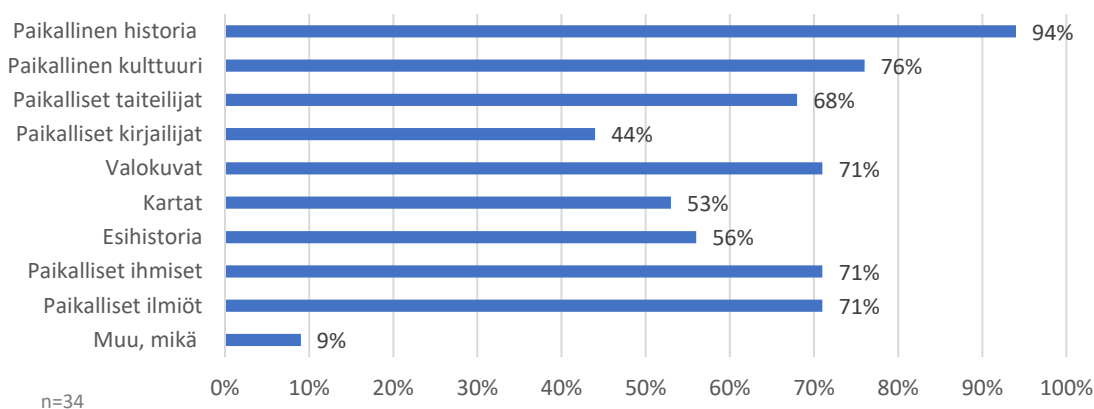
”Sastamala taitaa olla ainoa suomen kunta jossa ei ole kunnollista museota, ei yhtään ainutta vanhaa esinettä. Viimeksi kun museolla vierailin oli paikalla vain muutamia valokuvia vammalan vanhoista rakennuksista.. ne tuskin kiinnostavat ulkopaikkakuntalaisia.”

”Museon perusnäyttelyssä pitää olla laajasti esillä Vammalan ja Tyrvään pitäjän historiaa, muut ovat toissijaisia. Vanha museo oli hieno paikka vielä kymmenen vuotta sitten! Sen jälkeen kaikki hienot kokoelmat ja pysyvät näyttelyt on ajettu alas! Nyt en tiedä, mitä sinne tornitilaan sitten mahtuu, lienee hyvin ahdas. Viime kesänä ollut näyttely Tyrvään Mantasta oli tietysti erinomainen poikkeus ja onneksi oli myös näkyvästi esillä!”

”Kivinavetta tulisi palauttaa museokäyttöön. Siellä on mahtava ympäristö museolle! Ilmastointi kunnostettava.”

Muiden kuin perusnäyttelyn osalta näyttelyiden toivottiin voimakkaasti liittyvän paikallisuuteen. Tähän osioon vastasi 94 % kaikista kyselyvastaajista.

Vastaajien toiveet näyttelyiden aiheista

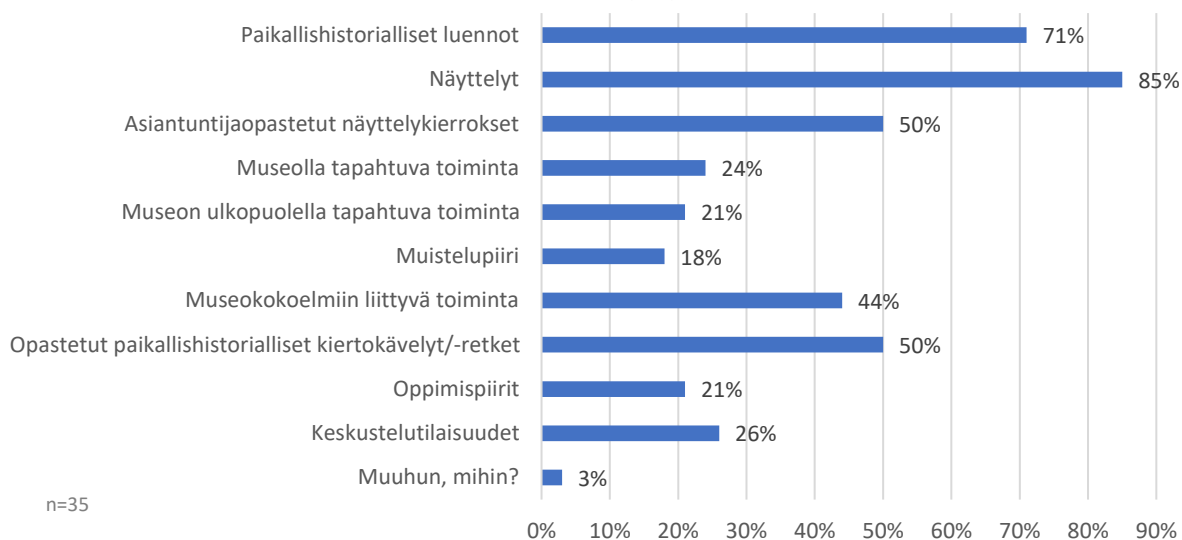

Vaihtoehdon *muu, mikä* oli valinnut 9 % vastaajista. Näissä vastauksissa näyttelyiden aiheiksi nostettiin *paikallinen maaseutu / maatalous ja ruokakulttuuri, maaseudun kehitys alueella mm. entiset meijerit ja kyläkaupat, sekä paikallinen aineeton perinne, suullinen perinne ja murre*. Nämäkin aihealueet ovat voimakkaasti paikallisuuteen liittyviä.

Koska museotoiminta on muutakin kuin näyttelytoimintaa haluttiin kartoittaa myös sitä, millaiseen toimintaan vastaajat haluaisivat museotoiminnan

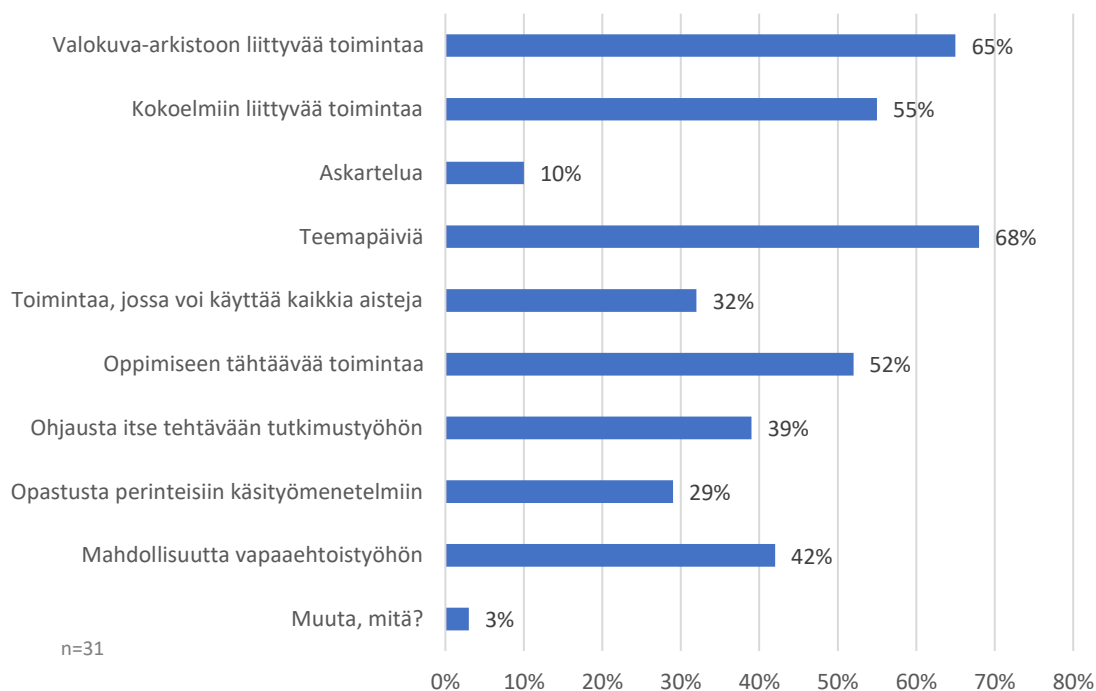
puitteissa osallistua. Vastaajille annettiin valmiita vaihtoehtoja valintansa tueksi, mutta tässäkin osiossa annettiin mahdollisuus valita ja kertoa jokin listan ulkopuolella oleva mahdollinen toimintamalli. Vastaajista 85 % haluaa myös tulevaisuudessa osallistua Sastamalan seudun museon tuottamiin näyttelyihin. Toisena tärkeänä toimintana vastaajat näkivät paikallishistorialliset luennot. Näitä toivoi museotoimintaan 71 % vastaajista. Erilaiset opastukset keräsivät 50 %:n kannatuksen. Vaikka avovastausosion tarkoituksena oli, että museo voisi tällä saada jotain uusia ajatuksia toiminnankehittämiseen, oli siihen ainoana vastannut todennut, että museokäynnin aikana ehtii ainoastaan näyttelyihin ja museokauppaan.

Halukkuus osallistua museon järjestämään toimintaan

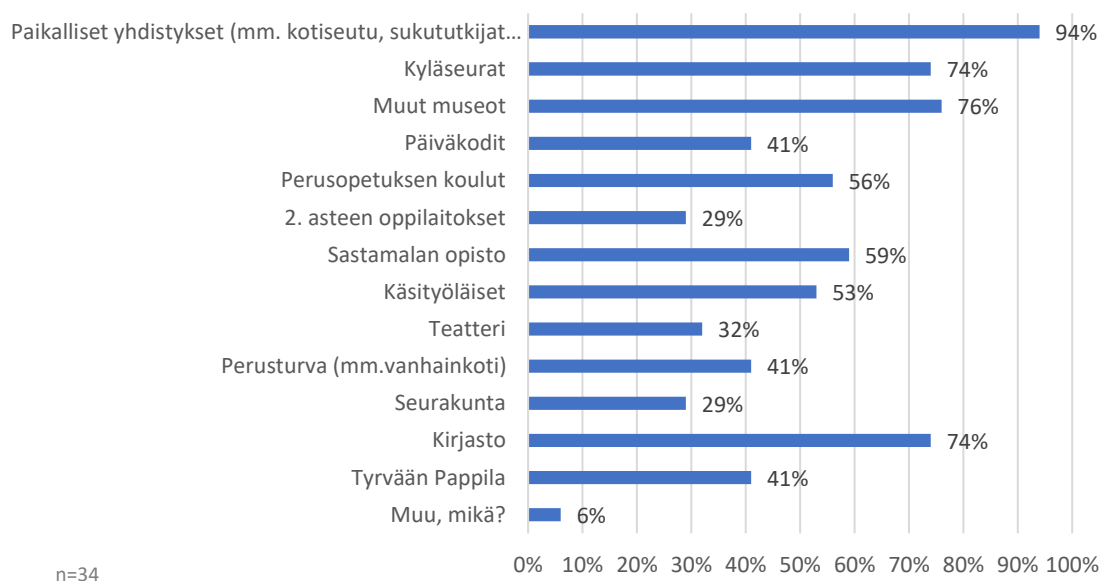
Tiedusteltaessa vielä yksityiskohtaisemmin konkreettisia aktiviteetteja, joita museotoiminnan puitteissa voitaisiin järjestää, kiinnostavimmiksi nousivat *teemapäivät* (68 % vastaajista), *valokuva-arkistoon* (65 % vastaajista) sekä *kokoelmiin* (55 % vastaajista) liittyvää toimintaa. Huomattavia ovat myös toiveet *oppimiseen tähtäävästä toiminnasta* (52 % vastaajista) sekä *mahdollisuudesta vapaaehtoistyöhön* (42 % vastaajista). Avovastausvaihtoehdossa vastaajat nostivat esille *yleisesti osallistamisen tärkeyttä museotyössä*.

Toivomukset aktiviteeteista

Museotyöhön toivottujen aktiviteettien lisäksi haluttiin tietoa siitä, mitkä Sastamalan seudun museon ulkopuoliset toimijat nähtiin vastaajien toimesta mahdollisina yhteistyökumppaneina. Sastamalan seudun museo on historiansa aikana toiminut yhteistyössä monien erilaisten paikallisten toimijoiden kanssa. Kysymyksellä olikin tarkoituksena tavoittaa vastaajien mielipiteitä siitä, *mitkä tahot vastaajien mielestä ovat tulevaisuudessa Sastamalan seudun museon tärkeimmät yhteistyökumppanit*.

Vastaajien toivotat yhteistyökumppanit

Tärkeimmiksi yhteistyökumppaneiksi vastaajat nostivat *paikalliset yhdistykset (mm. kotiseutu, sukututkijat yms.)*. Yhteistyö nähtiin tärkeäksi myös *muiden museoiden, kirjaston sekä kyläseurojen* kanssa. Avovastauksissa nostettiin esiin myös *yhteistyö valtakunnallisten museoiden kanssa* sekä todettiin *ylipäättään kaiken yhteistyön olevan kannattavaa*.

3.3 Johtopäätöksiä asiakaskyselystä

Pienestä vastaajajoukosta huolimatta kyselyvastausten perustella voitiin tehdä päätelmä, että Sastamalan seudun museon toiminta on paikallisille tärkeää. Etenkin museotoiminnan arviointiin ja kehittämiseen liittyneissä kysymyksissä esiin nousevat voimakkaasti museon tehtävät kulttuuriperinnön kerääjänä, tallettajana ja välittäjänä. Nämä ilmenevät vastaajien valinnoissa, kun kyselykohteina oli kyselyhetkellä tarjolla olleiden palveluiden arviointi. Vastauksista ilmeni museon kolmitahoinen rooli kulttuuriperinnön osalta myös museotoiminnan kehittämiseen liittyvissä kysymysvastauksissa.

Vastauksista pystyi myös tulkitsemaan jonkinasteista vaikeutta hahmottaa sitä, mikä toiminta on Sastamalan seudun museon toimintaan liittyvää. Esimerkiksi viimeisimmän näyttelykokemuksen osalta käydyiksi näyttelyiksi esitettiin mm. Tornihuvilassa ollutta Kiljusen perheestä kertanutta näyttelyä sekä kyseisen näyttelyn kanssa samaan aikaan Pukstaavissa esillä ollutta perusnäyttelyä. Myös Sastamalan kulttuuritoimen tuottama tatuointinäyttely kulttuuritalo Jaatsilla oli mainittuna yhtenä viimeisimmistä Sastamalan seudun museon tuottamista museokokemuksista. Näen, että toiminnan hahmottamisen vaikeus asettuu museon saavutettavuuden osa-alueelle. Mikäli tieto näyttelyistä tai muusta toiminnasta ei syystä tai toisesta tavoita asiakkaita, on vaikeaa hahmottaa, kenen toiminnasta on kyse.

Kehitystyön kohteet painottuvat voimakkaasti museon erilaisiin saavutettavuuden muotoihin. Hannula erottelee väitöstutkimuksessaan saavutettavuuden erilaisia osa-alueita ja nostaa esiin viestinnän saavutettavuuden, joka pitää sisällään museoon kohdistuvan tiedon saavutettavuuden. Tiedon saavutettavuus pitää sisällään tiedot näyttelyiden ajankohdista ja sisällöistä. Hannula toteaaakin,

että viestinnän saavutettavuuden tulisi tavoittaa monin muodoin eri käyttäjäryh-
mät. ⁶⁸ Toisena saavutettavuuden muotona Hannula nostaa esiin sosiaalisen
saavutettavuuden, joka pitää sisällään asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun so-
siaalisesta toimintakyvystä huolimatta. ⁶⁹ Saavutettavuuden kehittämisen perus-
tana Hannula käyttää yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen liittyviä lakeja
huomioivan toiminnan suunnittelun. ⁷⁰

Osallistamisen tärkeyttä nostettiin myös esiin museon kehittämistoiveissa. Han-
nulan tekemä tutkimus, joka kohdistuu Siffin senioriklubiin, tukee ajatusta ihmis-
ten osallistamisesta osaksi museon toimintaa. Osallistaminen koetaan Hannu-
lan tutkimuksessa yhtenä kolmiosaisen asiakasarvon osa-alueena, jossa muina
osa-alueina esitellään saavutettavuus ja tunnustaminen. Hannula toteaa, että
*”Senioriklubilaisen asiakasarvo edellyttää, että museo huolehtii tiedon saavutet-
tavuudesta, tilojen esteettömyydestä, seniorin tunnustamisesta sekä seniorin
osallistamisesta.”* ⁷¹ Osallistamisen osa-alueita olisikin mahdollista kehittää
edelleen ja hyödyntää myös Sastamalan seudun museon toiminnassa. Osallis-
tamisen kautta on mahdollista luoda satunnaiselle kävijälle halu palata ja muun-
tua museopalveluiden vakituiseksi käyttäjäksi tai jopa toimijaksi. Hannulan se-
nioriklubilaisen asiakasarvon määrittämistapaa on mahdollista käyttää ja hyö-
dyntää myös paikallismuseokävijän asiakasarvon määrittämiseen. Asiakas-
arvon määrittämiseen sisältyvä arvolupaus on Hannulan mukaan ainutlaatuisuus-
tekijä, jolla on mahdollisuus kehittää museotoiminnan tuloksellisuutta. ⁷²

Liitännäispalveluiden osalta kyselyssä olleet museokauppa ja kahvila-ravintola
nousivat kyselyssä tärkeiksi palveluiksi museokokemusta luotaessa. Kehittämis-
ehdotuksissa liitännäispalveluiden osalta vastaukset liittyivätkin kahvila-ravinto-
lan valikoimaan ja museokaupan osalta siihen, että museokauppa toimisi myös
Tornihuvilan näyttelytilassa. Yleisesti ottaen vastaajat pitivät olemassa olevia lii-
tännäispalveluita laadukkaina ja niiden hintatason mukailevan yleistä hintata-
soa.

⁶⁸ Hannula 2019, 125.

⁶⁹ Hannula 2019, 174.

⁷⁰ Hannula 2019 114.

⁷¹ Hannula 2019, 212-213.

⁷² Hannula 2019 212.

Perusnäyttelyn sisältöön liittyvässä avovastauskysymyksessä nousi esille voimakkaasti toiveet paikallisen historian esittämisestä. Näissä vastauksissa nousi esiin myös aiempien museonäyttelyiden arviointia ja yleistä museotoiminnan kritisointia. Vaihtuviin näyttelyihin kohdistuvien näyttelyaiheitoiveiden vastauksissa korostui paikallinen historia ja kulttuuri, mutta myös paikalliset ilmiöt ja ihmiset. Näihin kysymyksiin saatujen vastausten perusteella voidaan tulkita museolla olevan voimakas paikallisuutta ja yhteisöllistä identiteettiä vahvistava rooli toiminta-alueellaan.

Hannula on omassa väitöksessään käsitellyt museokävijyyttä koskevia kansainvälisiä tutkimuksia, joista hän nostaa esiin Leicesterin yliopiston tuottaman *Museums, Society, Inequality* -tutkimuskokoelman. Kokoelman avulla hän on hahmottanut kolme erillistä senioritutkimukseen soveltuvaa museokävijyyden kehittämisen keskeistä osa-aluetta: kulttuuri identiteetin luomisen, vuorovaikutteisuu den sekä museoiden saavutettavuuden.⁷³ Nyt toteutetun asiakastutkimuksen valossa voidaankin todeta, että samanlainen toiminnan kehittämisen osa-alueiden kategoriointi voisi olla käytettävissä myös paikallismuseotoiminnan kehittämisessä. Kun kehitetään palvelukonseptia siten, että se kykenee tarjoamaan välineitä yksilön oman kulttuuri-identiteetin rakentamiseen ja ihmisten väliseen vuorovaikutteisuuteen sekä mahdollistetaan museon saavutettavuus siten, että se on kaikkien yksilöiden tasa-arvoisesti saavutettavissa, luodaan palvelukonseptia, jossa todennäköisyys satunnaisen museokävijän uusintavierailulle museoon kasvaa. Museon tarjoama vuorovaikutteisuus voidaan nähdä niin elinikäisenä oppimisena kuin sosiaalisena kohtaamisena.

4. Museohenkilökunta vaikuttajina

Tässä luvussa tarkastellaan Sastamalan seudun museon henkilökunnan käsitteitä museotoiminnan kehittämisestä. Sastamalan seudun museon toiminta ylipäätään on ollut murroksessa jo pidemmän aikaa. Vuodesta 2012 alkaen hallinnollinen vastuu museon toiminnasta on ollut Suomen kirjainstituutin säätiöllä. Tuona aikana museotoimintaa ovat johtaneet heinäkuuhun 2016 saakka Leena Aaltonen, Reetta Kettunen elokuusta 2016 saman vuoden marraskuun alkuun

⁷³ Hannula 2019, 30.

sekä Marja Hänninen-Tolvi yhdessä Heli Tuomisen (nyk. Vuohelainen) kanssa marraskuun alusta aina maaliskuun 2018 alkuun, jonka jälkeen johtajana on toiminut Marja Hänninen-Tolvi. Sastamalan seudun museon lisäksi Hänninen-Tolvin vastuulla on Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi.

Toiminta-aika, jonka museo on ollut säätiön alaisuudessa, on ollut haasteellista jokaisen johtajan aikana. Hänninen-Tolvi on kuitenkin pitkäjänteisesti pyrkinyt koko johtajuusaikansa kehittämään museotoimintaa. Hänen alaisuudessaan Sastamalan seudun museon kokoelmat ovat saaneet arvoisensa säilytyspaikan ja museotoiminta itsessään on elpynyt – vaikkakin näyttelytoiminta on siirtynyt uuteen toimipisteeseen.

Tässä luvussa museon kehittämistä käsitellään museohenkilökunnan näkökulmasta. Tiedot on kerätty museolle toimitetulla kyselylomakkeella (LIITE2). Kyselylomakkeen kysymykset johdettiin yleisesti yhteiskunnallisesti esitettyihin kehittämistavoitteisiin⁷⁴ sekä asiakastutkimuksella selvitettyihin asiakkaiden toiveisiin. Tutkijana annoin mahdollisuuden vastaajan valita vastaustyylin. Toivoin omasanaisia vastauksia esittämiini museotoiminnan kysymyksiin, mutta loin myös mahdollisuuden tuottaa tietoa esimerkiksi koko henkilökunnan voimin kysymyskohtaisten mind map -tyyppisten ajatuskarttojen avulla. Sastamalan seudun museon henkilökunta päätyi toimittamaan vastauksensa kysymyksiin koostettuina vastauksina, johon vastaajina ovat toimineet museonjohtaja Marja Hänninen-Tolvi yhdessä Sastamalan seudun museon amanuenssi Emma Kurjen kanssa. Tämän luvun tarkoituksena on saatujen vastausten avulla avata museohenkilökunnan käsityksiä Sastamalan seudun museosta toimijana, mutta kiinnittää huomiota myös siihen, mihin museotoiminta tulevaisuudessa tähtää.

⁷⁴ Kehittämistavoitteina käytettiin mm. Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittisessa ohjelmassa Malinen, 2018 esitettyjä yhteiskunnallisia tavoitteita.

4.1 Museo nykyisellään

Museon nykytilaa kartoitettiin kysymyksillä siitä, miten henkilökunta itse määrittelee Sastamalan seudun museon ja sen tehtävät, museopedagogisen toiminnan ja sen tavoitteet sekä museotoiminnan kyselyhetken vahvuusalueet.

Museohenkilökunta määrittelee Sastamalan seudun museon kulttuurihistorialliseksi paikallismuseoksi, jonka tehtävänä on tallentaa, säilyttää, tutkia ja välittää tietoa Sastamalan kulttuurihistoriasta ja -perinteestä. Museo itsessään on tällä hetkellä valtionosuusmuseo eli sen toimintaa ohjaa museolaki ja -asetus. Henkilökunta näkee museon inspiroivana ja aikaansa seuraavana oppimisympäristönä, jonka toiminta pohjautuu paikallisesti merkittäviin kokoelmiin. Tehtäväkseen museo näkee paikallidentiteetin sekä kotiseutusuhteen vahvistamisen, osallistamisen ja verkostoitumisen.⁷⁵

Museoliiton määritelmän mukaisesti kulttuurihistoriallinen museo tallentaa tyypillisiä, tavallisia ja suurissa määrin esiintyviä objekteja esimerkkeinä ihmisen ja kulttuurin kehityksestä. Määritelmän mukaisesti kulttuurihistoriallisten museoiden pyrkimyksenä on erikoistua johonkin tiettyyn ajanjaksoon, tiettyyn maantieteelliseen alueeseen tai johonkin alaan.⁷⁶ Sastamalan seudun museon toiminta-alue ja ala, jolta valtaosa museokokoelmista on kerrytetty käsittää nykyisen Sastamalan kaupungin alueen. Museokokoelmat koostuvat paikallista arkielämää, asumista ja elinkeinoja kuvaavasta aineistosta 1700-luvulta nykypäivään. Kokoelmapoliittisessa ohjelmassaan museon toiminnan kerrotaan painotuvan toimialueensa paikallishistorian tallentamiseen ja profiloituvan kirjaan.⁷⁷

Tällä hetkellä museohenkilökunta näkee yhtenä vahvuutenaan toiminnan, joka on tähdännyt museotoiminnan laajentamiseen myös museon seinien ulkopuolelle. Kansanparantaja Tyrvään Mantan juhlavuosi 2017 sekä Museoviraston rahoittama Jalkautuva museo -hanke (8/2018-2/2019) yhdessä Hallituksen koulu-kerhoihin liittyvän kärkihankkeen kanssa ovat toimineet hyvinä avauksina tälle toiminnalle. Toisena vahvuutena toimijat nostavat esiin myös erilaiset ul-

⁷⁵ Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

⁷⁶ Museoliiton [www-sivu](http://www.sivu.fi): Meistä ja museoalasta, Kulttuurihistorialliset museot.

⁷⁷ Suomen kirjainstituutin säätiö: Sastamalan seudun museon kokoelmapoliittinen ohjelma, 4.

kopuolisten tahojen kanssa yhteistyössä toteutetut projektit, joiden avulla mu-seokokoelmien kartuttamista ja myös niiden käyttöä on kyetty kehittämään.⁷⁸

Sastamalan seudun museolla on tällaisen toiminnan seurauksena otettu käyt-töön mm. pelastusdokumentointi, johon ohjeistus museovirastolta on laadittu vuonna 2018. Kokoelmien haltuunotto näyttelytilojen osalta tapahtuneiden muu-tosten ohessa on vahvistanut kokoelmien käyttöä. Näyttelytoiminta perustuu omien kokoelmien käyttöön sekä paikkakunnan rikkaaseen kulttuuriperintee-seen. Erilaiset projektiyhteistyöt esim. Turun yliopiston kanssa ovat antaneet mahdollisuuden uudelleen aineistonkeruuseen ja myös sen hyödyntämiseen museotoiminnassa uusin ja raikkain ajatuksin. Mittavien kokoelmien järjestämi-sen osalta museohenkilökunta antaa arvostusta vapaaehtoisille, joiden ansiosta Sastamalan seudun museon asiakirja-arkisto on saatu järjestykseen.⁷⁹

Museopedagogisen toiminnan tavoitteina on toteuttaa museon perustehtävää välittäen erilaisille yleisöille tietoa kulttuurihistoriallisesta tiedosta ja kulttuuripe-rinteestä. Tutkimushetkellä museopedagogista toimintaa ollaan vasta kehittä-mässä ja tarkkaa museopedagogista ohjelmaa museolla ei ole.

4.2 Museo kehittyä

Kehittämiskohteinaan Sastamalan seudun museon työntekijät näkevät ensisijai-esti museopedagogisen työn. Uusi museolehtori on rekrytoitu vuoden 2019 alusta ja hänen työssään tulee korostumaan niin museopedagoginen työ kuin asiakaskokemuksen kokonaisvaltainen kehittäminen. Muilta osa-alueilta henki-lökunta näkee kehittämistarpeen olevan tasaista ja sitä tullaan toteuttamaan suunnitelmallisesti.⁸⁰

Yleisesti katsoen Sastamalan seudun museon henkilökunta näkee museoalan ydinpalveluiden pysyvän ennallaan. Lähitulevaisuudessa he näkevät ajankohtai-sena erilaisten esittämisen- ja lähestymistapojen muuttumisen. Erilaisten asiak-kuuksien tunnistaminen sekä toiminta- ja hallintorajojen ylittävä yleisö- ja

⁷⁸ Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

⁷⁹ Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

⁸⁰ Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

kulttuurimatkailupalveluiden tuottaminen luovat uudenlaisia puitteita museotoiminnalle. Lisäksi museohenkilökunta toteaa, että museossa oleva asiantuntijuus saa uudenlaisia muotoja. Nykyisestä toiminta jalkautuu entistä enemmän museon seinien ulkopuolelle saaden uudenlaisia muotoja esimerkiksi erilaisissa digitaalisissa kanavissa.⁸¹

Yhtenä kehittämiskohteena museohenkilökunta nostaa esiin myös paikallismuseoiden roolin omaehtoiseen kulttuuriperinteen tallentamiseen ja siihen liittyvän yhteistyön toimijana. Sastamalan seudun museon henkilöstö näkeekin oman roolinsa toiminta-alueellaan toimivien kotiseutu- ja kotimuseoiden koordinoijana vahvistuvan. Tämä liittyy myös yleisesti paikallismuseoiden korostuvana roolina oman alueensa tallentajana, esittäjänä ja tutkijana.⁸²

Henkilökunnan mukaan myös vahva rooli inspiroivana ja elämyksellisenä oppimisympäristönä vahvistuu museon mukautuessa yhteiskunnan muutoksiin ja sitä kautta kehittyviin tarpeisiin. Nähtävissä on myös, että osallistaminen ja vapaaehtoistyön mahdollistaminen tulevaisuudessa lisääntyy. Erilaisten uudentyyppisten toimintamuotojen kautta kulttuurisen lukutaidon merkitys korostuu. Tällöin myös asiantuntijuuden ja museopalveluihin kohdistuva merkityksellisyys vahvistuu.⁸³

Museohenkilökunta toteaa, että kaiken ytimessä on suunnitelmallinen strategia-työ, jonka seurauksena paikallismuseoiden brändi kirkastuu, ja joiden avulla museot paikantuvat vahvan profiilin omaavina muuttuvaan ympäristöön ja sen tarpeisiin. Tulevaisuudessa museot ovat uskottavia, luotettavia, näkyviä ja aktiivisia toimijoita niin omassa paikallisyhteisössään kuin laajemmassakin kontekstissa.⁸⁴

4.3 Museotoiminnan kehittämisessä huomioitavaa

Sen lisäksi mitä luvussa 2.2 *Opetus- ja kulttuuriministeriö museotoiminnan vaikuttajana* todetaan, museotoiminnan kehittämistä voidaan tarkastella muistakin

⁸¹ Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

⁸² Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

⁸³ Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

⁸⁴ Kyselyaineisto: Sastamalan seudun museon työntekijät.

näkökulmista. Vuonna 2013 julkaistussa *Museo matkalla huomiseen* -artikkelikokoelmassa todettiin jo, että museoala on murroksessa. Jo tällöin oli havahduttu siihen, että museoihin on tullut paljon uusia toimintamuotoja. Lisäksi kokoelmiin pohjautuva perinnön välittäminen ja yleisötyön merkitys oli kasvanut.⁸⁵

Ammatillisesti hoidetuilla museoilla on ollut vuodesta 2007 alkaen ollut mahdollista käyttää toimintansa arvioinnin apuvälineenä Museoviraston laatimaa Museoiden arviointimallia.⁸⁶ Vuonna 2015 arviointimallia uudistettiin ja se on ilmaiseksi käytettävissä museoviraston verkkoalustalla. Uudistamisen lähtökohdiana on toiminut tämän päivän toimintaympäristön haasteiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen. Yksi tällainen haaste on museon staattinen sijainti. Työkalussa esiin nostetaankin mahdollisuus museopalveluiden tuottamiseen museon fyysisten seinien ulkopuolelle – sinne missä asiakkaat ovat jo valmiina. Lisäksi työkalu nostaa esiin verkkomaailman ja digitaalisten kokemusten ja vuorovaikutuksen merkityksen kasvun. Museotilan laajentaminen digitaalisiin ympäristöihin nähdään arviointimallissa yhtenä museoalan tulevaisuuden asiantuntijuuden sekä toimintakulttuurin osa-alueena.⁸⁷

Tarkastelee Sastamalan seudun museon kehittämistä minkä tahansa tässä tutkimuksessa esitetyn museopedagogiikkamäärittelyn mukaisesti, voidaan todeta, että Sastamalan seudun museo on paljon edessä todetessaan suurimmaksi kehityskohteekseen museopedagogisen työn. Haaste on valtava, mutta ei mahdoton. Työtä helpottaa kuitenkin se, että Sastamalan seudun museon museopedagogisen toiminnan lähtökohta ei ole nollassa. Monet viime vuosien Sastamalan seudun museossa käytetyt toimintamallit ovat omiaan juurrutettavaksi osaksi toimivaa ja pitkäkestoista museopedagogiikkaa.

Museon oman kehitysajatuksen mukaisesti painopiste Sastamalan seudun museolla kohdistuu museotyössä käytettävään museopedagogiikkaan. Kun tarkastellaan museopedagogisen työn kehittämistä Tornbergin ja Venäläisen määritelmän kautta, tullaan tulokseen, jossa työn määrä on sidoksissa museon omaan

⁸⁵ Immonen 2013, 6.

⁸⁶ Museovirasto: Museoalan kehittäminen, työkalut ja verkostot, Museoiden arviointi ja vertaiskehittäminen.

⁸⁷ Museovirasto: <https://museoarviointi.fi/museo-tanaan>

määritelmään museopedagogiikan sisällöstä.⁸⁸ Tästä syystä onkin luontevaa todeta, että välineet museopedagogiikan kehittämiseen ovat museolla itsellään – siinä miten se itse määrittelee ja toteuttaa oman museopedagogisen suunnitelmansa sekä siinä, miten eri toimijat kyetään sitouttamaan osaksi määriteltyä museopedagogista suunnitelmaa. Sastamalan seudun museon osalta museopedagogiikan kehittäminen ei lähde nollasta, vaan voidaan todeta jo monenlaisia hyviksi havaittuja käytänteitä tehdyn museopedagogiikan kehittämiseksi.

5. Suuntaa on valittu: Case Tyrvään Manta ja muita esimerkkejä

Tässä tutkielmassa on nostettu tähän asti esiin museotoimintaan kohdistuneet velvoitteet, asiakkaiden toiveet ja museohenkilökunnan käsitykset museotoiminnan kehittämisestä. Kaikissa näissä kolmessa nousee esiin ihmisten osallistaminen toimintaan sekä kaikkia museokävijäryhmiä koskeva elinikäinen oppiminen. Jaana Ylänen toteaa *Avarampi museo aikuisille* -hankkeeseen kirjoittamassa artikkelissa *Monien tulkintojen mahdollisuuden museoissa*, että perinteisesti museopedagoginen toiminta on kohdistunut lapsiin ja perheisiin.⁸⁹ Näin lie-nee ollut myös Sastamalan seudun museossa. Viime vuosina toimintaa on kuitenkin systemaattisesti kehitetty siten, että ei vain ihmisten osallistuminen vaan myös osallistaminen mahdollistuu aiempaa paremmin. Seuraavissa esimerkeissä käsitellään muutaman viime vuoden aikana toteutettuja tapahtumia ja hankkeita, joista osa on juurtunut osaksi Sastamalan seudun museon nykyistä toimintaa.

5.1 Toiminnan kehittäminen: Case Tyrvään Manta

Sastamalan seudun museo on pyrkinyt vaikeasta, itsestään johtumattomasta, toimintatilanteestaan huolimatta kehittämään viime vuosina museotoimintaansa ajanmukaisesti. Vuonna 2015 yhteistyössä Muistolän koulun kanssa tehty *Muistolän koulu 120 vuotta* sekä Tornihuvilassa vuonna 2016 järjestetty PääMaja -näyttelyt olivat jo osallistavia. Näiden jälkeen Vuonna 2017 vietettiin Sastamallassa Tyrvään Mantan juhluvuotta. Tällöin Sastamalan seudun museo toimi

⁸⁸ Tornberg & Venäläinen 2008, 105-106.

⁸⁹ Ylänen 2012, 38.

yhtenä juhluvuoden organisoijana. Juhlavuodeksi oli suunniteltu monitahoista toimintaa koko vuodelle Sastamalassa. Juhlavuosi alkoi avajaisseminaarilla ja näkyvimvät toiminnot päättyivät Lokakuussa Amandan nimipäiväjuhliin ja kakukilpailuun. Museokaupassa ja muuallakin Sastamalassa juhluvuosi näkyi koko vuoden ajan.⁹⁰

Juhlavuoden puitteissa avattiin näyttelyt niin Sastamalan seudun museossa kuin Suomalaisen kirjan museo Pukstaavissa. Näihin näyttelyihin tarjottiin opastuksia niin koululuokille kuin satunnaisille museokävijöille. Museon itsensä tarjoamien opastusten lisäksi opastuksissa mukana ovat olleet kiinteästi Sastamalan oppaat.

Kuva 3: Tyrvään Mantan juhluvuonna järjestettiin Sastamalan seudun museon Kivinavetan toimipisteen viimeinen näyttely yhteistyössä Turun yliopiston kulttuuriperinnön opiaineen kanssa. Näyttelyn painotus oli osallistavassa toiminnassa. Kuva: Marja-Leena Santanen

Museoiden henkilökunta on toiminut asiakaslähtöisesti ja useimmat museokävijöistä ovatkin käyneet hedelmällisiä keskusteluja näyttelyaiheista museohenkilökunnan kanssa. Avajaisseminaarin ja näyttelyiden lisäksi juhluvuoteen mahtuivat yleisölle suunnattuja tapahtumia. Juhlavuoden aikana Suomen kirjainstituutin säätiön alaisuudessa toimivat Sastamalan seudun museo sekä Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi tekivät monenlaista yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa.⁹¹

Monet juhluvuoden yhteistyökumppaneista olivat paikallisia yhdistyksiä tai yrittäjiä. Tyrvään Mantan juhluvuoden aikana syvennettiin yhteistyötä eri korkeakoulujen kanssa: Tyrvään Mantan alkuperäiset reseptit konservoitiin Ammattikorkeakoulu Metropoliasissa jo ennen Tyrvään Mantan juhluvuoden alkua.⁹² Juhlavuoden aikana Sastamalan seudun museon Tyrvään Mantan elämään ja toimintaan pureutuva näyttely, *Mantan kammari*, käsikirjoitettiin ja toteutettiin yhteistyössä Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen

⁹⁰ Suomen kirjainstituutin säätiö: Tyrvään Mantan juhluvuoden esite.

⁹¹ Suomen kirjainstituutin säätiö: Tyrvään Mantan juhluvuoden esite.

⁹² Alueviesti 17.1.2017.

koulutusohjelman kulttuuriperinnön tutkimuksen oppiaineen kanssa. Lisäksi saman yliopistoyhteistyön seurauksena museo palkkasi kaksi opiskelijaa projektiin, jossa kerättiin vielä uusia muistoja Tyrvään Mantasta ja hänen tyttärestään Huldasta, joka jatkoi äitinsä työtä aina 1960-luvulle saakka.

Tyrvään Mantan juhlavuoden päätteeksi julkaistiin *Tyrvään Mantan matkassa – kansanparantajan opit ja tropit* -niminen monialainen oppimiskokonaisuus, joka on suoraan käytettävissä verkkomateriaalina, mutta myös fyysisesti lainattavissa varhais- ja perusopetuksen käyttöön suoraan museolta. Monialaisessa oppimiskokonaisuudessa kaksi Turun yliopiston kulttuuriperinnön tutkimuksen opiskelijaa hyödynsivät kokonaisvaltaisesti juhlavuoden aikana kerrytettyjä materiaaleja, loivat uudenlaisia sisältöjä ja muokkasivat saadusta aineistosta Wordpress-blogialustalla toimivan kokonaisuuden.⁹³

Juhlavuoden puitteissa avattiin Sastamalan Ranta-Kukkurin alueelle myös *Mantan polku* -ulkoilureitti sekä julkaistiin

Kuva 4: Amandan nimipäivää juhlistetaan vuosittain 26.10 Mantan Khvit -tilaisuuksilla. Tilaisuudet aloitettiin Tyrvään Mantan juhlavuonna 2017. Kuvassa vuoden 2018 tarjoiluja. Kuva: Sastamalan seudun museon Facebook 26.10.2018.

Vanhan kirjallisuuden päivien yhteydessä uusintapainos Tyrvään Mantaa koskevista tieteellisistä tutkimuksista Tyrvään kotiseutuyhdistys ry:n toimesta. Syyskuussa vietetyt perinnehoitopäivät avasivat keskustelua tämän päivän kansanparannuksesta ja tapahtumassa oli mahdollista tutustua tämän päivän parantajien toimintaan sekä nykypäivän luontaistutustoitoihin.⁹⁴ Lokakuussa vietettävien *Amandan nimipäivien* yhteydessä järjestettiin yhteistyössä Sastamalan Marttojen

kanssa kakkukilpailu, jonka innoittajana toimi Tyrvään Mantan reseptien joukosta löytynyt sokerikakkuresepti.

⁹³ <https://mantanmatkassablog.wordpress.com>

⁹⁴ Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi: perinnehoitopäivän ohjelma.

Tyrvään Manta toimi näkyvästi myös sosiaalisessa mediassa. Mantan oma Twitter-tili⁹⁵ sai vuoden mittaan useita päivityksiä Mantan elämästä. Yleisradio kävi seuramassa museon muistojenkeruuta ja tutustumassa Tyrvään Mantasta koostettuihin aineistoihin jo ennen Sastamalan seudun museon näyttelyn aukeamista. Museo sai myös palstatilaa lehdistöltä. Nämä kaikki toiminnot, joita juhluvuoden puitteissa järjestettiin ovat omiaan esittelemään monenlaisia ja monitasoisia museopedagogiikan muotoja.

5.2 Lukutaitoa ja museokamaa 1, 2 ja 3: harrastekerhot koululaisille

Sastamalan seudun museon toimintaa on jo ennen Tyrvään Mantan juhluvuotta 2017 kehitetty uudenlaiseen suuntaan. Vuonna 2016 opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti pääministeri Juha Sipilän hallituksen kolmivuotisen kärkihankkeen ”*Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta*”. Valtakunnallisesti harrastetunteja on rahoitettu 1450 koululle ja tätä kautta 100 000 lapselle ja nuorelle.⁹⁶

Suomen kirjainstituutin säätiön alaisuudessa hankkeeseen osallistuivat kaikki säätiön alaiset toimielimet: Suomen kirjainstituutti, Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi sekä Sastamalan seudun museo. Sastamalan alueella hankkeeseen osallistui vuosittain 7-9 koulua ja tätä kautta 531 oppilasta. Hanke kulki otsakkeella *Lukutaitoa ja museokamaa*, ja sen puitteissa järjestettiin viikoittaisia harrastuskerhoja useilla kaupungin kouluista. Tavoitteena Sastamalassa oli tarjota monipuolista kulttuuriperintö- ja kirjallisuuskasvatusta, kehittää monilukutaitoa ja vahvistaa luovuutta.⁹⁷

Sastamalassa hanke toteutettiin teemapainotuksin, jotka vaihtuivat lukuvuosittain. Ensimmäisen vuoden teema painottui sanataide (*Tarinoiden Sastamala*), toisena historia (*Olipa kerran*) ja kolmantena sirkus (*Museosirkus*).

Hankkeet antoivat lapsille eväitä kulttuurin harrastamiseen ja käyttämiseen sekä pohjaa elinikäiseen oppimiseen. Harrastuskerhot tarjosivat lapsille monipuolisia kulttuurielämyksiä ja vahvistivat lasten omaa

⁹⁵ <https://www.twitter.com/tyrvaanmanta>

⁹⁶ OKM 2019:42, 9-10.

⁹⁷ OKM 2019:42, 33-34.

*persoonallista ilmaisuja. He saivat innostavia maistiaisiksi kirjallisuudesta, kuvataiteista, liikunnasta ja omasta kulttuuriperinnöstään. Erilaisista teemoista koostuvat kerhokerrat antoivat jokaiselle lapselle mahdollisuuden löytää omia vahvuuksiaan ja uusia kiinnostuksen kohteita.*⁹⁸

Hanke itsessään on ollut hyvä esimerkki siitä, miten museon toimintaa voidaan jalkauttaa virallisen fyysisen museon ulkopuolelle. Hankkeen kerhotoiminta voidaan nähdä osallistavana toimintana, jonka seurauksena lapset ja nuoret voivat oman kulttuuriperintönsä ja toimintansa kautta kehittää ja vahvistaa omia identiteettejään niin kulttuurisina yksilöinä kuin itsenäisinä oppijoina. Hankkeen

Kuva 5: Harrastustuntien puitteissa tehty askartelutyö. Työssä on hyödynnetty museolla vuonna 2018 pidetyn LEIKITEN! -näyttelyn aineistonkeruuseen liittyvää aineistoa. Kuva: Sastamalan seudun museon Facebook-päivitys 22.11.2017.

puitteissa toteutettujen harrastustuntien avulla on saatettu saavuttaa jopa yksilön henkilökohtaisen mielenkiinnon herääminen omiin kulttuurisiin juuriinsa. Tämän seurauksena harrastustunnit ovat voineet saada tulevaisuuden museokävijöihin sellaisia yksilöitä, jotka normaalisti jättäytyisivät museotoiminnan ulkopuolelle. Suomen kirjainstituutin säätiön toimijoille harrastetuntien tuottamat sisällöt toimivat myös tulevaisuudessa osana yksiköiden pedagogista sisältöä, lisäksi se on vahvistanut yhteistyötä koulujen ja kirjastojen kanssa.⁹⁹

5.3 Jalkautuva museo -hanke: yhteistyötä kyläkumppaneiden kanssa

Vuonna 2018 alkaneessa Museoviraston rahoittamassa Jalkautuva museo -hankkeessa oli kyseessä kulttuuriperinnön eurooppalaisen teemavuoden osallistava hanke. Hankkeen tavoitteena oli osallistaa kaupunkilaisia uudelleen kulttuuriperinnön tallentamiseen ja esittämiseen. Tässä hankkeessa Sastamalan seudun museon kumppaneina toimivat Satamalan kylät ry., Sastamalan

⁹⁸ OKM 2019:42, 34.

⁹⁹ OKM 2019:42, 34-35.

kulttuuripalvelut, Sastamalan kirjasto, Sastamalan Opisto sekä Pirkanmaan maakuntamuseo.¹⁰⁰

Hankkeen ensivaiheessa museolle etsittiin kyläkumppania, jollaiseksi ensimmäisenä vuotena valikoitui Keikyän museo- ja kotiseutuyhdistys. Tallennettava kulttuuriperintökohde valikoituu kyläkumppanin toimesta. Valikoidun kulttuuriperinnön ympärille liittyvää aineistoa tallennetaan yhteistyössä museon ja kyläkumppanin kanssa. Keikyän museo- ja kotiseutuyhdistys valitsi vuonna 2018 tallennuskoh-

Kuva 6: Kyläkumppanihanke muistelutilaisuus. Hankkeen puitteissa järjestettiin muistelutilaisuuksia, joissa muistelijoilla oli mahdollisuus kertoa omia muistojaan ja tietojaan tallennettavaksi Topoteekkiin ja rajatusti museon kokoelmiin. Kuva: Sastamalan seudun museon Facebook-sivusto 13.11.2018.

teeksi keikyäläisen sarvikampaperinteen. Hankkeen aikana projektissa tallennettiin erilaisia aineistoja, kuten valokuvia, muistoja, tietoja työtavoista ja valmistuspaikoista liittyen sarvikampojen valmistukseen. Hankkeen puitteissa kerättyä aineistoa on tallennettu Topoteekki-verkkoarkistoon sekä museon kokoelmiin, ja niitä on hyödynnetty erilaisiin pedagogisiin aineistoihin mm. Sarvikamman tarina -videoon sekä Sarvikamman tarina -laukkunäyttelyyn.¹⁰¹

Jalkautuva museo -hanke synnytti siis uudenlaisen tavan tallentaa paikallista historiaa. Kyläkumppani-toimintamalli jäi hankkeen jälkeen osaksi Sastamalan seudun museon pysyvää toimintaa. Uudenlainen toimintamalli on huomioitu myös niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin: lokakuussa 2019 Museossa toteutettu hanke ja siitä syntynyt Kyläkumppani-malli palkittiin TAKO-verkoston Nykydokumentointiteko-palkinnon kunniaininnalla, lisäksi hanke on valittu kesäkuussa 2019 Euroopan neuvoston eurooppalaisen kulttuuriperintöstrategian hyvien käytäntöjen (Golden Collection) luetteloon.¹⁰²

¹⁰⁰ Sastamalan seudun museo: Museo kehittyi, Jalkautuva museo -hanke.

¹⁰¹ Sastamalan seudun museo: Museo kehittyi, Jalkautuva museo -hanke.

¹⁰² Sastamalan seudun museo: Museo kehittyi, Jalkautuva museo -hanke.

Kyläkumppani-toimintamalli on hyvä esimerkki museotoiminnan viemisestä museon seinien ulkopuolelle. Toimintamallin avulla Sastamalan seudun museolla on mahdollisuus palvella myös laajan toiminta-alueensa reuna-alueita. Vaikka jokainen Sastamalan kylä ei voi olla samanaikaisesti museon kyläkumppani, jokaisella kylällä yhteisöineen on mahdollisuus tarttua yhteistyömahdollisuuteen ja tätä kautta saada näkyvyyttä myös omalle asuinpaikalleen museotoiminnan kautta. Kyläkumppani-mallissa Topoteekki-verkkoalustalle tallennetut aineistot esiintyvätkin hyvänä esimerkkinä sellaisesta aineistojen ja kokoelmien digitaalisesta tallentamisesta, jolla yhtäältä parannetaan kokoelmien saavutettavuutta, mutta myös toisaalta luodaan aineistojen avulla digitaalisia tietovarantoja, joita yhteisön yksilöt voivat käyttää oman henkilökohtaisen identiteettinsä rakentamiseen tai yhteisöön kuuluvuuden tunteen rakennusmateriaaleina.

6. Loppupäätelmiä – Murros ei lopu

Sastamalan seudun museo on kulkenut pitkän tien viimeisten vuosien aikana. Käännekohtaksi on osoittautunut syksy 2017, jolloin Sastamalan kaupunki osoitti museolle uudet pysyvät näyttelytilat Kirjakorttelin Tornihuvilasta sekä kokoelmatilat Stormin koululta. Tämän jälkeen toimintaa on kyetty suunnittelemaan aivan eri tavoin. Ennen kokoelma- ja näyttelytiloihin liittyvää päätöstä museon toiminta on ollut vuodesta toiseen odottavaa. Odotusaikanakin museotoimintaa on pyritty kehittämään niissä puitteissa, joissa se on ollut mahdollista. Museo on ollut konkreettisesti siinä tilanteessa, että on pitänyt toimia lyhytnäköisesti, vuosi kerrallaan, unohtamatta kuitenkaan museon pitkän ajan kehittämistä. Suurimmat haasteet tältä osin lienevät nyt jo takanapäin. Tällöin kiivain keskustelu museosta, sen tiloista ja ylipäättään koko museon olemassaolosta oli voimakkaimmillaan. Keskustelu Sastamalan seudun museosta ja sen roolista jatkuu edelleen. Ja keskustelun pitääkin jatkua – onhan se museon kehittämisen kannalta välttämätöntä.

Osallistavan museopedagogiikan käytössä käännekohta on selkeästi ollut 2015 Kivinetalla pidetyssä Muistolan koulu -näyttelyssä, jossa museokävijät valjastettiin aktiiviseksi osaksi museonäyttelyä. Lapsille ja nuorille tarjottiin mahdollisuutta kurkistaa vanhempiensa ja isovanhempiensa aikaiseen koulumaailmaan,

aikuisille näyttely antoi mahdollisuuden muisteluun ja nostalgiaan. Osallistamista tapahtui jo näyttelyn rakennusvaiheessa, jossa näyttelyn suunnittelun apuna toimivat kyseisen koulun nykyiset oppilaat. Esitystavaksi oli asetettu selkeästi saa koskea -konsepti ja lisäksi aihe oli omiaan jokaiselle kävijälle – onhan jokainen meistä käynyt koulua ja omaamme omanlaisemme muistot koulunkäyntimme ajoilta. Näyttelyssä oli onnistuttu kietomaan mennyt ja nykyinen yhteen siten, että jokainen museokävijä saattoi löytää näyttelystä jotain tuttua ja henkilökohtaista.

Muistolan koulun 120-vuotisnäyttelyä seuranneet muistojenkeruut niin paikallisten modistimestarin, kansanparantajan sekä leluvalmistajien aikakausista ovat antaneet yleisölle mahdollisuuden olla osana tallentamassa ja välittämässä paikallista kulttuuriperintöä. Näyttelyihin liittyneet työpajat ovat olleet myös osana lisäämässä kävijän osallisuuden tunnetta. Hyvänä ja ehkä näkyvimmän esimerkin osallistamisen lisäämisestä ja museotoiminnan kehittämisestä antaa Tyrvään Mantan ympärille koostettu juhlavuosi, jonka puitteissa on kyetty osallistamaan ei ainoastaan yksittäisiä ihmisiä vaan kokonaisia yhteisöjä osaksi museon järjestämää toimintaa.

Syksystä 2018 yhteistyössä Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin kanssa järjestetyt kulttuuritorstait ovat olleet myös tapa lisätä yhteisöllisyyttä ja madaltaa kynnystä museotoimintaan osallistumiselle. Kulttuuritorstaiden yhteydessä molemmat Kirjakorttelin museot ovat toisinaan olleet avoinna maksutta kulttuuritorstain osallistujille. Tämä on omiaan vähentämään epätasa-arvoisuutta erilaisien sosiaalisten ihmisryhmien keskuudessa. Muutoinkin museolla käytössä oleva alle 18-vuotiaiden ilmainen sisäänpääsy, sekä järjestetyt ilmaistapahtumat

Kuva 7: Intendentti Heli Vuohelainen ja museoamanuenssi Emma Kurki Suuren urheilunäyttelyn pubivisassa. Kuvalähde: Tyrvään Sanomat

ovat alentaneet kynnystä toimintaan osallistumiselle. Monet Kulttuuritorstaisin toteutetut tapahtumat on tehty yhteistyössä muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Tulevana keväänä Kulttuuritorstaiden sisältö vie tulevaisuudessa myös reilusti ja rohkeastikin museoiden seinien

ulkopuolelle: keväällä 2020 tarjottu on pubivisailua ja suomalaista kulttuuriperintöluennontia paikallisten yrittäjien tiloissa.

Tällä hetkellä Sastamalan seudun museon tulevaisuus näyttää hyvältä – tai ainakin paremmalta kuin vielä muutamia vuosia sitten. Toiminnan kehittämisen lähtökohdat ovat nyt hyvin erilaiset kuin aiemmin toimitilaratkaisujen ollessa avoinna. Vaikka monet nyt jo tehdyt toimintamuotojen muutokset ja kehittämiset ovat olleet omiaan muokkaamaan museon toimintaa Opetus- ja kulttuuriministeriön museovision *Tulevaisuuden museo 2030* mukaiseksi, on Sastamalan seudun museolla edessään vielä monia haasteita. Näyttelytoiminnan ja museopedagogisten toimintatapojen vakiinnuttaminen ja ylläpito vaativat museolta itseltään jatkuvaa työstämistä, ylläpitoa ja arviointia.

Tässä tutkielmassa tehtyjen havaintojen perusteella suurimmat kehittämiskohdeet liittyvät museon saavutettavuuteen. Asiakaskyselyssä korostui se, että läheskään kaikki vastaajat eivät hahmottaneet Sastamalan seudun museota omaksi yksikökseen. Tämä korostui etenkin viimeisimmän näyttelykokemuksen arvioinnissa, jossa osa vastaajista arvosteli jonkin Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin tai Sastamalan kulttuuritoimen kulttuuritalo Jaatsilla järjestämän näyttelyn. Lisäksi useat vastaajat olivat sitä mieltä, että Sastamalan seudun museo ei näy tarpeeksi erilaisissa medioissa ja että museoon liittyvät tiedot näyttelyistä tai aukioloista oli hankalasti löydettävissä. Useat vastaajat eivät siten myöskään tienneet Sastamalan seudun museon nettisivuista tai sitä, mistä museon näyttelyn aukioloaikoja tai näyttelytietoja voi löytää. Selkeästi oli havaittavissa se, että tietoa kyllä etsitään, mutta sitä etsitään väärästä paikasta: Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin sivuilta. Moni vastaaja ei siis hahmottanut sitä tosiseikkaa, että yhteisestä hallinnosta huolimatta nämä kaksi museota ovat erillisiä toimipisteitä.

Asiakaskyselyn raportti luovutettiin Suomen kirjainstituutin säätiölle elokuussa 2018. Ei ole täysin selvää, kuinka paljon Suomen kirjainstituutin säätiö on raporttia saatuaan hyödyntänyt. Raportin luovuttamisen jälkeen Suomen kirjainstituutin säätiö on kuitenkin toiminnassaan huomionnut kolmen erillisen yksikön toimintojen esittämisen tavoilla, joista on aiempaa helpompi ymmärtää mikä toiminto on minkäkin yksikön alaista. Kaikilla säätiön alaisten yksiköiden toiminta

on nykyisin myös helposti saavutettavissa saman nettisivuston alaisuudesta. Lokakuussa 2019 Suomen kirjainstituutin säätiön hallitus hyväksyi säätiön strategian vuosille 2020-2023.¹⁰³ Strategiassa painotetaan Sastamalan seudun museon olevan paikallinen toimija, jonka toiminta näkyy ja on löydettävissä.¹⁰⁴ Näenkin, että asiakaskyselyssä esiin nousseeseen tiedon saavutettavuuden ongelmaan on jo panostettu ja panostetaan jatkossa edelleen.

Museohenkilökunnan vastauksissa nousi voimakkaasti esiin jatkuva toiminnan reflektointi sekä toiminnan kehittäminen. Positiivista henkilökunnan vastauksissa on ollut etenkin toiminnan kehittämiseen ja oman roolin vahvistamiseen liittyvät ajatukset. Lisäksi ajatus uudenlaisten ja erilaiset kävijäryhmät huomioivien toimintamallien ja osallistamisen kehittämisestä kertoo suuresta halusta kehittää museotoimintaa siten, että sillä tavoitetaan mahdollisimman laadukkaasti erityyppisiä kävijäryhmiä. Sastamalan seudun museo on siis ymmärtänyt Eeva Liukkosen esiin nostaman roolin kuuntelevana ja oppivana organisaationa, jossa asiantuntemus on yhteisöllistä, avointa ja jaettua.¹⁰⁵ Museohenkilökunnan vastaukset ovat yhteneviä museotoiminnan kehittämisen osalta myös Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittista museovisio 2030 -ohjelmaa.

Suomen kirjainstituutin säätiön alaisten museoiden toiminta on ollut osin valtionosuudella rahoitettua. Tämä rahoitus on uudistunut vuoden 2020 alusta. Tätä ennen jokainen museotoimija joutui hakemaan valtionosuutta uudelleen. Rahoitusjärjestelmässä oli uudistetut kriteerit, joiden tuli täytyä. Marraskuussa 2019 Suomen kirjainstituutin säätiö hyväksyttiin jatkamaan museotoiminnasta valtionosuuden piirissä. Tulevaisuudessa Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi valtionosuutta saavan museon osalta täytyvätkö Museolaissa määritellyt edellytykset edelleen. Lisäksi valtionosuuden piirissä toimivan museon tulee tarkistaa voimassa olevat säädökset itsenäisesti. Museovirasto on huomauttanut, että lakeihin, säädöksiin ja ohjeisiin voi tulla muutoksia vuosittain. Vastuu muutosten huomioinnista ja tätä kautta kriteereiden täyttymisestä on siis valtionosuuden saajalla ja hakijalla.¹⁰⁶

¹⁰³ <http://www.pukstaavi.fi/fi/info/hallinto.html>

¹⁰⁴ <http://www.pukstaavi.fi/media/saation-strategia-2020-2023.pdf>

¹⁰⁵ Liukkonen 2004, 153.

¹⁰⁶ Opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivu: Museoiden valtionosuudet

Museolain ja uudistetun rahoituslain vaikutuksia voidaan arvioida kattavasti vasta useamman vuoden voimassaolon jälkeen, mutta nyt jo on selvää, että valtionosuusjärjestelmään päästäkseen museoiden tulee olla entistä valmiimpia kehittämään ja suunnittelemaan pitkäjänteisesti toimintaansa sille yhteiskunnallisten toimijoiden osoittamaan suuntaan. Taiteilu yhteiskunnallisten vaatimusten ja asiakkaiden toiveiden välillä vaatii henkilökunnalta suurta omistautumista tekemäänsä työtä kohtaan. Lisäksi on oltava jatkuvasti valveilla siitä, millaisia toimintatapoja on muilla toimijoilla, sekä siitä, millaista toimintaa museolta itseltään kävijöiden toimesta odotetaan.

Henkilöstön osalta avainasemaan nousee tästä syystä jatkuva kehittäminen sekä laaja yhteistyö koko muun työyhteisön kanssa. Koska Sastamalan seudun museo on vain yksi osa Suomen kirjainstituutin säätiön hallinnoimasta kokonaisuudesta, henkilöstökin toimii usein näiden kaikkien kolmen yksikön erilaisissa tehtävissä. Näen juuri tässä asiassa ongelman, joka näyttäytyy museon ulkopuolella jonkinasteisena sekavuutena museosta ja sen toiminnasta. Onneksi näen toiminnan kehittämisessä, että ongelmaan on tartuttu. Säätiön alaisien yksiköiden toiminta- ja vastuualueita on konkreettisesti tuotu esille avoimesti organisaation uudelleenjärjestelyn jälkeen.

Kolmitahoinen lähestymistapa paikallismuseon toiminnan kehittämiseen on ollut tutkimusvälineenä toimiva. Tutkimus osoittaa, että paikallismuseon toimintaa tulee kehittää asiakaslähtöisesti, kävijöitä kuunnellen. Lisäksi kolmitahoinen lähestyminen nostaa näkyväksi kaikkien kolmen museon ytimessä olevan perustoimijan merkitystä: ilman rahoitusta ei ole museota ja henkilökuntaa, ilman museota ei ole henkilökuntaa ja asiakkaita ja ilman asiakkaita museon ja henkilökunnan olemassaolo muuttuu merkityksettömäksi.

Nykyinen museotoiminnassa opetus- ja kulttuuriministeriönkin taholta esiin nostettu kokoelmien digitalisointi ja sitä kautta niiden saavutettavaksi tekeminen ei kuitenkaan ole toimivaa, mikäli aineisto on vain kuvia ja selitteitä internetissä. Digitaalisiakin aineistoja tulee hyödyntää siten, että niistä saadaan kehitettyä asiakkaiden tarpeisiin vastaavia kokonaisuuksia. Sastamalan seudun museon alaisuudessa tehdyt digitaaliset oppimisympäristöt toimivat hyvänä esimerkkinä

digitoitujen aineistojen hyödyntämisestä sekä saavutettavien aineistokokonaisuuksien luonnista.

Suurimpana haasteena Sastamalan seudun museon osalta asiakaskyselyn perusteella nousi itse museon toiminnan fyysinen määrittely. Asiakaskyselyn teon aikaan kaikki vastaajat eivät osanneet hahmottaa museoyksikön toiminnan sisältöjä. Tämä esiintyi vastauksissa mm. arviointeina näyttelyihin, jotka eivät olleet Sastamalan seudun museon tuottamia. Lisäksi vastauksissa näkyi selkeästi, että tietoja näyttelyistä, aukioloajoista ja muusta toiminnasta etsittiin Sastamalan seudun museon nettisivun sijaan Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin sivustoilta. Tässäkin asiassa olen huomannut parannusta tutkielman tekemisen aikana: nykyisin jokaisessa tapahtumassa näyttäisi olevan mainittuna kuka tai mitkä yksiköt Suomen kirjainstituutin säätiön osalta ovat tapahtumissa toimijoina.

Tutkimuksen lähtökohtana on ollut museopedagogiikka, joka on määritelty löyhästi museon ja yleisön väliseksi toiminnaksi ja yhdeksi elinikäisen oppimisen vastavuoroiseksi välineeksi. Jo se, että Sastamalan seudun museo toimii yhtenä Suomen kirjainstituutin hallinnoimasta kolmesta yksiköstä, tekee tutkimusasetelmasta haastavan. Näitä johtopäätöksiä kirjoittaessani tiedän, että Sastamalan seudun museo on jo paljon kehittänyt toimintaansa ja tiedottamista toiminnastaan. Se on pyrkinyt tekemään näkyväksi oman roolinsa osana Suomen kirjainstituutin säätiön toimintaa. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii näkyvyyden lisääminen Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin internet-sivustolla. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista toistaa tutkimus asiakaskyselyn osalta sekä mahdollisesti tutkia kaikkia Suomen kirjainstituutin säätiön alaisuudessa toimivia kolmea toimijaa yhteisen tutkimuksen kautta, jolloin niiden toimintaa ja toiminnan vaikutuksia, yhdessä ja erikseen, olisi helpompaa kokonaisuutena arvioida.

Edellä toteamani pitääkin sisällään sen, että tätä tutkimusta tehdessäni itse huomasin, kuinka yhden yksikön toiminnan seuraaminen kolmen näinkin tiiviisti toistensa kanssa toimivan yksikön joukosta on haasteellista. Sastamalan seudun museon valtiolta saatu rahoitus on osa Suomen kirjainstituutin säätiön hallinnoimien museoiden kokonaisrahoitusta. Museon rahoitusta ei siis ole korva-merkitty erilliseksi osaksi tätä kokonaisuutta. Tästä syystä näkisin

tulevaisuudessa tutkimuksen laajentamisen koskemaan ainakin kumpaakin säätiön hallinnoimaa museota. Tällöin tarkastelun keskiöön voisi asettaa museoiden toiminnan kokonaisuutena, sekä myös tarkastella näiden sisarmuseoiden välistä yhteistoimintaa museotoiminnan tuottamisen voimavarana.

Tämän tutkielman tekemisen jakso on ollut pitkä – noin kaksi vuotta. Asiakaskyselyn tulosten raportointi museolle on tapahtunut siis lähes kaksi vuotta sitten. Polku on ollut pitkä ja jo sen aikana on muuttunut moni asia. Voimaan on saatu uusi museolaki sekä valtiosuuden piirissä olevien museoiden rahoitusjärjestelmä on uusittu. Museotyön tekemisen osalta niillä on ollut vaikutuksensa. Tutkijana on kuitenkin ollut mielenkiintoista seurata sitä kehityskaarta, jota Suomen kirjainstituutin säätiö on pitkäjänteisesti noudattanut museon toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja paremman asiakaskokemuksen saavuttamiseksi. Sastamalan seudun museon osalta toiminta on muuttunut vanhan museomääritelmän mukaisesta staattisesta esineiden esittelypaikasta toimivaksi, toiminnalliseksi ja osallistavaksi elinikäisen oppimisen paikaksi, jonka toimintaa ei rajoita museorakennuksen fyysiset seinät.

LÄHDELUETTELO

Internet-sivujen toimivuus tarkastettu 25.2.2020.

Kuvalähteiden tiedot kuvien ohessa.

Tutkimusaineistot:

Suomen kirjainstituutin säätiön ja Sastamalan seudun museon arkisto:

Sastamalan seudun museon arkisto: Lomaketutkimusvastaukset (3/2018).

Sastamalan seudun museon arkisto: Museotoimintaan ja sen kehittämiseen liittyvät arkistoaineistot.

Suomen kirjainstituutin säätiö: Sastamalan seudun museon kokoelmapoliittinen ohjelma.

<http://www.pukstaavi.fi/media/sastamalan-seudun-museo-kokoelmapoliittinen-ohjelma-2018.pdf>

Suomen kirjainstituutin säätiön arkisto: Sastamalan seudun museon museotoimintaa ja sen kehittämistä koskevat asiakirjat ja kyselyaineistot.

Suomen kirjainstituutin säätiön arkisto: Tyrvään Mantan juhlavuoteen liittyvä esite.

http://www.pukstaavi.fi/media/manta_esite.pdf

Tutkijan hallussa oleva tutkimusaineisto:

Kyselyaineisto Sastamalan seudun museon työntekijät 7/2018.

Muistiinpanot keskustelusta Leena Aaltosen kanssa 6.2.2018.

Museoliiton tuottama kysely- ja tutkimusaineisto:

Miksi museoon? Suomalaisten näkemykset museosta – tutkimus 2017

<http://museoliitto.fi/doc/tilastot/171212-taloustutkimus-miksi-museoon.pdf>

Kuluttajakysely museomielikuvista 2015 http://museoliitto.fi/doc/mielikuvatutkimus2015/Museoliitto_kuluttajakysely_museomielikuva_marraskuu_2015_yhteenvedo.pdf

Museolakiin ja toiminnanohjaukseen liittyvä aineisto:

Museoasetus 1312/1992

Museoasetus 1192/2005

Museolaki 314/2019

Mattila, Minna (toim.): *Mahdollisuuksien museo. Opetus- ja kulttuuriministeriön museopoliittinen ohjelma 2030*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:11. Helsinki, 2018. <http://minedu.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-557-0>

Opetushallitus: *Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014*. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Next Print Oy, Helsinki, 2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö: *Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistaminen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:1. Helsinki, 2018. http://julkaisut.valtionevosto.fi/bitstream/hadle/10024/160473/OKM_1_2018.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö: *Valtakunnallinen harrastustunti-malli. Harrastukset kouluihin lasten ja nuorten toiveita toteuttaen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:42. Helsinki 2019. http://julkaisut.valtionevosto.fi/bitstream/hadle/10024/161911/OKM_2019_42.pdf

Internetsivustot:

Anttila, Pirkko: *Tutkimisen taito ja tiedon hankinta*. <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/>

Alueviesti: *Tyrvään Mantan kadonneet reseptit löytyivät*. 17.1.2017. <https://alueviesti.fi/2017/01/17/tyrvaan-mantan-kadonneet-reseptit-loytyivat/>

Alueviesti 26.3.2018. *Marja Hänninen-Tolvi Suomen kirjainstituutin säätiön johtoon*. <https://alueviesti.fi/2018/03/16/marja-hanninen-tolvi-suomen-kirjainstituutin-saation-johtoon/?view=1581159535>

ICOM Suomen komitea: Blogikirjoitukset museotoiminnan kehittämisestä <https://icomfinland.fi/blogi>

Museovirasto: <https://www.museovirasto.fi/fi/>

Museovirasto: Tietoa Suomen museoista, Paikallismuseot http://www.nba.fi/fi/museoalan_kehittaminen/tietoa_suomen_museoista/

Museovirasto: Museoarviointi-sivusto <https://museoarviointi.fi>

Suomen kirjainstituutin säätiö: Toimintakertomus vuodelta 2016. <http://www.pukstaavi.fi/media/toimintakertomus-2016.pdf>

Suomen kirjainstituutin säätiö: Toimintakertomus vuodelta 2017. <http://www.pukstaavi.fi/media/toimintakertomus-2017.pdf>

Suomen kirjainstituutin säätiö: Toimintakertomus vuodelta 2018. <http://www.pukstaavi.fi/media/toimintakertomus-2018-julkinen.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Museoiden valtiosuudet
<https://minedu.fi/museoiden-valtiosuudet>

Sastamalan seudun museo: Museo kehittyy, Jalkautuva museo -hanke
<http://www.pukstaavi.fi/fi/sastamalan-seudun-museo/museo-kehittyy.html>

Sastamalan seudun museo: tietopalvelut. <http://www.pukstaavi.fi/fi/sastamalan-seudun-museo/museo-tutkii.html>

Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi: Perinnehoitopäivän ohjelma.
<http://www.pukstaavi.fi/fi/tapahtumat/muut-tapahtumat/perinnehoitopaiva-sastamalan-seudun-museossa.html>

Suomen museoliitto: Meistä ja museoalasta, Kulttuurihistorialliset museot
<https://www.museoliitto.fi/mikamuseo/kulttuurihistorialliset>

Tutkimuskirjallisuus:

Brændholt Lungaard, Ida & Thorek Jenssen, Jacob (toim.): Museums – Knowledge, democracy and transformation. Danish Agency for Culture, Kööpenhamina, 2014.
https://slks.dk/fileadmin/publikationer/Kulturarv/Museums_Knowledge_democracy_transformation.pdf

Haapalainen, Riikka: *Kävijästä käyttäjäksi* teoksessa Levanto, Marjatta & Pettersson Susanna (toim.) *Valistus / museopedagogiikka / oppiminen – taidemuseo kohtaa yleisönsä*. Taidemuseoalan kehittämissyksikkö Kehys, Valtion taidemuseo. Karisto Oy, Hämeenlinna, 2004, s. 115-129.

Hannula, Leena: *Kävijät, kokijat, kokemukset: Museologinen tutkimus Siffin senioriklubista taidemuseon keskiössä*. Jyväskylän yliopisto, JYU dissertations, 2019.

Immonen, Olli: *Lukijalle*. Teoksessa Museo matkalla huomiseen. Turun museokeskus, Otavan kirjapaino Oy, 2013, s.6.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino, Tampere, 2015.

Kinanen, Pauliina; Nystedt, Hector & Tornberg, Leena: *Avarampi museo aikuisille*. Suomen museoliiton julkaisuja. Vammalan kirjapaino, Vammala, 2012.

Levanto, Marjatta: *Temppeleissä ja toreilla* teoksessa Levanto, Marjatta & Pettersson Susanna (toim.) *Valistus / museopedagogiikka / oppiminen – taidemuseo kohtaa yleisönsä*. Taidemuseoalan kehittämissyksikkö Kehys, Valtion taidemuseo. Karisto Oy, Hämeenlinna, 2004, s.49-63.

Liukkonen, Eija: *Museoyleisö tutkimuksen kohteena* teoksessa Levanto, Marjatta & Pettersson Susanna (toim.) *Valistus / museopedagogiikka / oppiminen – taidemuseo kohtaa yleisönsä*. Taidemuseoalan kehittämisyksikkö Kehys, Valtion taidemuseo. Karisto Oy, Hämeenlinna, 2004, s.145-155.

Lucarelli, Vissia: *The 2000-Year-Old Escape Room in Fermo's Roman Cisterns*. MuseumNext -summit 3/2019. <https://www.museumnext.com/2019/03/the-2000-year-old-escape-room-in-fermos-roman-cisterns/>

Lumsden, Callum: *A living room for the city: How to reach a museum's social potential*. MuseumNext -summit 3/2019. <https://www.museumnext.com/2019/03/a-living-room-for-the-city-how-to-reach-a-museums-social-potential/>

Lonardi, Pia; Niemelä, Anu & Koski, Marianne (toim.): *Paikallismuseotoiminta Suomessa 2015*. Museoviraston selvityksiä 1. Museovirasto verkkojulkaisu, 2017. <https://www.museotilasto.fi/tiedostot/museovirasto/files/Paikallismuseotoiminta%20Suomessa%202015.pdf>

Marjovuo, Ari: *Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta*. Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2014:9, sosiaalipsykologia. Unigrafia, Helsinki, 2014. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuo_v%C3%A4it%C3%B6skirja.pdf

Mattila, Mirva; Kaukonen, Marianna & Salmela, Ulla: *Opas paikallismuseon hoitoon*. Museovirasto. Frenckellin kirjapaino Oy, Espoo, 2005.

Mikkola, Eeva; Sojakka, Pirjo & Teräs, Ulla: *Paikallismuseon työkirja*. Museovirasto. <http://www.nba.fi/fi/File/1289/paikallismuseon-tyokirja.doc>

Opetus- ja kulttuuriministeriö: *Rakkaudesta kulttuuriperintöön. Paikallismuseotoiminnan kehittämistyöryhmän loppuraportti*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:5. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75376/tr5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pöysä, Jyrki: *Lähiluvun tieto*. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Kultaneito XVII, Vantaa, 2015.

Sandell, Richard (toim.): *Museums, society and inequality*. T.J. International Ltd, Padstow, Cornwall, 2002.

Salovaara, Sari: *Hyvä museo on saavutettava museo* teoksessa Levanto, Marjatta & Pettersson Susanna (toim.) *Valistus / museopedagogiikka / oppiminen – taidemuseo kohtaa yleisönsä*. Taidemuseoalan kehittämisyksikkö Kehys, Valtion taidemuseo. Karisto Oy, Hämeenlinna, 2004, s.65-75.

Seppänen, Janne: *Visuaalinen kulttuuri*. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Vastapaino, Tampere, 2005.

Söderström Marita, Kostet Jenna (toim.): *Museo matkalla huomiseen – Museet på väg mot morgondagen*. Turun museokeskus, Otavan kirjapaino, Keuruu, 2013.

Teräs, Ulla & Teräsvirta, Eeva (toim.): *Altistutaan asiakkaille! Museoiden johtamis- ja toimintamallit muutoksessa*. Museovirasto, Erweko Oy, Helsinki, 2013.

Tornberg, Leena & Venäläinen, Päivi: *Museopedagogiikka*. Teoksessa Venäläinen, Päivi (toim.): *Kulttuuriperintö ja oppiminen*. Suomen museoliiton julkaisuja 58. Gummerrus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2008.

Tuomi, Jouni & Saarijärvi, Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi*. Helsinki, 2002.

Ylänen, Jaana: *Monien tulkintojen mahdollisuudet museoissa* teoksessa Kinanen, Pauliina; Nystedt, Hector & Tornberg, Leena: *Avarampi museo aikuisille*. Suomen museoliiton julkaisuja. Vammalan kirjapaino, Vammala, 2012, s. 38-48.

Venäläinen, Anni & Ramstedt-Salonen, Mirja: *Taidemuseo osallistavana oppimisympäristönä* teoksessa Kinanen, Pauliina; Nystedt, Hector & Tornberg, Leena: *Avarampi museo aikuisille*. Suomen museoliiton julkaisuja. Vammalan kirjapaino, Vammala, 2012, s.64-77.

Venäläinen, Päivi (toim.): *Kulttuuriperintö ja oppiminen*. Suomen museoliiton julkaisuja 58. Gummerrus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2008.

Visanti, Marja-Liisa; Järnefelt, Heljä & Bäckman, Pia (toim.): *LuovuusPedagogiikka – Skapande Pedagogik*. Opetushallitus. Erweko, Helsinki, 2007.

Väre, Seija: *Opastaako teilläkin museolehtori? Museopedagogiikka osana museotyötä*. Teoksessa: Söderström Marita, Kostet Jenna (toim.): *Museo matkalla huomiseen*. Turun museokeskuksen julkaisuja, Otavan kirjapaino Oy, 2013, s. 62 -127.

Sastamalan seudun museon asiakaskysely 2018

Hyvä kyselyyn vastaaja!

Teen pro gradu -tutkimusta Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman kulttuuriperinnön tutkimuksen oppiaineeseen. Opinnäytetyöni on nimetty *Minne menet museo?* ja sen tavoitteena on avata museoille ja museotyölle asetettuja vaatimuksia ja odotuksia näkyviksi, jotta museolla olisi mahdollisuus vastata asetettuihin odotuksiin. Tutkimukseni keskiössä on paikallismuseoiden toimintakentän muuttuminen ja siinä ilmenevien haasteiden näkyväksi tekeminen. Tulen opinnäytetyössäni myös arvioimaan sitä, millä tavoin Sastamalan seudun museo tunnistaa ja kykenee vastaamaan sille eri tahoilta asetettuihin haasteisiin. Yhtenä osa-alueena tutkimukseni kohdistuu täten asiakkaisiin ja heidän odotuksiinsa museon palvelutarjontaa kohtaan.

Tällä kyselyllä on tarkoitus selvittää ja tehdä näkyviksi niitä odotuksia, joita asiakkaat ja kunnan asukkaat kohdistavat Sastamalan seudun museon toimintaan. Kysely koostuu useista monivalintakysymyksistä. Kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata, vaan kysymyksen voi halutessaan ohittaa. Lisäksi teillä on mahdollisuus kirjoittaa avoimet terveiset kyselyn lopussa olevaan avoimeen tilaan ennen vastauksen lähettämistä.

Kaikkia kyselyssä kerättyjä aineistoja tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja hyvän tutkimustavan mukaisesti. Aineisto kerätään anonymisti, jolloin yksittäisistä vastauksista ei voida tunnistaa vastaajan henkilöllisyyttä. Aineisto kerätään pääsääntöisesti tätä opinnäytetyötä varten, mutta aineistoa voidaan tämän tutkimuksen lisäksi käyttää osana Sastamalan seudun museon toiminnan ja palvelukonseptin kehittämistyötä. Kerätty aineisto arkistoidaan omaksi kokonaisuudekseen ja luovutetaan tutkimuksen jälkeen Sastamalan seudun museolle. Tutkimuksen alustava valmistumisajankohta on syksyllä 2018.

Aineiston käsittelystä ja arkistoinnista lisätietoja antaa

Marja-Leena Santanen
malesan@utu.fi
puh. 045 139 6455

Sastamalan seudun museo on kulttuurihistoriallinen museo, jonka juuret ulottuvat aina vuoteen 1932. Tuolloin perustettiin Tyrvään seudun museo, joka on toiminut perustana nykyiselle Sastamalan seudun museolle. Museon toiminta käynnistyi alkujaan Tammisen makasiinissa, josta sen toiminta siirtyi 1958 Pappilan vanhan kivinavetan tiloihin. 1974 alkaen toiminta siirtyi silloisen Vammalan kaupungin alaisuuteen. Nykyisin museon toiminnasta vastaa Suomen kirjainstituutin säätiö ja sen kokoelmat omistaa Sastamalan kaupunki. Vuoden 2018 alusta Sastamalan kaupunki päätti siirtää museotoiminnan Kirjakorttelissa sijaitsevaan Tornihuvilaan, jolloin museon toimintaan liittyvät palvelut lisääntyvät mm. museokahvilan saavutettavuuden seurauksena.

Aluksi kerro hieman taustoistasi ja museohistoriastasi yleensä

1. Ikäsi

- 10-19 vuotta
- 20-29 vuotta
- 30-39 vuotta
- 40-49 vuotta
- 50-59 vuotta
- 60-69 vuotta
- 70-79 vuotta
- 80 vuotta tai enemmän
- En halua vastata

2. Sukupuolesi

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua vastata

3. Koulutustaustasi (valitse korkein suorittamasi koulutus)

- Kansakoulu
- Peruskoulu
- Lukio / Ammattikoulu (2. asteen koulutus)
- Korkeakoulututkinto
- En halua kertoa

Seuraavat kysymykset käsittelevät museokäyntejä yleensä, ei ainoastaan käyntejä Sastamalan seudun museossa

4. Jos käyt museossa, miksi käyt? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Minua kiinnostaa museot
- Saan siellä elämyksiä
- Opin siellä uusia asioita
- Museokäynti on hyvää ajanvietettä
- Museossa käynti on osa yleissivistystä
- Museokäynti on hyvää lomaohjelmaa
- Käyn museossa jonkun toisen ehdotuksesta / seurana
- Harrastan museoita
- Vietän museossa aikaa lasten kanssa
- Museosta saa ajankohtaisia keskustelunaiheita
- Minulla on museokortti, jolle saan museokäynneistä vastinetta
- Vierailen museossa työni puolesta

5. Jos käyt museossa harvoin tai et lainkaan, mistä syystä? (mikäli käyt museoissa, voit jättää vastaamatta tähän kysymykseen)

	Vaikuttaa merkittävästi	Vaikuttaa jonkin verran	Ei vaikuta lainkaan
Vapaa-aikana ei tule mieleen lähteä museoon	☐	☐	☐
Minua ei kiinnosta museoiden tarjonta	☐	☐	☐
En koe museoiden tarjontaa minulle suunnatuksi	☐	☐	☐
Minulla ei ole aikaa museokäynneille	☐	☐	☐
Museoon on vaikea / hankala mennä	☐	☐	☐
En tiedä museon tarjonnasta	☐	☐	☐
Minua ei kiinnosta museon tapa esittää sisältöjä	☐	☐	☐
Museon aukioloajat ovat liian lyhyet	☐	☐	☐
Museon aukioloajat eivät sovi omaan aika- tauluuni	☐	☐	☐
Museon pääsymaksu on liian kallis	☐	☐	☐
En tiedä, miten minun pitäisi toimia museokäynnillä	☐	☐	☐

6. Mitkä tekijät saisivat sinut käymään museossa useammin? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Museon tarjonta olisi kiinnostavampaa
- Näyttelyihin ja museoon liittyvä tieto olisi helpommin saatavilla
- Museoon olisi halvempi pääsymaksu
- Oman vapaa-ajan lisääntyminen
- Museon aukioloaikojen pidentäminen
- Museon toiminnan laatu olisi korkeampaa
- Jos minulla olisi ystävä, jonka kanssa käydä museossa
- Museo olisi viihtyisämpi
- Museon liitännäispalvelut (kahvila, museokauppa) olisivat viihtyisämmät
- Tarjonta lapsille olisi nykyistä kiinnostavampaa
- Millään edellä mainitulla ei olisi lisäävää vaikutusta museokäynteihini
- En halua vastata

Seuraavissa kysymyksissä kohteena on Sastamalan seudun museo:

7. Oletko vierailut Sastamalan seudun museossa

- Kyllä
- En
- En halua vastata

8. Miksi olet käynyt Sastamalan seudun museossa? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Näyttelyt
 - Luennot / seminaarit
 - Ohjattu toiminta museolla (mm. muistelupiirit, kerhot)
 - Museon ulkopuolinen toiminta (mm. kerhot, muualla järjestetyt tapahtumat)
 - Asiantuntijapalvelut
 - Arkisto- ja kokoelmapalvelut
 - Tutkimus
 - Museokauppa
 - Muuta, mitä?
-

9. Valitse listasta **kaikki** ne museon tuottamat palvelut, joita toivot Sastamalan seudun museon tulevaisuudessa tarjoavan. (voit valita useita vaihtoehtoja)

- Näyttelyt
 - Luennot / seminaarit
 - Ohjattu toiminta museolla (mm. muistelupiirit, kerhot)
 - Toiminta museon ulkopuolella (mm. kerhot, tapahtumat)
 - Asiantuntijapalvelut
 - Arkisto- ja kokoelmapalvelut
 - Tutkimus
 - Museokauppa
 - Muuta, mitä?
-

Seuraavassa esitämme väittämökokonaisuuksia museotoiminnasta ja sen kehittämisestä:

10. Valitse Sastamalan seudun museon osalta mielestäsi sopivin vaihtoehto

	Samaa mieltä	Eri mieltä	En osaa sanoa
Museon aukioloajat on helposti löydettävissä	☐	☐	☐
Museon aukioloajat ovat riittävät	☐	☐	☐
Museokauppa ja sen tuotevalikoima on riittävä	☐	☐	☐
Museon nettisivut on helposti löydettävissä	☐	☐	☐
Museokahvila on lisäarvo museokäynnille	☐	☐	☐
Museon yhteystiedot löytyvät helposti	☐	☐	☐
Museon henkilökuntaan saa helposti yhteyden	☐	☐	☐
Museo tiedottaa tapahtumista riittävästi	☐	☐	☐
Museon toiminta on läpinäkyvää	☐	☐	☐
Museo järjestää kiinnostavia näyttelyitä	☐	☐	☐
Museo esiintyy mediassa positiivisesti	☐	☐	☐
Museo on olennainen osa Sastamalan kulttuuritoimintaa	☐	☐	☐

11. Asiakkaat ovat museon voimavara. Asiakkaiden toiminta siis ohjaa myös vahvasti museoiden toimintaa. Mieti omaa museoihin liittyvää toimintaasi ja valitse mielestäsi sopivin vaihtoehto.

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Vierailen usein museoissa matkaillessani kotimaassa	☐	☐	☐
Käyn museoissa usein ulkomaanmatkoilla	☐	☐	☐
Valitsen matkakohteita museoiden perusteella	☐	☐	☐
Käyn museoissa useammin kuin kerran vuodessa	☐	☐	☐
Kerron sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter, Instagram, tms.) museokäynneistäni	☐	☐	☐
Mietin usein, osaanko käyttäytyä museoissa	☐	☐	☐

12. Valitse seuraavista omaa toimintaasi / mielipidettäsi vastaava vaihtoehto

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Seuraan Sastamalan seudun museon tapahtumia aktiivisesti	☐	☐	☐
Sastamalan seudun museon tulisi näkyä enemmän sanomalehdissä	☐	☐	☐
Sastamalan seudun museo on vain harvoin kiinnostava	☐	☐	☐
Kahvilakäynti on olennainen osa museovierailua	☐	☐	☐
Sastamalan museokahvilan palvelut ovat laadukkaita	☐	☐	☐
Sastamalan museokahvilan hintataso vastaa yleistä hintatasoa	☐	☐	☐

13. Mitä osa-alueita Sastamalan seudun museon tulisi mielestäsi kehittää toiminnassaan?

	Vaatii kehitystyötä	Ei vaadi kehitystyötä	En osaa sanoa
Erikoisnäyttelyiden järjestäminen	☐	☐	☐
Perusnäyttelyn toteuttaminen	☐	☐	☐
Esteettömyyden varmistaminen	☐	☐	☐
Opastuksen kehittäminen	☐	☐	☐
Näyttelyn tiedottaminen mediassa	☐	☐	☐
Kahvila / ravintolapalvelut	☐	☐	☐
Näyttelyn vuorovaikutteisten sisältöjen kehittäminen	☐	☐	☐
Museon nettisivut	☐	☐	☐
Tiedottaminen museon omilla nettisivuilla	☐	☐	☐
Tiedottaminen sosiaalisessa mediassa	☐	☐	☐
Museokaupan kehittäminen	☐	☐	☐
Aktiivisuus sosiaalisessa mediassa	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä?			

14. Seuraavassa on museoihin yleisesti liittyviä väitteitä. Kerro miten väittämä sopii mielestäsi Sastamalan seudun museoon.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐
Rauhoittava	☐	☐	☐	☐	☐
Kiinnostava	☐	☐	☐	☐	☐
Helppo vieraille	☐	☐	☐	☐	☐
Kehittyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Modernti	☐	☐	☐	☐	☐
Merkittävä kuluerä julkiselle taloudelle	☐	☐	☐	☐	☐
Elitistinen	☐	☐	☐	☐	☐

Vielä muutama kysymys Sastamalan seudun museon toiminnan kehittämistä:

15. Mitä haluaisit museon tulevaan perusnäyttelyyn? Kerro lyhyesti, mitä kaikkea perusnäyttelyn tulisi sisältää.

16. Millaisista aiheista toivoisit Sastamalan seudun museon järjestävän näyttelyitä?

- Paikallinen historia
- Paikallinen kulttuuri
- Paikalliset taiteilijat
- Paikalliset kirjailijat
- Valokuvat
- Kartat
- Esihistoria
- Paikalliset ihmiset
- Paikalliset ilmiöt
- Muu, mikä? _____

17. Millaisiin Sastamalan seudun museon järjestämiin tilaisuuksiin haluaisit osallistua?

- Paikallishistorialliset luennot
- Näyttelyt
- Asiantuntijaopastetut näyttelykierrokset
- Museolla tapahtuva toiminta
- Museon ulkopuolella tapahtuva toiminta
- Muistelupiiri
- Museokokoelmiin liittyvä toiminta
- Opastetut paikallishistorialliset kiertokävelyt / -retket
- Oppimispiirit
- Keskustelutilaisuudet
- Muuhun, mihin? _____

18. Millaista tekemistä museon tulisi tarjota asiakkailleen?

- Valokuva-arkistoon liittyvä toiminta
- Kokoelmiin liittyvää toiminta
- Askartelua
- Teemapäiviä
- Toimintaa, jossa voi käyttää kaikkia aisteja
- Oppimiseen tähtäävää toimintaa
- Ohjausta itse tehtävään tutkimustyöhön
- Ohjausta käsityömenetelmiin
- Mahdollisuutta vapaaehtoistyöhön
- Muuta,
mitä? _____

19. Sastamalan seudun museo tekee yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa, mitkä tahot mielestäsi ovat tulevaisuudessa tärkeimmät yhteistyökumppanit Sastamalan seudun museolle?

- Paikalliset yhdistykset (mm. kotiseutu, sukututkijat yms.)
 - Kyläseurat
 - Muut museot
 - Päiväkodit
 - Perusopetuksen koulut
 - 2. asteen oppilaitokset
 - Sastamalan opisto
 - Käsityöläiset
 - Teatteri
 - Perusturva (mm. vanhainkoti)
 - Seurakunta
 - Kirjasto
 - Tyrvään Pappila
 - Muu, mikä?
-

Kerro ja arvioi vielä viimeisintä kokemustasi Sastamalan seudun museolla.

Vastaa kysymyksiin 20. ja 21. ainoastaan, mikäli olet osallistunut Sastamalan seudun museon tuottamaan toimintaan.

Lopuksi sana on vapaa ja viimeisessä tekstikentässä voit jättää ruusuja ja risuja museolle!

20. Milloin ja missä näyttelyssä olet viimeksi vieraillut Sastamalan seudun museossa?

21. Vastasiko viimeisin vierailusi Sastamalan seudun museon näyttelyssä odotuksiasi?

	Täydelli- sesti	Jonkin ver- ran	Ei juuri- kaan	Ei	En osaa sanoa
Näyttelyn ymmärrettävyys	☐	☐	☐	☐	☐
Teeman kiinnostavuus	☐	☐	☐	☐	☐
Näyttelyn sisältö kokonaisuudessaan	☐	☐	☐	☐	☐
Käynnin elämyksellisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Näyttelyn korkeatasoisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Opastus (mikäli osallistuit)	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsiystävällisyys	☐	☐	☐	☐	☐
Museokauppa	☐	☐	☐	☐	☐
Museokahvila / ravintola	☐	☐	☐	☐	☐
Työpaja (mikäli osallistuit)	☐	☐	☐	☐	☐

22. Tähän voit halutessasi kirjoittaa terveisesi museolle:

Kiitos vastauksestasi!

SASTAMALAN SEUDUN MUSEI

Kysely museotoiminnan kehittämisestä / Marja-Leena Santanen, Turun yliopisto p.
045-139 6455
Sastamalan seudun museo

Osana Pro gradu -tutkimustani vertailen Sastamalan seudun museon kehittämistä-voitteita yleisiin yhteiskunnallisesti esitettyihin kehittämistavoitteisiin (esim. museovisio 2030) sekä asiakastutkimuksella selvitettyihin asiakkaiden toiveisiin. Tästä syystä toivon, että henkilökuntana vastaatte omin sanoin seuraaviin museotoimintaa koskeviin kysymyksiin. Halutessanne voitte koostaa vastaukset vaikka mind map-tyylisesti koko henkilökunnan toimesta kysymys kerrallaan.

1. Miten itse määrittelette Sastamalan seudun museon ja sen tehtävät?
2. Miten määrittelette Sastamalan seudun museon pedagogisen toiminnan ja sen tavoitteet?
3. Mitkä osa-alueet ovat mielestänne tällä hetkellä Sastamalan seudun museon toiminnan vahvuusalueita?
4. Entä millä osa-alueilla mielestänne on kehitettävää?
5. Mitä ja millaisia palveluita näette tulevaisuudessa paikallismuseoissa tarjottavan (yleisesti kaikki museot / Sastamalan seudun museo)?
6. Millaisena näette suomalaisen paikallismuseokentän toiminnan ja etenkin Sastamalan seudun museon toiminnan vuonna 2025?

Kiitos vastauksesta!